BIURO ORGANIZACJI RACHUNKOWOŚCI

BOR BIULETYN

NR 3
ROK I

KWIECIEŃ WARSZAWA 1950

TREŚĆ NUMERU

Celem umożliwienia Redakcji Biuletynu poznania życzeń Czytelników, prosimy o nadsyłanie pod adresem Redakcji (Warszawa, Mazowiecka 11) swych uwag krytycznych dotyczących zarówno treści jak i układu pierwszych trzech numerów Biuletynu.

Jednocześnie podajemy do wiadomości prenumeratorów, że wszelką korespondencję w sprawie prenumeraty i kolportażu należy wysyłać pod adresem: PPK „RUCH“, Warszawa, Srebrna 12. Wysyłanie bowiem tej korespondencji pod adresem Redakcji opóźnia załatwienie sprawy, powodując przytem dużą ilość zbędnej pracy.

TYLKO DLA UŻYTKU WEWNĘTRZNEGO

B I U L E T Y N

BIURA ORGANIZACJI RACHUNKOWOŚCI

ROK I WARSZAWA – KWIECIEŃ 1950 NR 3

Kluby dyskusyjne BOR

Biuro Organizacji Rachunkowości, realizując długofalowe zadania postawione mu w Zarządzeniu Przewodniczącego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego z dnia 10.6.49 r. określone jako „praktyczne przygotowanie i podnoszenie kwalifikacji kadr pracowników we wszystkich działach rachunkowości...“ — podjęło w ramach czynu 1-o majowego inicjatywę powołania przy wszystkich placówkach terenowych BOR (Ekspozytury) stałych **Klubów Dyskusyjnych BOR.** Kluby te pomyślane są jako terenowe ośrodki informowania i dokształcania pracowników działów finansowych i rachunkowych w ich wiedzy i umiejętnościach fachowych, w drodze organizowania dyskusji, wymiany poglądów i dzielenia się nabytymi doświadczeniami.

Nie spełniłyby jednak Kluby swego zadania, gdyby poprzestały na podnoszeniu poziomu samej fachowości. Zadaniem Klubu Dyskusyjnego będzie również stałe pogłębianie wśród uczestników Klubu — socjalistycznego stosunku do pracy zawodowej, kształtowanie zainteresowań, wyrabianie samodzielności myślenia i poczucia odpowiedzialności, stworzenie możliwości dla szerokiego ogółu praktyków z terenu do dzielenia się swoimi doświadczeniami, jak też stwarzanie odpowiedniej atmosfery do ujawniania pomysłów racjonalizatorskich.

Biuro Organizacji Rachunkowości posiada już w tym względzie niemałe doświadczenie zebrane w ramach akcji kursów szkoleniowych, związanych z wprowadzeniem w życie nowych JPK.

Okazało się, że nic tak nie rozładowuje wątpliwości, nic tak nie kształci i nie przekonywuje, jak umiejętnie prowadzone seminarium dyskusyjne.

Okazało się, że bezpośrednie zetknięcie działa znacznie silniej i korzystniej, że więcej daje niż instrukcja „na papierze“, czy wymiana korespondencji; ma ona poza tym tę jeszcze zaletę, że korzystają na ogół obie strony: przedstawiciele „praktyki“ otrzymują teoretycznie pogłębione wyjaśnienia, przedstawiciele „koncepcji“ — zbierają doświadczenia praktyków, kontrolują słuszność własnego stanowiska, poznają lepiej problematykę strony drugiej.

Kluby Dyskusyjne nie mając charakteru ani branżowych konferencji, ani obowiązkowych organizacji wzgl. oficjalnych stowarzyszeń zawodowych, ani też nie będąc w zasadzie „urzędowym“ przedłużeniem właściwej działalności BOR — opierać się będą na dobrowolnym udziale pracowników — fachowców przedsiębiorstw uspołecznionych oraz zaproszonych przedstawicieli organizacji społecznych i instytucji naukowych, a także przedstawicieli zainteresowanych instytucji finansowych i władz branżowych.

Oparcie organizacji Klubów na dobrowolności udziału w zebraniach, a z drugiej strony — ograniczenie czasu trwania zebrań do 2 — 3 godzin (np. 1 godzina prelekcji i 1 godzina dyskusji) wydaje się, stawia sprawę we właściwej płaszczyźnie. Stosowanie jakiegokolwiek formalnego przymusu wypaczyłoby całą ideę Klubów Dyskusyjnych, które — jak to już wyżej powiedziano — mają się kształtować w wyniku swobodnego, samorzutnego przystępowania zainteresowanych rachunkowców, świadomych swego udziału w realizacji ważnych zadań ogólnopaństwowych.

Wyrazem bojowego charakteru Klubów BOR będzie niewątpliwie wciągnięcie do akcji przedstawicieli organizacji społecznych oraz stały kontakt z terenowymi komórkami PZPR w siedzibach Ekspozytur B. O. R.

Wysoki poziom fachowy dyskusji będzie zapewniony dzięki uczestnictwu nie tylko pracow-

ników naukowych BOR — lecz także przedstawicieli innych instytucji o charakterze naukowym oraz reprezentantów terenowych władz Ministerstwa Finansów, PKPG, Narodowego Banku Polskiego, Banku Inwestycyjnego itp. Brany jest również pod uwagę udział w zebraniach słuchaczy wyższych uczelni handlowych, wzgl. ekonomicznych. Udział taki przyczyni się do bliższego zetknięcia się młodzieży studiującej z zagadnieniami praktycznymi.

Wyniki dyskusji nie mogą mieć — zgodnie z założeniami Klubów — mocy obowiązującej; można je uważać jedynie za interpretację zarządzeń czy też przepisów już uprzednio wydanych, wzgl. mogą one pośrednio (przez Centralę i Ekspozytury BOR lub przez jednostki podległe ministerstwom resortowym) wpływać na wydawanie nowych przepisów. W przeciwnym razie zebrania nabrałyby oficjalnego charakteru konferencji urzędowych, co pozostałoby w zasadniczej sprzeczności z podstawową ideą powoływanych Klubów.

Zadania Klubów Dyskusyjnych, w najbardziej ogólnym sformułowaniu, polegać mają na ścisłym powiązaniu praktyki z rozwojem teorii rachunkowości oraz na omawianiu i komentowaniu ważniejszych, aktualnych zarządzeń z zakresu sprawozdań okresowych, rachunkowości i planowania finansowego.

Najwłaściwszą drogą do zrealizowania pierwszej grupy zadań jest wymiana i upowszechnienie doświadczeń oraz osiągnięć w zakresie nowych form organizacji oraz techniki rachunkowości przedsiębiorstw uspołecznionych, wypracowanych w Polsce, krajach demokracji ludowej, a przede wszystkim w Związku Radzieckim.

Wykorzystanie bogatych doświadczeń Związku Radzieckiego, uzyskanych w toku wieloletnich prac nad organizacją rachunkowości przedsiębiorstw socjalistycznych — odnosić się będzie w pierwszym rzędzie do upowszechnienia wiedzy o zasadach pogłębionego wewnętrznego rozrachunku gospodarczego (wydziałowego), jako systemu zapewniającego najszybszą rotację środków obrotowych, maksymalną przejrzystość w kontroli gospodarności zakładów i najpewniej realizującego prawo stałego obniżania kosztów własnych produkcji.

Ponadto działalność Klubów winna być nastawiona na analizę usprawnień oraz pomysłów racjonalizatorskich w zakresie rachunkowości, jej organizacji i techniki oraz na ustalenie sposobu popularyzowania i wprowadzania ulepszeń w jak największej liczbie przedsiębiorstw.

Do zadań Klubów należeć będzie wreszcie inicjowanie i pogłębianie form i metod współzawodnictwa pracy w działach finansowych i rachunkowych.

Z postawionych wyżej zadań oraz nakreślonych metod pracy należy wnosić, że Kluby Dyskusyjne nastawione będą na działalność w płaszczyźnie wielobranżowej z ewentualnym wzajemnym przeplataniem tematyki przemysłowej i handlowej.

Płaszczyznę wielobranżową da się z łatwością utrzymać przy zagadnieniach o charakterze ogólnym (np. inwestycje, środki finansowe), przy zagadnieniach specjalnych natomiast (np. koszty własne) nie wyklucza się referowania i dyskutowania zagadnień wysuwanych przez przedstawicieli poszczególnych branż. Jest rzeczą oczywistą, że w takich wypadkach przeważać będą tematy, związane z branżą „najsilniej" reprezentowaną w rejonie działania danej Ekspozytury BOR.

Tematem w dużej mierze wspólnym dla wszystkich branż jest zagadnienie techniki księgowości i urządzeń pomocniczych (kartoteki analityczne, obiegi dokumentów, listy płacy itd.). Inicjatywa usprawnień w tym zakresie powinna wyjść ze strony przedstawicieli zakładów w terenie, a wnioski racjonalizatorskie, po ich zreferowaniu na zebraniach, będą przekazywane właściwym organom do wykorzystania.

Zebrania dyskusyjne staną się dla szerokiego ogółu rachunkowców - praktyków znakomitym terenem dla wypowiedzenia własnych myśli i poglądów, których dotąd nie mieli możności, czy tylko okazji, ujawniać.

Zadaniem organizatorów zebrań będzie więc także wytwarzanie odpowiedniej atmosfery, zachęcanie kolegów - uczestników do wygłaszania referatów, ożywianie dyskusji, „wyłapywanie" bolączek, itd. itd.

Niezależnie od protokółowania zebrań i przesyłania protokółów do Centrali Biura Organizacji Rachunkowości — ciekawsze referaty będą wymieniane między poszczególnymi Ekspozyturami, wzgl. publikowane w Biuletynie BOR — jako trwały dorobek działalności Klubów Dyskusyjnych.

Wchodzi poza tym w rachubę rozszerzenie działalności Klubów Dyskusyjnych przez powtarzanie ciekawszych prelekcji w innych miastach, leżących w zasięgu danej Ekspozytury (np. miasta wojewódzkie, centra przemysłowe itd.). Z czasem mogłyby w ten sposób powstać filie Klubów Dyskusyjnych, podporządkowane głównemu Klubowi Ekspozytury i uzależnione od niego w doborze tematów.

Ustalenie tematyki i programów zebrań będzie w głównej mierze wynikiem aktualnej ważności („ciężaru gatunkowego") poszczególnych zagadnień. Jeśli się zważy, że zebrania takie będą odbywały się przeciętnie dwa razy w miesiącu przy każdej z Ekspozytur B. O. R. (a, być może, w jeszcze szerszym zakresie) — istnieją realne podstawy do twierdzenia, że poruszone będą wszystkie „bolączki" terenu, a Biuro Organizacji Rachunkowości — podobnie jak inne zainteresowane instytucje — uzyska obszerny i ciekawy materiał orientacyjny, który będzie mógł być wykorzystany przy opracowywaniu instrukcji, przepisów, zarządzeń itp.

BOR jako inicjator i organizator akcji Klubów Dyskusyjnych będzie jednocześnie ich gospodarzem, będzie nad nimi czuwał i będzie nadawał im ton.

Wyrazem powyższego jest oddanie do dyspozycji Klubów lokali Ekspozytur oraz obowiązkowy współudział wszystkich pracowników naukowych danej Ekspozytury w ustalaniu programu zebrań, w przygotowywaniu referatów, w prowadzeniu dyskusji itp.

Akcja Klubów Dyskusyjnych stanowi poważny krok w kierunku dalszego zacieśnienia bezpośredniego kontaktu BOR z terenem.

Akcja ta przyniesie — jak staraliśmy się wykazać — obustronne korzyści: zarówno BOR jak też i uczestnikom w pracach Klubu i niewątpliwie należy się liczyć z tym, że spowoduje szeroki i żywy udział rzesz pracowników finansowych i rachunkowych, o czym dobitnie świadczą pierwsze odgłosy z terenu Łodzi i Szczecina. W wyniku wstępnego, informacyjnego zebrania wydaje się, iż dobrze się stało, że BOR akcję taką podjął; wypełniając swoją inicjatywą lukę istniejącą na odcinku możliwości szerszej wymiany poglądów i pogłębienia wiedzy wśród terenowych rachunkowców i finansistów, umiejętnie poprowadzone Kluby stanowić mogą rzetelny wkład w dzieło podnoszenia poziomu rachunkowości przedsiębiorstw uspołecznionych, a tym samym pośrednio w dzieło realizacji planu sześcioletniego.

REGULAMIN

Klubu dyskusyjnego przy Ekspozyturze BOR

I. Cel

1. Klub Dyskusyjny przy Ekspozyturze Biura Organizacji Rachunkowości ma na celu uzupełnienie i pogłębienie wiadomości teoretycznych i praktycznych oraz kształtowanie socjalistycznego stosunku do pracy wśród pracowników działów finansowych i rachunkowości przedsiębiorstw uspołecznionych.
2. Zadania Klubu Dyskusyjnego polegają na:
   a) ścisłym powiązaniu praktyki z rozwojem teorii rachunkowości,
   b) omawianiu ważniejszych aktualnych zarządzeń z zakresu rachunkowości i finansowania,
   c) wymianie i upowszechnianiu doświadczeń oraz osiągnięć w zakresie nowych form, organizacji oraz techniki rachunkowości przedsiębiorstw, wypracowanych w Polsce i krajach demokracji ludowej, a przede wszystkim w Związku Radzieckim,
   d) analizie usprawnień oraz pomysłów racjonalizatorskich w zakresie rachunkowości, jej organizacji i techniki, oraz ustalaniu sposobu popularyzowania i wprowadzenia ulepszeń w jak największej liczbie przedsiębiorstw,
   e) inicjowaniu i pogłębianiu form i metod współzawodnictwa pracy.

II. Realizacja zadań

3. Wymienione zadania realizowane będą przez:
   a) wygłaszanie referatów i organizowanie dyskusji na w/w tematy,
   b) udzielanie odpowiedzi na zgłoszone zapytania.

III. Metody pracy

4. Klub dyskusyjny będzie odbywał zebrania z udziałem:
   a) pracowników działów finansowych i rachunkowości przedsiębiorstw uspołecznionych,
   b) zaproszonych przedstawicieli urzędów i instytucji finansowych, organizacji społecznych, naukowych oraz słuchaczy uczelni ekonomicznych,
   c) pracowników naukowych BOR-u.
5. Kluby ustalą okresowo programy prac, obejmujące przynajmniej następny kwartał i uwzględniające w możliwie jak najszerszym zakresie potrzeby oraz zagadnienia branż, najliczniej reprezentowanych w rejonie Ekspozytury.
6. Referaty wygłaszane będą przez pracowników naukowych BOR-u oraz osoby zaproszone przez Przewodniczącego Klubu, na tematy wybrane w ramach zaplanowanych cykli, bądź zgłoszone przez uczestników Klubu.

7. Zebrania Klubu będą odbywały się co 2 tygodnie, w możliwie stałych z góry ustalonych terminach, nie rzadziej jednak aniżeli raz na miesiąc.
8. Czas trwania zebrania dyskusyjnego (referat z dyskusją) nie powinien przekraczać 2—3 godzin.
9. Przebieg zebrań należy protokółować, a odpisy protokółów jak i ciekawych referatów przesyłać do Centrali BOR-u celem ewent. wykorzystania.

IV. Organizacja

10. Uczestnikami Klubu mogą być pracownicy przedsiębiorstw uspołecznionych.
11. Klubowi przewodniczy prezydium, składające się z: Przewodniczącego, którym jest Dyrektor Ekspozytury BOR-u
Przedstawicieli uczestników Klubu (2—5 w zależności od liczebności Klubu), wybieranych przez ogół uczestników,
Sekretarza, wyznaczanego przez Dyrektora Ekspozytury spośród pracowników Ekspozytury BOR-u.
12. Prezydium Klubu przygotowuje programy prac, o których mowa jest w pkt. 5.
13. Zebrania zwoływane są przez Przewodniczącego, w porozumieniu z członkami Prezydium.
14. Zebrania prowadzi Przewodniczący, względnie wyznaczony przez niego zastępca.
15. Sekretarz zawiadamia uczestników Klubu o zebraniach dyskusyjnych, protokółuje treść obrad zebrania, prowadzi korespondencję, przygotowuje materiały bibliograficzne oraz prowadzi sprawozdawczość i statystykę Klubu.
16. Siedzibą Prezydium Klubu jest lokal Ekspozytury BOR-u.
17. Akta i korespondencja Klubu przechowywane są w lokalu Ekspozytury.
18. Sprawozdania z działalności Klubu publikowane będą w BIULETYNIE BOR-u.

ARTYKUŁY – REFERATY – PRZYCZYNKI

M. TROJANOWSKI

Technika rachunkowości rolnej w ZSRR (Sowchozy)

Wstęp

W Związku Radzieckim podstawowe zasady prowadzenia księgowości w przedsiębiorstwach państwowych i spółdzielczych oraz organizacjach gospodarczych jak również we wszystkich, prowadzących rozrachunek gospodarczy, przedsiębiorstwach i organizacjach społecznych z wyjątkiem kołchozów, reguluje „Zarządzenie o dokumentach i zapisach w księgowości przedsiębiorstw i organizacji gospodarczych“ wydane przez Narodowy Komisariat Finansów ZSRR na podstawie rozporządzenia SNK Nr. 634-r z 17.I.1946 r.

Wg tego zarządzenia wszystkie dowody (noty memoriałowe) przed zaksięgowaniem na kontach winny być zapisane w specjalnym dzienniku „Księga rejestracyjna dokumentów“, w którym podaje się nr porządkowy, datę i sumę. Dziennik jest księgą zapisów chronologicznych.

Zapisy na kontach syntetycznych winny być prowadzone w Księdze głównej. Zapisy w Księdze głównej winny zawierać następujące dane: datę, numer noty memoriałowej, sumę obrotów debetowych i kredytowych na koncie z uwzględnieniem kont korespondujących z nim.

Przedsiębiorstwa i organizacje, dla których zatwierdzony plan kont zawiera nieznaczną ilość kont, na podstawie zarządzenia odnośnego ministerstwa, mogą prowadzić zapisy chronologiczne łącznie z zapisami syntetycznymi w jednej księdze (tabelarycznej) — „Księdze rejestracyjnej głównej“.

Konta analityczne (pomocnicze) prowadzi się w księgach lub na luźnych kartach kontowych. Jedynie kontrola gotówki w kasie musi być obowiązkowo prowadzona w księdze. Zastosowanie ksiąg lub kart kontowych (kartoteki) do prowadzenia zapisów analitycznych (z wyjątkiem księgi kasowej) pozostawione jest do uznania odnośnego ministerstwa czy resortu.

W każdej księdze rachunkowej, przed rozpoczęciem w niej zapisów, winny być ponumerowane wszystkie strony, a na odwrocie ostatniej stronicy należy zamieścić następującą treść: „W niniejszej książce ponumerowano ogółem..... stron (kart)“. Powyższy napis potwierdzony zostaje podpisami kierownika przedsiębiorstwa i głównego księgowego oraz okrągłą pieczęcią przedsiębiorstwa lub organizacji.

Na okładce księgi rachunkowej obowiązkowo należy zamieścić: a) nazwę przedsiębiorstwa lub organizacji, b) symbol i nazwę konta syntetycznego, w ramach którego prowadzi się w powyższej księdze konta analityczne (pomocnicze), c) rok sprawozdawczy. Prócz tego każda księga powinna posiadać spis kont w niej zawartych, w porządku alfabetycznym.

Jeżeli konta analityczne prowadzone są na luźnych kartach (kartoteka — kontoteka) to wówczas każde nowootwarte konto analityczne winno być zarejestrowane w specjalnym „Rejestrze kart kontowych“ prowadzonym dla każdego konta syntetycznego. W powyższym rejestrze podaje się: a) numery porządkowe kart kont analitycznych, b) tytuły kont analitycznych, c) datę założenia kary kontowej, d) numery założonych stron.

Rejestry zapisów analitycznych winny zawierać następujące obowiązkowe minimum pozycji: a) datę i numer dowodu (noty mem.), b) krótką treść zapisu, c) sumę pieniężną — a w rejestrach środków trwałych i wartości to-

warowo - materiałowych — również ilość (w mierniku naturalnym), d) symbol konta korespondującego.

Zapisy w rejestrach rachunkowych winny być prowadzone atramentem. W tych jednak wypadkach, gdzie chodzi o jednoczesne otrzymanie kopii, dopuszczalne jest prowadzenie zapisów ołówkiem kopiowym.

W końcu każdego miesiąca na wszystkich kontach analitycznych winny być wyprowadzone miesięczne sumy obrotów i zapisane w oddzielnej linii. O otwarciu nowej strony dla przedłużenia zapisów na danym koncie należy uczynić wzmiankę w „Rejestrze kart kontowych" lub w oprawnej książce rachunkowej.

W końcu każdego miesiąca przed zestawieniem miesięcznego bilansu, należy na podstawie wykazów (zestawień) obrotów kont syntetycznych—sprawdzić sumy obrotów z „księgą rejestracji dokumentów", a następnie sumy obrotów i sald kont analitycznych — z odnośnymi kontami syntetycznymi. Wykazy (zestawienia) obrotów winny być sporządzane co miesiąc.

Jeżeli, przy zatwierdzaniu rocznego sprawozdania, nadrzędna organizacja dokonała poprawek w bilansie zamknięcia, to poprawki takie wprowadza się do ksiąg ubiegłego roku drogą prostujących księgowań oraz w księgach bieżącego roku przez zmianę sald początkowych drogą korekty.

Dokumenty winny być oprawione, a na okładce teczki z dokumentami należy podać: a) nazwę przedsiębiorstwa, b) nazwę i numer porządkowy teczki, c) okres sprawozdawczy — rok i miesiąc, d) początkowy i końcowy numer dowodu, e) ilość kart (arkuszy) w teczce.

Rejestry rachunkowe prowadzone na luźnych kartach oprawione łącznie z odnoszącym się do nich „rejestrem kart kontowych", oddaje się po zakończeniu roku do archiwum.

Przyjęte do archiwum teczki z dokumentami wpisuje się do specjalnej „księgi archiwalnej".

Wydanie dokumentów z archiwum może nastąpić tylko na pisemne polecenie głównego (starszego) księgowego. Wydanie dokumentów rachunkowych na żądanie organów sądowo - śledczych może nastąpić na podstawie pisemnego zarządzenia tychże organów za wiedzą kierownika przedsiębiorstwa lub organizacji. O wydaniu teczek z dokumentami lub oddzielnych dokumentów robi się wzmiankę w „księdze archiwalnej", a w miejsce wydanych dokumentów wkłada się do teczki odpowiednią notatkę.

Forma prowadzenia księgowości i plan kont w sowchozach.

W sowchozach jako zasadę prowadzi się księgowość scentralizowaną w siedzibie centralnej sowchozu.

W przeważającej liczbie sowchozów fermy i oddziały oraz zakłady przerabiające surowce rolnicze jak również inne gałęzie produkcyjne sowchozu nie prowadzą księgowości samodzielnej w sensie księgowości kończącej się zestawieniem bilansu na podstawie bieżących zapisów.

Księgowość ferm i oddziałów ogranicza się do wystawiania dokumentów na operacje gospodarcze, sporządzania list płacy, prowadzenia analitycznej rejestracji środków materiałowych znajdujących się w rozporządzeniu fermy lub oddziału, prowadzenia analitycznych kont rozrachunkowych z pracownikami i sporządzania miesięcznych sprawozdań składanych najczęściej wraz z potwierdzającymi dokumentami w centralnej księgowości sowchozu.

Duże warsztaty remontowe, parki samochodowe ze znaczną ilością samochodów, duże zakłady przerobu surowców rolniczych, olejarnie, serowarnie, przetwórnie konserw owocowych i warzywnych oraz wytwórnie win owocowych prowadzą jednak księgowość samodzielną — pełną.

Dostarczone do centralnej księgowości sowchozu dokumenty i sprawozdania są sprawdzane pod względem merytorycznym i formalnym tak co do zawartej w nich treści jak i zgodności dokonanych operacji gospodarczych z obowiązującymi przepisami prawnymi.

Dalsze opracowanie dokumentów polega na dekretowaniu (kwalifikacji) a następnie na zaksięgowaniu operacji w księgach lub kartach kontowych.

Księgowość syntetyczna obejmująca wszystkie operacje przedsiębiorstwa i składająca się z zapisów chronologicznych i systematycznych prowadzona jest w sowchozach na „wykazach-zestawieniach (wiedomostjach)".

Rejestracji syntetycznej w porządku chronologicznym, w pełnym tego słowa znaczeniu, sowchozy nie prowadzą, a operacje, wykazane w dokumentach po zadekretowaniu (oznaczeniu konta) zapisywane są w „Księdze (dzienniku) rejestracji dokumentów (Żurnał registracji dokumentow)".

„Księga (dziennik) rejestracji dokumentów" posiada formę bardzo uproszczoną, gdyż nie podaje się w nim treści transakcji, a zapis ogranicza się jedynie do podania numeru pozycji, miesięcznej sumy operacji i symboli korespondujących kont. Wobec braku rubryki na zapis daty dokonania operacji gospodarczej, dziennik ten właściwie nie jest księgą zapisów chronologicznych, lecz jedynie zestawieniem dokumentów, poprzedzającym zaksięgowanie operacji w rejestrze zapisów systematycznych.

Dla syntetycznej ewidencji prowadzonej w porządku systematycznym w sowchozach stosuje się „Wykaz (zestawienie) obrotów" (Wiedomost oborotow) w układzie szachownicowym (t.zw. „Szachmatka"), dającym możność wykazania kont korespondujących.

O ile sowchozy zestawiają bilanse miesięczne nie w formie szachownicy, to wówczas muszą prowadzić „Wykaz (zestawienie) obrotów" zarówno dla strony debetowej jak i kredytowej

wszystkich kont. Niektóre sowchozy prowadzą tylko zapisy kredytowe bez wykazania kont korespondujących.

Powyższe „wykazy (zestawienia) obrotów" stanowią podstawę do zestawiania miesięcznych bilansów tj. dla sumarycznego (ogólnego) zapisu syntetycznego (wykazu obrotów kont syntetycznych).

Jednym z ważniejszych elementów organizacji księgowości jest plan kont. Mimo oczywistych zalet wynikających z posiadania jednolitego planu kont dla wszystkich sowchozów w Związku Radzieckim każde Ministerstwo posiadające sowchozy wydaje własny plan kont dla sowchozów swego systemu. Jednakże plany kont różnych systemów sowchozów posiadają wiele cech wspólnych, różniąc się między sobą głównie układem kont analitycznych.

W sowchozach systemu Ministerstwa Sowchozów ZSRR z dniem 1.I.1947 r. został wprowadzony nowy plan kont, który poniżej podajemy przytaczając jednocześnie tekst rosyjski jako uzupełnienie dowolnego tłumaczenia stosowanej w oryginale terminologii.

Plan kont dla sowchozów Ministerstwa Sowchozów ZSRR

Wg instrukcji Centralnej Księgowości Ministerstwa z dnia 17.I.1947 r. Nr 42-39 (z uwzględnieniem układu kont syntetycznych).

Symbole kont	Tekst rosyjski	Tłumaczenie
	Rozdział 1	
	Osnownyje sriedstwa	**Środki trwałe**
01	Osnownyje sriedstwa	Środki trwałe
	Rozdział 2	
	Kapitalnyje włożenija i kapitalnyj remont	**Inwestycje i kapitalny remont**
10	Zatraty na kapitalnyje raboty i priobrietienija	Koszty kapitalnych robót i nabycia
11	Zatraty na formirowanije osnownowo stada	Koszty tworzenia stada podstawowego
12	Zatraty na kapitalnyj remont	Koszty remontu kapitalnego
13	Raschody po kapitałowłożenijam, podlieżaszczije raspriedielieniju	Wydatki inwestycyjne podlegające rozdziałowi
14	Stroitielnyje matieriały i oborudowanije k ustanowkie	Materiały budowlane i urządzenia do montażu
15	Osobnyj sczjot w Sielchozbankie po amortizacjonnym otczislenijam na kapitalnyj remont	Specjalny r-ek w Banku Rolnym odliczeń amortyzacyjnych na remont kapitalny
16	Rasczioty po kapitałowłożenijam	Rozrachunki inwestycyjne
	Rozdział 3	
	Produkcja s. — ch. proizwodstwa, mołodniak żiwotnych i żiwotnyje na otkormie	**Produkcja (wytwory) przedsiębiorstwa rolnego, młodzież i inwentarz żywy na opasie**
20	Mołodniak żiwotnych i żiwotnyje na otkormie	Młodzież i inwentarz żywy na opasie
21	Produkcja s. — ch. proizwodstwa	Produkcja (wytwory) przedsiębiorstwa rolnego (produkcja towarowa)
	Rozdział 4	
	Matierialnyje zapasy	**Zapasy materiałowe**
22	Zagotowlenie matieriałow	Zakup materiałów
23	Syrjo i matieriały raznyje	Surowce i różne materiały
24	Priedmiety niżelimitnoj stoimosti i bystroiznaszijuszcziejesia	Przedmioty poniżej ustalonej granicy wartości i szybko zużywające się
25	Biopreparaty, medikamenty i chimikaty, priobrietionnyje za sczjot bjudżetnych śriedstw	Biopreparaty, medykamenty i środki chemiczne nabyte z r-ku środków budżetowych
	Rozdział 5	
	Zarpłata	**Wynagrodzenia (Płace)**
29	Osnownaja i dopołnitielnaja zarpłata	Wynagrodzenie zasadnicze i dopełniające (dodatkowe)
	Rozdział 6	
	Proizwodstwo	**Gałęzie produkcyjne**
30	Ziemliedielie	Produkcja roślinna
31	Żiwotnowodstwo	Produkcja zwierzęca
32	Proczeje osnownoje s. — ch. proizwodstwo	Inna podstawowa produkcja rolnicza
33	Promyszliennoje proizwodstwo	Produkcja przemysłowa
34	Wspomogatielnoje i obsłużiwajuszczeje proizwodstwo	Produkcja pomocnicza i obsługująca
35	Tiekuszczij remont	Remont bieżący
36	Obszczeproizwodstwiennyje raschody	Wydatki ogólnoprodukcyjne
37	Obszczechoziajstwiennyje raschody	Wydatki ogólnogospodarcze (ogólnozakładowe)
38	Administratiwno - choziajstwiennyje raschody triestow	Wydatki administracyjno - gospodarcze trestów (zjednoczeń)
	Rozdział 7	
	Towary	**Towary**
40	Towary (snabżenja)	Towary (zaopatrzenia)
	Rozdział 8	
	Dienieżnyje sriedstwa	**Środki pieniężne**
45	Kassa	Kasa
46	Rasczotnyj sczjot	R-ek bieżący
47	Akkrjeditiwy i osobyje sczeta	Akredytywy i rachunki specjalne

Symbol kont	Tekst rosyjski	Tłumaczenie
	Rozdział 9	
	Rasczioty	**Rozrachunki**
50	Podotcziotnyje summy	Sumy do wyliczenia
51	Raboczije i służaszczije	Pracownicy fizyczni i umysłowi
52	Finorgany po nałogam i proczim rasczi̇otam	Instytucje finansowe — rozliczenia z tytułu podatków i inne
53	Debitory i kreditory	Dłużnicy i wierzyciele
54	Rasczioty po ssudam na indiwidualnoje żiliszcznoje stroitielstwo i priobrietienije żiwotnych	Rozrachunki z tyt. pożyczek na indywidualne budownictwo mieszkaniowe i nabycie inwentarza żywego
	Rozdział 10	
	Raschody za scziot buduszczich otcziotnych pieriodow	**Wydatki na rachunek przyszłych okresów sprawozdawczych**
59	Raschody za scziot buduszczich otcziotnych pieriodow	Wydatki na r-k przyszłych okresów sprawozdawczych
	Rozdział 11	
	Wznosy, otczislenija i proczije otwleczjonnyje sriedstwa	**Wpłaty, odliczenia i inne środki oddane**
60	Wznosy w biudżet iz pribylej	Wpłaty do budżetu z dochodów
61	Wznosy w Sielchozbank na kapitałowłożenija	Wpłaty do Banku Rolnego na inwestycje
62	Spiecjalnyj scziot strachowowo fonda	Rachunek specjalny funduszu asekuracyjnego
63	Otczislenija w specjalnyje fondy	Odliczenia na fudusze specjalne
64	Proczije otwleczjonnyje sriedstwa	Inne środki oddane
	Rozdział 12	
	Wnutriennyje rasczioty	**Rozrachunki wewnętrzne**
68	Rasczioty trestow (gławkow) so swoimi priedprijatjami	Rozrachunki trestów (zjednoczeń) ze swymi przedsiębiorstwami
	Rozdział 13	
	Fondy	**Fundusze**
70	Ustawnyj fond	Fundusz ustawowy
71	Amortizacjonnyje otczislenija na kapitałowłożenija podleżaszczije wznosu w Sielchozbank	Odliczenia amortyzacyjne na inwestycje podlegające wpłacie do B-ku Rolnego
72	Wyruczka ot likwidacii osnownych sriedstw i wybrakowki żiwotnych osnownowo stada, podleżaszczaja wznosu w Sielchozbank	Wpływy z likwidacji środków trwałych i wybrakowania zwierząt ze stada podstawowego, podlegające wpłacie do B-ku Rolnego
73	Specjalnyje fondy	Fundusze specjalne
	Rozdział 14	
	Regulirujuszczije statji	**Pozycje regulujące**
74	Priedstojaszczije płatieżi	Rezerwa na przyszłe wydatki
75	Iznos osnownych sriedstw	Zużycie środków trwałych
	Rozdział 15	
	Biudżetnoje i celewoje finansirowanje	**Finansowanie budżetowe i celowe**
76	Finansirowanije iz bjudżeta na popołnienije oborotnych sriedstw i po gosudarstwiennoj dotacji	Finansowanie z budżetu na uzupełnienie środków obrotowych i z tytułu dotacji państwowej
77	Finansirowanije iz bjudżeta i raschody na specjalnyje (celewyje) meroprijatija	Finansowanie z budżetu i wydatki na specjalne (celowe) przedsięwzięcia
	Rozdział 16	
	Finansirowanije kapitalnych włożenij i kapitalnowo remonta	**Finansowanie robót kapitalnych**
80	Finansirowanije kapitałowłożenij	Finansowanie inwestycji
81	Finansirowanije formirowanja osnownowo stada	Finansowanie formowania stada podstawowego
82	Amortizacjonnyje otczislenija na kapitalnyj remont	Odliczanie amortyzacyjne na remonty kapitalne
83	Sielchozbank po ssudam na kapitalnyj remont, formirowanije stada i stroitielstwo	Bank Rolny z tyt. pożyczek na remonty kapitalne, tworzenie stada podstawowego i budownictwo
	Rozdział 17	
	Kreditowanije i specjalnyje ssudy	**Kredytowanie i pożyczki specjalne**
90	Gosbank po kratkosrocznym ssudam	Bank Państwowy za pożyczki krótkoterminowe
91	Gosbank po ssudam pod rasczi̇otnyje dokumenty w puti	Bank Państwowy za pożyczki pod rozrachunkowe dokumenty w drodze
92	Gosbank po ssudam, nieopłaczennym w srok	Bank Państwowy za pożyczki przeterminowane
93	Siemiennyje i furażnyje ssudy	Pożyczki na nasiona i pasze
	Rozdział 18	
	Operacjonno — riezultatnyje sczeta	**Konta operacyjno - wynikowe**
97	Riealizacija produkcii, rabot i usług	Realizacja produkcji, robót i usług
98	Eksploatacija żiliszczno-kommunalnowo chozjajstwa	Eksploatacja gospod. mieszkaniowo - komunalnego
99	Pribyli i ubytka	Zyski i straty

Ewidencja analityczna (konta analityczne) prowadzona jest w sowchozach w księgach i tylko niektóre operacje jak np. rozrachunki z pracownikami prowadzone są na luźnych kartach kontowych (kartoteka). Księgi i karty kontowe przeznaczone do zapisów analitycznych posiadają różnorodne formy zależne od ewidencjonowanych elementów — kosztów, produkcji, przedmiotów (środków trwałych), rozrachunków itp. Odznaczają się one przeważnie wielokolumnowym układem zawierając poza datą, numerem pozycji oraz obciążeniem i uznaniem cały szereg rubryk przeznaczonych do notowania różnych danych zarówno wartościowych jak i ilościowych (a nawet opisowych).

Zapisy dokonane w rejestrach syntetycznych uzgadniane są periodycznie z zapisami w księgach analitycznych. Zazwyczaj po zapisaniu

wszystkich operacji gospodarczych za miesiąc, zlicza się sumy w rejestrach syntetycznych — dzienniku rejestracji dokumentów i wykazie (zestawieniu) obrotów, które to sumy winny być zgodne. Jednocześnie z tym wyprowadza się sumy w księgach analitycznych, zestawiając wykaz (zestawienie) obrotów na kontach analitycznych i sumy obrotów uzgadnia się z obrotami konta syntetycznego czyli „wykazem obrotów“ stanowiącym rejestr ewidencji syntetycznej.

Rodzaje i formy ksiąg i sprawozdań na fermach i oddziałach sowchozowych.

Fermy i oddziały sowchozu, jak to już poprzednio podkreślono, nie prowadzą pełnej — samodzielnej księgowości kończącej się zestawieniem bilansu. Księgowość ferm i oddziałów ogranicza się w zasadzie do wystawiania dokumentów pierwotnych, prowadzenia analitycznej rejestracji środków materiałowych i analitycznych kont osobowych pracowników oraz sporządzania sprawozdań miesięcznych, dostosowanych do potrzeb centralnej księgowości sowchozu do której są dostarczane wraz z potwierdzającymi dokumentami (zagadnienia te omawiane tu są w sposób ogólny, ponieważ ich dokładne omówienie wymaga odrębnego opracowania).

) K o n t r o l a p r a c y i w y n a g r o d z e ń. Fermy i oddziały prowadzą analityczne konta osobowe pracowników na luźnych kartach, na których zbierane są wszystkie elementy wynagrodzenia oraz przypadające od tych wynagrodzeń potrącenia. Karty kontowe posiadają różnorodne formy dostosowane do różnych elementów wynagrodzenia poszczególnych kategorii pracowników. Podstawę zapisów na kontach osobowych pracowników stanowią „karty ewidencyjne pracy (ucziotnyje listy)“; „karty drogowe (putiewyje listy)“, „karty udoju mleka (sliwnoj list)“, różnego rodzaju „akty“ stosowane dla produkcji zwierzęcej oraz „tabela kontrolna — lista obecności (tabel)“. Na podstawie kont osobowych pracowników sporządzane są „listy płacy (płatjożnyje wiedomosti)“. Po skończonym miesiącu obroty na kontach pracowników zestawiane są w „wykazach (zestawieniach) obrotów (wiedomost oborotow)“ uzgadnianych z listą płacy i przedstawianych w centralnej księgowości sowchozu do sprawdzenia.

Dokumentacja wtórna mająca na celu przygotowanie materiałów do rozdziału wynagrodzeń na poszczególne roboty (procesy), lub na poszczególne uprawy oraz na inne roboty gospodarcze przeprowadzana jest na fermach i oddziałach w tzw. „dziennikach robót“ (dniewnik-żurnał rabot). W ten sposób „dziennik robót“ staje się księgą pierwotnej rejestracji produkcyjnej. Dane do „dziennika robót“ wnoszone są na podstawie pierwotnych dokumentów takich jak: „tabela kontrolna pracowników — lista obecności (tabel)“, „karta ewidencyjna pracy“, „karta drogowa“, „akt przyjęcia robót w naturze“ itp. Dziennik robót jest całkowicie dostosowany do kont analitycznych prowadzonych w księgowości centralnej sowchozu. W zależności od tego, jakiego rodzaju konta prowadzi centralna księgowość, otwiera się oddzielnie dzienniki (względnie karty dziennika) albo na każdy rodzaj roboty (np. orka, bronowanie, siew itp.), albo na każdą uprawę (pszenica, żyto, ziemniaki itp.) względnie na każdą grupę upraw posiadających jednakową agrotechnikę.

W dziennikach robót zawarte są następujące dane:

a) planowany i faktycznie wykonany rozmiar robót,
b) ilość zużytych dni pracy traktorzystów i innych robotników,
c) wynagrodzenie zasadnicze przypadające na dany rodzaj robót lub upraw,
d) rozchód paliwa, smarów i innych materiałów (ilość i wartość),
e) ilość zużytych dni roboczych sprzężaju oraz planowa wartość,
f) praca transportu samochodowego w tonokilometrach.

Zapis w dzienniku robót jest chronologiczny. Na podstawie dzienników robót fermy i oddziały sporządzają jedno z najważniejszych miesięcznych sprawozdań tzw. „sprawozdanie produkcyjne (proizwodstwiennyj otcziot)“ stanowiące podstawę rozliczenia kosztów i spisania ich na odnośne gałęzie produkcyjne w księgowości centralnej sowchozu. Sprawozdanie to, do którego wchodzi jeszcze cały szereg innych danych, omówimy na końcu niniejszego rozdziału. Należy tu jedynie podkreślić, że w dzienniku robocizny wykazywane jest wyłącznie wynagrodzenie zasadnicze, natomiast wynagrodzenia dopełniające i świadczenia socjalne (dopołnitielnaja zarabotnaja płata i otczislenja na socjalnoje strachowanje) ujmowane są w „sprawozdaniu produkcyjnym“.

Poza wyżej wspomnianym „sprawozdaniem produkcyjnym“ fermy i oddziały sporządzają co miesiąc dla centralnego biura sowchozu „sprawozdanie o liczebności pracowników i funduszu płac“ (Swiedienija o czislennosti rabotników i fondie zarabotnoj płaty), w którym wykazują wg poszczególnych kategorii pracowników:

a) stan ilościowy na początku miesiąca sprawozdawczego,
b) ilość przyjętych i zwolnionych w ciągu miesiąca,
c) średnią ilość wg planu,
d) ilość pracowników, którzy samowolnie opuścili pracę,
e) fundusz płac wg planu,
f) faktyczne wynagrodzenia zasadnicze i dopełniające.

Sprawozdanie powyższe posiada charakter administracyjny, dając charakterystykę ruchu pracowników i dyscypliny pracy na fermie i oddziale.

K o n t r o l a m a t e r i a ł o w a. Dla każdego miejsca przechowywania (materiałów, towarów, surowców ziemiopłodów it.p.) prowadzona jest przez magazyniera „księga magazynowa" (kniga składskowo ucziota), w której dla każdego rodzaju lub gatunku materiału-towaru otwarty jest oddzielny rachunek (konto), zawierający następujące elementy: datę, numer dokumentu treść przychodu lub rozchodu, ilość lub wagę przychodu lub rozchodu oraz remanent (pozostałość). Księga magazynowa prowadzona jest tylko ilościowo na podstawie odnośnych dokumentów (rachunków, faktur, frachtów, aktów, kwitów przesyłkowych, zapotrzebowań-kwitów przesyłkowych, wykazów-kwitów systematycznych rozchodów, wykazów-opisów inwentaryzacyjnych it.p.).

W dużych magazynach centralnych księgowość magazynowa prowadzona jest przez specjalnego rachmistrza.

Nie rzadziej niż dwa razy w miesiącu magazynier, kierownik magazynu lub rachmistrz sporządza „sprawozdanie materiałowe" (materialnyj otcziot), które wraz z dokumentami, w zależności od tego komu podlega, przedkłada księgowemu oddziału, fermy lub centralnej księgowości sowchozu. Sprawozdanie to sporządzane na podstawie zapisów w księdze magazynowej zawiera:

a) stan początkowy,
b) na podstawie jakich dokumentów i skąd przybyły materiały,
c) na podstawie jakich dokumentów i na jaki cel wydano materiały,
d) stan na końcu okresu sprawozdawczego.

Siano i słoma w stogach, okopowe w kopcach, kiszonka w zbiornikach lub dołach (silosach) przeznaczone dla tych lub innych zwierząt, zapisywane są zazwyczaj do „książki skotarza (owczarza)". Przy kontroli zużycia tego rodzaju pasz wychodzi się z norm żywienia oraz ilości zwierząt przydzielonych odnośnemu brygadziście.

Ilość spasionych pasz zapisywana jest codziennie przez brygadzistów brygad zwierzęcych w t. zw. „wykazach pasz (wykazach obrocznych — kormowaja wiedomost)", prowadzonych dla każdej oddzielnej grupy zwierząt. W wykazach tych podawane są: normy żywienia w kg na 1 sztukę, data wydania, ilość sztuk zwierząt oraz ilości spasionych poszczególnych gatunków pasz. Po skończonym miesiącu „wykaz pasz" zostaje podsumowany i podpisany przez brygadzistę i zootechnika, a na odwrotnej stronie zostaje podany remanent pasz pozostałych w brygadzie na ostatni dzień miesiąca sprawozdawczego. „Wykaz pasz" stanowi podstawę do sporządzenia wspomnianego już poprzednio miesięcznego „sprawozdania produkcyjnego" w dziale produkcji zwierzęcej.

Co miesiąc księgowy fermy lub oddziału na podstawie dokumentów zestawia „wykazy ruchu produktów i materiałów (wiedomosti dwiżenija produktow i matieriałow)", w których dla każdego rodzaju produktów lub materiałów podaje stan na początku miesiąca, skąd i ile przybyło, dokąd i ile wydano oraz pozostałość na końcu miesiąca. Wykazy te wraz z dokumentami dostarczane są do centralnego biura sowchozu.

Prócz tego księgowy fermy lub oddziału obowiązany jest prowadzić „wykazy (zestawienia) obrotowe (oborotnyje wiedomosti)" dla każdego syntetycznego konta materiałów lub produktów. W „wykazach obrotowych" dla każdego rodzaju środków materiałowych zapisuje się przede wszystkim dane z opisów inwentaryzacyjnych, a następnie na podstawie „wykazów ruchu produktów i materiałów" co miesiąc zapisuje się przychód i rozchód, a następnie wyprowadza się pozostałość na koniec odnośnego miesiąca. „Wykazy obrotowe" przedstawiane są w centralnej księgowości sowchozu do sprawdzenia.

Poza wyżej wymienionymi księgami i sprawozdaniami księgowy fermy zestawia codziennie „wykaz ewidencji mleka (wiedomost ucziota mołoka)" zapisując w nim poszczególnymi brygadami przychód mleka na podstawie „kart udoju mleka (sliwnoj list)", a rozchód na podstawie odnośnych dokumentów (kwitów na przyjęcie mleka wydanych przez odnośne punkty odbioru mleka it.p.). W wykazie tym podaje się numer brygady i nazwisko brygadzisty, ilość krów ogółem i dojnych, dzienny udój ogólny oraz przeliczony na 1 sztukę stada i 1 krowę dojną oraz ile dokąd zdano mleka. Wykaz ten podpisuje zarządzający fermą.

Na fermach owczarskich kontrolę wełny otrzymanej ze strzyży i oddanej państwowym punktom skupu prowadzi się w specjalnym „dzienniku workowania wełny (żurnal tjukowki szersti)". W „dzienniku workowania wełny" podaje się numer worka (wańtucha), rodzaj, klasę i gatunek wełny, wagę worka (brutto, tara, netto), numer aktu strzyży, nazwisko pakiera oraz przy jakim dokumencie worek odstawiono.

Przy produkcji technicznej (przemysł i przetwórstwo rolne) o ile nie prowadzi się całkowitej księgowości (zakończonej zestawieniem bilansu), kierownik produkcji (zakładu) prowadzi specjalny „wykaz" produkcji, w którym poza ruchem surowców i wytworów produkcji, wykazuje się rozchód materiałów pomocniczych i opakowań oraz paliwa. W wykazie ujmuje się również pracę robotników produkcyjnych. Wspomniany wyżej wykaz, lub też sporządzone na jego podstawie sprawozdanie miesięczne, łącznie z potwierdzającymi dokumentami kierownik zakładu (produkcji) przesyła do centralnej księgowości sowchozu.

Kontrola środków trwałych. Środki trwałe oddawane są zazwyczaj pod opiekę i odpowiedzialność pracowników, którzy się nimi posługują.

Oddanie środków trwałych pod opiekę i odpowiedzialność pracownika zapisywane jest do specjalnej księgi, w której otwiera się osobne konto odnośnego pracownika podając datę oddania przedmiotu, nazwę przedmiotu i ilość przedmiotów, podpis pracownika otrzymującego przedmiot, a następnie datę zwrotu przedmiotu oraz podpis magazyniera odbierającego przedmiot.

Inwentarz martwy i zwierzęta oddane brygadzie skotarzy (szwajcarów) lub owczarzy zapisuje się do „książki skotarza (owczarza)", która jest wydana do rąk starszemu skotarzowi lub owczarzowi. W książce tej w rozdziale zatytułowanym „opis" zapisuje się zwierzęta przyjęte przez skotarza lub owczarza przy formowaniu stada, a następnie w rozdziale zatytułowanym „ruch stada" podaje się skąd przybyły lub dokąd wydano zwierzęta oraz przyczynę padnięcia lub uboju. Następnie podaje się w książce opis inwentarza martwego przy stadzie. Pierwsze zapisy do książki wprowadza księgowy fermy, a dalsze prowadzi już sam starszy skotarz lub starszy owczarz. W „książce skotarza (owczarza)" administracja sowchozu podaje zarządzenia dotyczące brygady oraz uwagi odnośnie kontroli i stanu zwierząt.

Poza tym kontrolę analityczną środków trwałych prowadzi się na fermie lub oddziale w podobny sposób jak materiałów i produktów.

Na podstawie dokumentów na przychód i rozchód środków trwałych, księgowy fermy lub oddziału zestawia co miesiąc „wykaz przychodu i rozchodu środków trwałych (wiedomost postuplenja i wybytja osnownych sriedstw)", który wraz z dokumentami składa w centralnej księgowości sowchozu.

Dane wykazane w wyżej wymienionym wykazie księgowy zapisuje następnie do „wykazu obrotowego środków trwałych (oborotnaja wiedomost osnownych sriedstw)", który jest przedstawiany w centralnej księgowości sowchozu do sprawdzenia.

Kontrola inwentarza żywego. Kontrola stanu i ruchu wszystkich zwierząt znajdujących się na fermie prowadzona jest przez księgowego fermy lub oddziału w tzw. „księdze ruchu inwentarza żywego (kniga dwiżenja skota)".

Kontrola inwentarza żywego prowadzona jest wg grup wieku i płci dla każdej oddzielnej brygady robotników (jeżeli np. krowy obsługiwane są przez dwie brygady robocze, prowadzi się wówczas dwa oddzielne konta krów).

Zapisy do powyższej księgi wnoszone są codziennie na podstawie dokumentów stosowanych w produkcji zwierzęcej głównie „aktów" (ocielenia, oproszenia, przeklasowania, padnięcia itp.).

„Księga ruchu zwierząt" zawiera rubrykę na zapisanie daty oraz w przychodzie i rozchodzie szereg rubryk do zapisywania poszczególnych grup przychodów względnie rozchodów oraz rubrykę na zapis stanu (remanentu), którą należy wypełniać codziennie bez względu na to czy były zmiany na rachunku czy nie, a to celem ułatwienia wyprowadzenia ilości dni żywienia w danej grupie zwierząt.

Na podstawie powyższej księgi fermy i oddziały sporządzają co miesiąc „wykaz ruchu zwierząt (wiedomost dwiżenja żiwotnych)" przesyłany do centralnej księgowości sowchozu. W wykazie tym wykazuje się dla każdej grupy zwierząt stan na początku miesiąca, skąd przybyło (ile sztuk i ich waga), dokąd rozchodowano (ile sztuk i ich waga) oraz stan na koniec miesiąca.

Na fermach drobiarskich prowadzony jest „dziennik inkubacji (żurnal inkubacii)", w którym dla każdej zakładki jaj otwiera się oddzielną kartę. W „dzienniku inkubacyjnym" zapisuje się dane o założonych do inkubatora jajach, o rezultacie pierwszego i drugiego przeglądu jaj, o wylęgu piskląt (ile sztuk otrzymano zdrowych, słabych, kalek itp.), ile piskląt oddano do wychowalni, ile sprzedano itp. Dane dotyczące wychowu młodzieży i tuczu drobiu prowadzi się w „wykazie ruchu drobiu (wiedomost dwiżenia pticy)" wykazując w nim codziennie stan (remanent) oraz przychód i rozchód drobiu i jednocześnie ilość zniesionych jaj. Podobny wykaz prowadzi się dla sztuk dorosłych. Na zebrane i oddane do magazynu jaja wystawiany jest „raport dobowy", do którego dołącza się kwity, na których ilość zebranych jaj potwierdzają swymi podpisami drobiarka i brygadier, a ilość oddanych do magazynu jaj — magazynier.

Poza wyżej wymienionymi księgami i wykazami na fermach i oddziałach prowadzone są również księgi zootechniczne (hodowlane).

Miesięczne sprawozdanie produkcyjne. Jak już poprzednio podkreślaliśmy, jednym z najważniejszych sprawozdań składanych przez fermy i oddziały w centralnej księgowości sowchozu jest „sprawozdanie produkcyjne" obejmujące:

a) koszty produkcji roślinnej,
b) koszty produkcji zwierzęcej,
c) koszty różnych robót gospodarczych (również remont bieżący),
d) koszty administracyjne (ogólno-produkcyjne i ogólno-sowchozowe).

W sprawozdaniu w części dotyczącej produkcji roślinnej i zwierzęcej, poza kosztami, fermy i oddziały podają dane dotyczące produkcji uzyskanej i oddanej państwu. Poza danymi faktycznymi sprawozdanie obejmuje również dane planowane.

Część dotycząca kosztów produkcji roślinnej sporządzana jest na podstawie „dzienników robót" i zawiera podobne dane, jednakże zestawio-

ne w sumach miesięcznych wg poszczególnych kont analitycznych. Materiał pochodzący z „dzienników" uzupełniony jest tutaj przytoczeniem wynagrodzenia dopełniającego i świadczeń socjalnych wyprowadzonych na podstawie stosunku procentowego, wynagrodzeń dopełniających i świadczeń socjalnych do wynagrodzeń zasadniczych, wynikającego z planu produkcyjno-finansowego.

Część dotycząca produkcji zwierzęcej zestawiana jest wg poszczególnych rodzajów i grup inwentarza żywego na podstawie dokumentów pierwotnych (kart ewidencyjnych pracy, kart udoju mleka, aktów itp.) oraz na podstawie „wykazu pasz (wykazu obrocznego)". Podawane są tu tego rodzaju dane jak: ilość dni żywienia (poszczególnych grup zwierząt), wynagrodzenie zasadnicze (z wykazaniem zużytych dni roboczych, uzyskanej produkcji, wynagrodzenia przypadającego wg norm oraz premii), wynagrodzenie dopełniające i świadczenia socjalne, ilość i wartość zużytych poszczególnych rodzajów pasz oraz wartość zużytej ściółki, ilość zużytych dni roboczych sprzężaju i ich wartość planowa it.p. Zarówno wynagrodzenie zasadnicze jak i zużycie pasz wykazywane jest w wielkościach rzeczywistych jak i planowych. Sprawozdanie powyższe obejmuje nie tylko inwentarz produkcyjny, ale również roboczy.

W części dotyczącej kosztów różnych robót gospodarczych dołączany jest wykaz bieżącego remontu, w którym podaje się poniesione koszty pracy, rozchód części zapasowych i innych materiałów, koszty zużytej robocizny sprzężajnej i inne, podając oczywiście poza kosztami faktycznymi również koszty planowane.

W części dotyczącej kosztów administracyjnych wykazywane są zasadniczo tylko wynagrodzenia personelu administracyjnego. Inne nakłady administracyjne będą się mieściły w części dotyczącej „kosztów różnych robót gospodarczych" oraz w „wykazie ruchu produktów i materiałów".

Na zakończenie tego rozdziału należy zaznaczyć, że dla właściwego rozdzielenia kosztów pastwisk na odnośne grupy inwentarza żywego mogą fermy i oddziały prowadzić tzw. „dziennik wypasu (żurnal wypasa)", w którym codziennie podaje się, z podziałem na poszczególne grupy zwierząt, ilość sztuk korzystających z pastwiska.

Rodzaje i formy ksiąg analitycznych w centralnej księgowości sowchozów

Jak to wynika z poprzedniego rozdziału, centralna księgowość sowchozu otrzymuje z ferm i oddziałów dokumenty pierwotne wraz z następującymi sprawozdaniami:

a) sprawozdanie (wykaz) ruchu produktów i materiałów,
b) sprawozdanie (wykaz) przychodu i rozchodu środków trwałych,
c) sprawozdanie (wykaz) ruchu zwierząt,
d) sprawozdanie (wykaz) produkcji zakładów technicznych,
e) sprawozdanie (wykaz) produkcyjne,
f) sprawozdanie o liczebności pracowników i funduszu płac.

Prócz tych sprawozdań fermy i oddziały przedstawiają w centralnej księgowości sowchozu jedynie tylko do sprawdzenia „wykazy (zestawienia) obrotów" prowadzone równolegle do kont syntetycznych.

Księgowość analityczna w centralnej siedzibie sowchozu prowadzona jest w specjalnych rejestrach-księgach, które formą i układem znacznie różnią się między sobą, w zależności od tego jakiego rodzaju operacje są w nich księgowane i do jakiego konta syntetycznego się odnoszą. Z reguły rejestry analityczne odznaczają się wielorubrykowym układem, ujmując poza obciążeniem i uznaniem szereg szczegółów zarówno wartościowych jak i ilościowych, a nawet opisowych.

M a t e r i a ł y i t o w a r y. Dla każdego rodzaju i gatunku materiałów i produktów otwiera się w analitycznej księgowości oddzielne konto, przy czym dla kontroli zapisów dokonywanych przez magazynierów ferm i oddziałów na każdym koncie w oddzielnych rubrykach prowadzi się kontrolę ilościową wg miejsc przechowywania.

Dla części zapasowych otwiera się konta grupowe wg marek fabrycznych, czyli na oddzielnych kontach księguje się wszystkie części zapasowe dotyczące tej lub innej marki maszyn. Również grupowo ujmuje się małocenne materiały gospodarcze. Weterynaryjne środki lecznicze prowadzi się na jednym koncie. Wszystkie te konta prowadzi się tylko w wartościach pieniężnych.

Przedmioty poniżej ustalonej wartości i szybko zużywające się księguje się podobnie jak materiały i produkty, a więc na oddzielnych kontach ujmowane są przedmioty jednorodne z wykazaniem miejsc ich przechowywania.

Ś r o d k i t r w a ł e zasadniczo prowadzone są w trzech księgach analitycznych:

a) księdze budowli i urządzeń (kniga ucziota strojenij i sooruženij)
b) księdze maszyn i inwentarza (kniga ucziota maszin i inwentarja)
c) księdze indywidualnej i grupowej rejestracji inwentarza żywego (kniga indiwidualnowo i gruppowowo ucziota żiwotnych).

W księgach tych poza normalnymi rubrykami przeznaczonymi do zapisu daty, numeru pozycji oraz obciążenia i uznania, znajdują się liczne kolumny dla ujęcia szeregu danych ilościowych i opisowych.

Księga budowli i urządzeń w układzie swym zawiera następujące rubryki:

a) nr inwentarzowy,
b) nazwę budowli, urządzenia lub plantacji
c) położenie obiektu (nr oddziału lub fermy)
d) wg jakiego projektu zbudowano

e) rok powstania (budowy)
f) materiał (fundamentu, ścian, podłóg, sufitów
g) rozmiar obiektu (powierzchnia i wysokość budowlana)
h) powierzchnia użytkowa
i) kubatura użytkowa
j) moc produkcyjna
k) instalacje (wodociągi, kanalizacja, wentylacja, przewody na gnojówkę i t.p.)
l) debet i kredyt (data, nr pozycji, suma)
m) remont kapitalny (z rubrykami dla poszczególnych lat).

W powyższej księdze każdy budynek, budowla lub plantacja zapisywana jest oddzielnie, przy czym obiekty grupowane są wg cech użytkowania, np. użytkowane w produkcji roślinnej, zwierzęcej itp.

Wszystkie pozostałe środki trwałe z wyjątkiem inwentarzy żywych zapisywane są w księdze maszyn i inwentarzy zawierającej następujące rubryki:

a nr pozycji i data,
b) czas nabycia
c) nr inwentarzowy
d) nazwa przedmiotu i krótka charakterystyka (marka fabr., typ itp.)
e) skąd przedmiot przybył lub dokąd wydano
f) debet i kredyt (ilość i suma).

Traktory, kombajny, maszyny rolnicze i transport zapisywane są oddzielnie. Inwentarz jednorodny i o równej wartości zapisywany jest grupowo, jednakże z wykazaniem numerów inwentarzowych.

Analityczne zapisy inwentarza żywego prowadzone są w „księdze indywidualnej i grupowej rejestracji inwentarza żywego“ zawierającej następujące elementy:

a) data i nr pozycji
b) data przychodu lub rozchodu
c) skąd otrzymano lub dokąd wydano
d) nr dokumentu
e) nr inwentarzowy zwierzęcia
f) data urodzenia zwierzęcia
g) nazwa zwierzęcia
h) rasa, maść i cechy szczególne
i) nr dowodu końskiego
j) debet i kredyt (ilość i suma).

Dorosłe sztuki wchodzące w skład stada podstawowego: konie hodowlane, bydło, świnie oraz inwentarz roboczy zapisywane są oddzielnie. Pozostały inwentarz żywy a więc młodzież wszystkich rodzajów zwierząt, inwentarz opasowy, owce i drób zapisywany jest grupowo.

Poza wymienioną księgą zapisów analitycznych w księgowości centralnej sowchozu prowadzona jest również „księga ruchu inwentarza żywego“ tego samego układu jak analogiczna księga prowadzona na fermie, w której na podstawie nadsyłanych przez fermy „sprawozdań ruchu zwierząt“ prowadzona jest ewidencja zmian w stanie inwentarzy żywych ujmowanych tutaj poszczególnymi grupami zwierząt wg ferm i oddziałów.

A n a l i t y c z n e k o n t a k o s z t ó w jako konta zbiorczo-rozdzielcze posiadają w centralnej księgowości sowchozu niejednokrotnie również układ wielorubrykowy dla uchwycenia poszczególnych grup pozycji wchodzących w skład kosztów ewidencjonowanych na danym koncie.

Wynagrodzenia (zasadnicze i dopełniające) prowadzone są zarówno wg układu „funduszu płac“ jak i wg poszczególnych kategorii pracowników. Co do konta rozrachunkowego „pracowników“ to poza kontami osobowymi pracowników centralnej siedziby sowchozu prowadzonymi podobnie jak analogiczne konta na fermach, dla odzwierciedlenia odnośnych rozrachunków prowadzi się oddzielne konta dla każdej fermy i oddziału, na których ujęta jest całość odnośnych rozrachunków. Odliczenia na ubezpieczenia społeczne, jako nakład gospodarstwa odnoszone są bezpośrednio na konta gałęzi produkcyjnych lub też na koszty administracyjne.

Koszty pracy traktorów w sowchozach systemu Ministerstwa Sowchozów ZSRR nie są ewidencjonowane oddzielnie na specjalnym koncie, lecz bezpośrednio odnoszone na odnośne roboty (procesy) lub uprawy poprzez karty ewidencyjne pracy traktorów, dzienniki robót i sprawozdania produkcyjne.

Koszty robocizny sprzężajnej ujmowane są na kontach otwieranych dla każdego rodzaju inwentarza żywego roboczego oddzielnie, posiadających układ wielokolumnowy dla ujęcia w osobnej rubryce poszczególnych elementów kosztów. Forma księgi analitycznej inwentarza żywego roboczego jest identyczna jak księgi analitycznej produkcji zwierzęcej, którą w dalszej kolejności omówimy.

Koszty pracy transportu samochodowego prowadzone są na jednym koncie analitycznym również o układzie wielokolumnowym, ujmującym w poszczególnych rubrykach oddzielne rodzaje kosztów.

Wartość robocizny sprzężajnej i autotransportu odnoszona jest w ciągu roku na poszczególne gałęzie produkcyjne wg kosztów planowych.

Koszty prowadzenia warsztatów remontowych ujmowane są na kontach otwieranych dla każdego oddzielnego warsztatu. I tu również poszczególne rodzaje kosztów ujmowane są w oddzielnych rubrykach. Wykonane przez warsztaty roboty lub przedmioty spisywane są po faktycznym koszcie własnym, obliczanym dla każdego otrzymanego przez warsztat „zlecenia“.

Koszty administracyjne prowadzone są na dwóch kontach syntetycznych: a) koszty ogólno-produkcyjne i b) koszty ogólno-gospodarcze (ogólno-sowchozowe), dla których otwiera się odpowiednie konta analityczne.

Dla kosztów ogólno-produkcyjnych otwierą się konta analityczne wg poszczególnych gałęzi produkcyjnych, których one dotyczą, ujmując jednocześnie na koncie w oddzielnych rubrykach poszczególne pozycje kosztów.

Ogólno-gospodarcze (ogólno-sowchozowe) koszty prowadzone są na trzech kontach analitycznych dostosowanych do klasyfikacji tych kosztów a mianowicie: a) wydatki administracji i zarządu, b) wydatki gospodarcze i c) wydatki nieprodukcyjne. Również i na tych kontach poszczególne pozycje kosztów ujmowane są w oddzielnych rubrykach znajdujących się na koncie.

Analityczne konta głównych produkcji. W sowchozach Ministerstwa Sowchozów ZSRR szerokie zastosowanie posiada następująca struktura analitycznych kont produkcji roślinnej. Dla każdej roboty (procesu) rolnej (np. orki, siewu, sprzętu itp.) otwiera się oddzielne konto, na którym zapisuje się koszty dotyczące wszystkich upraw. Jednocześnie z kontami robót prowadzi się analityczne konta poszczególnych upraw, na które przenosi się koszty z poprzednich kont po ich przeliczeniu na jednostkę obszaru. Wartość nasion i nawozów odnosi się bezpośrednio na konta upraw, na których wyprowadza się koszty własne produktów rolnych. Przy innym sposobie otwiera się tylko konta upraw, ukazując na nich nie tylko poszczególne elementy kosztów, ale również jakich robót one dotyczyły. W analitycznych księgach produkcji roślinnej otwiera się oddzielne rozdziały dla poszczególnych działów produkcji roślinnej: produkcji polowej, warzywnictwa, sadownictwa i t.p. Konta analitycznej księgi produkcji roślinnej (czy to konta robót, czy też konta upraw) posiadają układ wielokolumnowy dla ujmowania poszczególnych elementów kosztów. Układ rubryk na koncie analitycznym produkcji roślinnej przedstawia się mniej więcej w sposób następujący:

a) data i nr pozycji,
b) treść operacji,

po stronie „Winien" rubryki obejmują:

c) ilość (rozmiar) wykonanej roboty,
d) wynagrodzenie zasadnicze i dopełniające z podziałem na traktorzystów, robotników na narzędziach przyczepnych i pozostałych robotników oraz z wykazaniem w każdym wypadku ilości dni roboczych i sumy wynagrodzeń,
e) doliczenia do wynagrodzeń (świadczenia socjalne itp.),
f) zużyte materiały pędne, smary i inne z wykazaniem w poszczególnych rubrykach ilości i wartości każdego (podstawowego) materiału,
g) wartość różnych materiałów niewyszczególnionych w oddzielnych rubrykach,
h) praca autotransportu z wykazaniem tonokilometrów i wartości,
i) robocizna sprzężajna z wykazaniem „koniodni" i wartości,
j) koszty remontu bieżącego z podziałem na remont traktorów i pozostałego inwentarza martwego,
k) amortyzacja,
l) wydatki administracyjne z podziałem na ogólno-produkcyjne i ogólno-sowchozowe,
m) ogólna suma obciążeń (strony „winien"),
n) strona „Ma" obejmuje dwie rubryki do notowania ilości i wartości, w których na kontach upraw podaje się ilość i wartość uzyskanej produkcji a w wypadku prowadzenia kont dla poszczególnych robót — w rubrykach tych podaje się ilość ha (stanowiących podstawę rozliczeń) i sumę rozliczonych kosztów.

W księdze analitycznej produkcji zwierzęcej prowadzonej w centralnej księgowości sowchozu otwiera się oddzielne konto dla każdego rodzaju i grupy zwierząt. Poszczególne gałęzie produkcji zwierzęcej prowadzi się w tej księdze w oddzielnych rozdziałach, tak że przy zestawianiu obrotów, po podsumowaniu danego rozdziału (tj. kont poszczególnych grup zwierząt danej gałęzi), otrzymuje się sumę obrotów całej gałęzi produkcji zwierzęcej. Analityczne konto produkcji zwierzęcej posiada również układ wielokolumnowy obejmujący:

a) data, nr pozycji i treść operacji,

strona „Winien" obejmuje następujące elementy:

b) wynagrodzenie zasadnicze z podaniem ilości dni roboczych i wartości,
c) wynagrodzenie dopełniające wraz ze świadczeniami socjalnymi,
d) ilość i wartość poszczególnych pasz i ściółki,
e) wartość materiałów leczniczych,
f) robocizna sprzężajna z podaniem „koniodni" i wartości,
g) inne koszty,
h) koszty administracyjne z podziałem na ogólno-produkcyjne i ogólno-sowchozowe,
i) ogólna suma obciążeń (suma ogólna strony „Winien"),

strona „Ma" zawiera szereg rubryk, w których podaje się ilość i wartość poszczególnych rodzajów wytworów produkcji danej grupy zwierząt oraz rubrykę na wyprowadzenie ogólnej sumy kredytowej.

Każde konto zawiera prócz tego rubryki pomocnicze, w których wykazuje się ilość dni żywienia danej grupy zwierząt w poszczególnym miesiącu. Produkcję zwierzęcą podobnie jak i roślinną zapisuje się w ciągu roku na przychód po planowym koszcie własnym a dopiero po skończonym roku, po obliczeniu faktycznych kosztów własnych przeprowadza się zapisy korygujące.

Zarówno na kontach produkcji roślinnej jak i zwierzęcej w ciągu roku księguje się koszty bezpośrednie. Koszty administracyjne spisuje się na powyższe konta dopiero w końcu roku po ich rozliczeniu.

R e a l i z a c j a p r o d u k c j i, r o b ó t i u s ł u g. Fermy i oddziały nie prowadzą specjalnej kontroli realizacji produkcji, robót i usług, przedstawiając jedynie centralnej księgowości sprawozdania zestawione na podstawie dokumentów. Realizacja produkcji, robót i usług w centralnej księgowości objęta jest jednym kontem syntetycznym o tejże nazwie, które jest obciążane wartością realizowanej produkcji po planowanym koszcie własnym oraz kosztami związanymi z realizacją (opakowanie, odstawa itp.), a uznawane za uzyskane z realizacji sumy. Dla właściwej kontroli wykonania planu dostaw państwowych własnej produkcji, konta analityczne winny być otwierane dla każdego rodzaju produktu względnie każdego rodzaju roboty. Konta winny ujmować zarówno dane planowane jak i faktyczne dotyczące produkcji oddanej państwu, na wyżywienie społeczne i sprzedanej — zarówno w ujęciu ilościowym jak i wartościowym. Odnośne konto analityczne obejmowałoby zatem następujące elementy:

a) datę, nr pozycji i treść zapisu,
b) przychód z wykazaniem ilości, ceny (kosztu własnego) planowej i ogólnej wartości,
c) rozchód z podziałem na poszczególne grupy realizacji (oddano państwu, wydano na wyżywienie społeczne, sprzedaż) z wykazaniem w każdym wypadku ilości, jednostkowego kosztu własnego i wartości ogólnej oraz jednostkowej ceny realizacyjnej i ogólnej sumy realizacji. W nagłówku konta winien być podany plan oddania produkcji.

Sprawozdawczość bieżąca i roczna sowchozu

Zewnętrzna sprawozdawczość sowchozu dzieli się na periodyczną czyli bieżącą, sporządzaną przez sowchoz w ustalonych terminach w ciągu roku, i sprawozdawczość roczną, zestawioną po zamknięciu ksiąg i sporządzeniu bilansu rocznego.

Bieżąca sprawozdawczość sowchozu składa się zasadniczo z:

1. bilansu miesięcznego,
2. kwartalnego sprawozdania rachunkowego,
3. sprawozdania z utrzymania przedszkola,
4. sprawozdania z wykorzystania środków na przygotowanie kadr,
5. miesięcznego telegraficznego sprawozdania finansowego.

Bilanse miesięczne i sprawozdania kwartalne sowchozy przesyłają nie tylko organom nadrzędnym, ale również miejscowemu organowi finansowemu oraz miejscowym oddziałom Banku Państwowego i Banku Rolnego.

Sprawozdanie kwartalne obejmuje dane dotyczące:

a) produkcji zwierzęcej,
b) kosztów podstawowych prac polowych,
c) kosztów administracyjnych,
d) remontu bieżącego,
e) finansowania.

Do miesięcznego telegraficznego sprawozdania finansowego wchodzą dane obejmujące:

a) stan środków pieniężnych,
b) stan niewykorzystanych środków na inwestycje i remont kapitalny,
c) wkład środków do Banku Rolnego,
d) zadłużenie u pracowników z tyt. wynagrodzeń,
e) zadłużenie w Banku Państwowym z tyt. pożyczek,
f) zadłużenie u wierzycieli oraz inne dane.

Szerokie naświetlenie działalności sowchozu daje obszernie rozpracowane sprawozdanie roczne, na podstawie którego przeprowadzana jest dokładna analiza całorocznej działalności i wyników. W skład rocznego sprawozdania sowchozu wchodzą następujące tablice:

1. Bilans zamknięcia.
2. R-k wyników.
3. Wykaz stanu i ruchu środków trwałych.
4. Sprawozdanie z realizacji i zużycia produkcji.
5. Dane o liczebności pracowników i funduszu wynagrodzeń.
6. Sprawozdanie z przygotowania kadr.
7. Sprawozdanie z utrzymania przedszkola.
8. Sprawozdanie gospodarki mieszkalno - komunalnej.
9. Sprawozdanie z wydatków administracyjnych.
10. Wykaz zmian funduszu ustawowego.
11. Sprawozdanie pomocniczych gałęzi produkcyjnych (techniczne gałęzie produkcyjne).
12. Sprawozdanie z wykorzystania traktorów, samochodów ciężarowych, kombajnów, inwentarza żywego roboczego i stacji elektrycznych.
13. Sprawozdanie o nakładach i koszcie własnym produkcji roślinnej.
14. Sprawozdanie o nakładach i koszcie własnym produkcji zwierzęcej.
15. Wykaz ruchu zwierząt.
16. Skład stada wg ras.
17. Sprawozdanie z wykonania planu budowlanego.
18. Sprawozdanie z wykonania remontu kapitalnego.
19. Koszty inwestycyjne i ich finansowanie.
20. Sprawozdanie z wydatków operacyjnych.
21. Wyniki inwentaryzacji (stan środków trwałych).
22. Pisemne objaśnienie działalności produkcyjno-finansowej.

Sprawozdanie roczne poprzedzone jest pełną inwentaryzacją i sprawdzeniem stanu sald dłużników i wierzycieli.

Literatura.

1. M. Prokofjew — Buchgałtierskij ucziot w sowchozach.

A. Sumcow — Kurs buchgałtierskawo ucziota.

R. MANTEUFFEL

Zasady systemów rozliczeń kosztów przedsiębiorstw rolnych

(Dokończenie)

4. Porównanie trzech systemów

Opisane trzy najbardziej znane i stosowane metody obliczania kosztów produkcji w rachunkowości rolnej są niewątpliwie do siebie podobne. Zasadniczej różnicy między nimi nie ma. Różny jest tylko cel, do jakiego te obliczenia prowadzą.

O ile głównym celem rachunkowości w ujęciu Howarda i Laura jest analiza pojedynczego gospodarstwa i obliczanie opłacalności poszczególnych działów produkcyjnych gospodarstwa — o tyle celem systemu radzieckiego jest skontrolowanie wykonania planu gospodarczo - finansowego.

Również rachunki bilansowe, na które przenosi się wartość wytworzonych produktów po kosztach własnych, są podobnie zbudowane. Tylko cel tych rachunków jest inny. U Howarda i Laura wyłącznym celem tych rachunków jest obliczenie zysku w poszczególnym stadium produkcji, ewentualnie przy różnych sposobach zużytkowania wytworzonych artykułów — w systemie radzieckim głównym celem tych rachunków jest skontrolowanie wykonania planu gospodarczo - finansowego przez obliczenie oszczędności lub przekroczenia kosztów planowanych.

System radziecki przewiduje stosowanie w wielkim zakresie metody kluczy, współczynników, uproszczeń i szablonów, dostosowanych do masowości i zasięgu radzieckiej rachunkowości rolnej.

Uproszczenia stosowane przez system radziecki dla obliczania kosztów produkcji są słuszne, ponieważ chodzi tu głównie o porównanie planu z jego wykonaniem oraz dlatego, że ściśle ta sama metoda stosowana jest zarówno przy obliczaniu kosztów planowanych jak i rzeczywistych.

Warunki wymagane dla wprowadzenia kalkulacji kosztów produkcji do rachunkowości.

1) By móc prowadzić obliczanie kosztów produkcji w ramach rachunkowości, trzeba mieć nie tylko wyceniony ogólnie inwentarz polowy, lecz należy mieć wyliczone dokładnie koszty (włącznie z wynagrodzeniem pracy) każdej ważniejszej rośliny polowej oraz wszystkich działów produkcyjnych gospodarstwa.

Założenie właściwej rachunkowości kalkulacyjnej musi być poprzedzone (przynajmniej przez pół roku) prowadzeniem dokładnych zapisów, równie dokładnych jak te, których wymaga rachunkowość kalkulacyjna.

Na podstawie tych zapisów i szeregu szacunków muszą być wyliczone koszty obciążające rok następny, w którym rachunkowość kalkulacyjna zostanie wprowadzona.

2) Możność prowadzenia rachunkowości kalkulacyjnej uwarunkowana jest prowadzeniem nadzwyczaj dokładnych zapisów, wyrażanych w jednostkach naturalnych: kg, szt., hektarach oraz pieniężnych. Obecny stan zapisów gospodarczych jest całkowicie niewystarczający.

Dziennik gospodarczy — raporty gospodarcze muszą być prowadzone również dokładniej niż dotychczas. Ze względu na wprowadzenie systemu ujmowania poszczególnych robót nie wg pól i roślin, lecz poszczególnych czynności, musi być prowadzona kontrola, a potem dokonywane zestawienie czynności (oraz ich ilokrotność) dla każdego kawałka pola.

3) Mimo możliwości wprowadzenia szeregu uproszczeń, kluczy, współczynników itd., zawsze będzie istniała konieczność dokonywania w poszczególnych wypadkach szacunków i kalkulacji pomocniczych poza rachunkowością. Wymaga to od personelu księgowego nie tylko znajomości księgowości, lecz również praktycznej znajomości rolnictwa.

Trudności wprowadzenia kalkulacji kosztów produkcji do rachunkowości rolnej.

Trudności mają raczej charakter praktyczny, a nie zasadniczy i wynikają z obecnych warunków, charakterystycznych dla stanu naszej rachunkowości rolnej:

1) Główną trudnością jest ogromna uciążliwość tego systemu i brak w chwili obecnej dostatecznego sztabu księgowych rolnych, którzy by potrafili rachunkowością taką kierować.

2) W związku z dużą uciążliwością tego systemu należy się liczyć z tym, że termin dokonania bilansów może się bardzo opóźniać. Jeśli obliczone koszty produkcji mają służyć za podstawę do finansowania poszczególnych zespołów PGR, termin zakończenia rozrachunków przez zespoły z Bankiem Rolnym będzie się prawdopodobnie bardzo przedłużał, co będzie komplikować całą pracę.

Dlatego nasuwa się samo przez się pytanie, czy nie należy szukać na okres przejściowy jakiegoś innego, prostszego sposobu obliczenia kosztów własnych produkcji poszczególnych artykułów.

3) Jeśli obliczanie kosztów produkcji poza możnością kontrolowania wykonania planu gospodarczo - finansowego i poza stworzeniem podstawy do finansowania poszczególnych zespołów na podstawie rzeczywistych kosztów produkcji poszczególnych artykułów ma służyć do wyciągania wniosków organizacyjnych, nasuwa się wówczas obawa, że w warunkach polskich ujmowanie w jedną całość poszczególnych działów produkcji w ramach całego zespołu może być w wielu wypadkach zbyt ogólnikowe i nie dawać spodziewanych podstaw do wnioskowania.

Poszczególne bowiem gospodarstwa znajdujące się w jednym zespole są w bardzo wielu wypadkach tak różne, że przeciętna dla zespołu obciążona będzie wielkimi błędami, jakie posiadają przeciętnie, to jest, że nie da podstawy do wnioskowania o żadnym gospodarstwie oddzielnym tego zespołu; natomiast sporządzanie kalkulacji dla każdego poszczególnego gospodarstwa, ze względów technicznych — to jest wykonania tej pracy przez personel zespołu — będzie raczej niemożliwe.

4) Wreszcie w chwili obecnej, niektóre książki gospodarcze (pomocnicze) — dam tu przykład tylko dziennika gospodarczego — nie są dostosowane do potrzeb prowadzenia kalkulacji kosztów produkcji w ramach rachunkowości.

Tak np. w dzienniku gospodarczym znajdują się dwie pozycje: „stałe roboty gospodarcze" i „fermy hodowlane", a połączenie niektórych prac w tak obszerne grupy uniemożliwia kalkulację.

Stosowanie kalkulacji podziałowych

1) Głównym i jednocześnie ogromnie istotnym zarzutem przeciwko wszelkim kalkulacjom podziałowym w rolnictwie (o ile są one prowadzone nie w gospodarstwie ściśle specjalizującym się, lecz wielostronnym) jest to, że kalkulacje te nie uwzględniają (i nie mogą uwzględnić, organicznego charakteru gospodarstwa rolnego.

Wyjaśniamy tu, że kalkulacjami podziałowymi (rozdzielczymi) nazywamy wszystkie prowadzone dotychczas w praktyce kalkulacje, które rozdzielają poszczególne koszty wg tych lub innych zasad między poszczególne działy gospodarstwa.

Oczywiście poszczególne systemy oraz poszczególni kalkulatorzy rozdziału tego dokonują mniej lub bardziej dokładnie, są jednak rzeczy, których ująć liczbą we właściwy sposób dotychczas ludziom się nie udało, jak np.: następcze działanie obornika, biologiczne działanie obornika, możność spieniężenia pasz nietargowych przez zużytkowanie ich w gospodarstwie na skutek istnienia jakiejś zwierzęcej gałęzi produkcyjnej lub usługowej itd.

Dlatego z reguły obliczenia kosztów produkcji robiono metodą podziałową dają mniej lub bardziej zniekształcone wyniki.

Dla fachowca, który zna błędy zawarte w tych metodach, operowanie wynikami nie jest niebezpieczne, ale w wielu wypadkach wyniki mogą być mu bardzo pomocne, dla osób jednak nie znających tych zastrzeżeń bezkrytyczne operowanie tymi wynikami może być niebezpieczne i prowadzić do fałszywych wniosków.

Szczególnie niebezpieczne jest bezkrytyczne wyciąganie wniosków **organizacyjnych** dla gospodarstwa na skutek wyników kalkulacji, prowadzonych metodą rozdzielczą.

Znana jest walka na początku bieżącego wieku między zwolennikami gospodarstwa inwentarzowego i bezinwentarzowego, w której zwolennicy drugiego systemu po przejściowej wygranej przyznali się w ostateczności do bankructwa swych poglądów i przeszli w końcu na podwórko zwolenników systemu inwentarzowego, którzy uznawali jego wyższość, mimo że hodowla uporczywie wykazywała **stratę.**

Była to oczywiście strata pozorna, polegająca na błędach, jakie zawiera w sobie metoda kalkulacji podziałowej.

Metoda kalkulacji **organicznej** traktuje gospodarstwo jako jeden nierozerwalny organizm, jest ona w swej istocie metodą dynamiczną w przeciwieństwie do metody rozdzielczej, która jest metodą statyczną. Kalkulacja organiczna bada wyniki poszczególnych działów gospodarstwa rolnego poprzez wpływ, jaki wywierają one na ogólny wynik gospodarstwa.

Pojęcie gospodarstwa jako organicznej całości powstało już dawno, bo jeszcze w wieku zeszłym. Oczywiście mówię tu o literaturze rolniczej, gdyż w umysłach rolników umiejących patrzeć na gospodarstwo, istniało z pewnością od niepamiętnych czasów.

Z ekonomistów szczególnie bojowym przedstawicielem tego kierunku był Aeroboe i jego uczeń Zoerner. Zastosowaniem zasady organicznej istoty gospodarstwa do ekonomiki rolnej zajął się Schoenfeld. W Polsce trochę tą sprawą zajmował się autor niniejszego referatu.

Metoda ta jednak dotychczas nie wyszła poza ramy prób, przyczynków itd. Nowym doskonałym orężem w rozwijaniu tej metody jest wstęp z pracy J. Stalina o Marksistowskiej Metodzie Dialektycznej, który zdumiewająco odtwarza istotę poglądu organicznego na gospodarstwo rolne i na kalkulacje rolnicze:

„Marksistowska metoda dialektyczna odznacza się następującymi podstawowymi cechami:

a) w przeciwieństwie do metafizyki, dialektyka traktuje przyrodę nie jako przypadkowe nagromadzenie rzeczy, zjawisk wzajemnie od siebie oderwanych, wzajemnie od siebie izolowanych i niezależnych od siebie, lecz jako jedną spoistą całość, w której rzeczy, zjawiska są ze sobą organicznie powiązane, zależne od siebie i wzajemnie od siebie uwarunkowane.

Dlatego też, w myśl metody dialektycznej, nie można zrozumieć żadnego zjawiska w przyro-

dzie rozpatrując je w postaci izolowanej, poza łącznością z otaczającymi warunkami, w oderwaniu od nich i przeciwnie, każde zjawisko może być zrozumiane i uzasadnione, jeżeli się je rozpatrzy w nierozerwalnej łączności z otaczającymi zjawiskami, jeżeli się zbada, jak ono jest uwarunkowane przez otaczające zjawiska.

b) w przeciwieństwie do metafizyki dialektyka traktuje przyrodę nie jako stan spokoju i bezruchu, zastoju i niezmienności, lecz jako stan ciągłego ruchu i przeobrażania się, nieustannego odnawiania się i rozwoju, w którym zawsze coś powstaje i rozwija się, coś niszczeje i dobiega kresu swego istnienia.

Dlatego też metoda dialektyczna wymaga rozpatrywania zjawisk nie tylko z punktu widzenia ich wzajemnej łączności i uwarunkowania, lecz także z punktu widzenia ich ruchu, ich zmian, ich rozwoju, z punktu widzenia ich powstawania i obumierania.

c) W przeciwieństwie do metafizyki, dialektyka traktuje proces rozwoju nie jako zwykły proces wzrostu, w którym zmiany ilościowe nie prowadzą do zmian jakościowych — lecz jako taki rozwój, który przychodzi od nieznacznych i ukrytych zmian ilościowych do zmian jawnych, do zmian zasadniczych, do zmian jakościowych, w których zmiany jakościowe następują nie stopniowo lecz szybko, nagle, w postaci przeskoków od jednego stanu do innego, następują nie przypadkowo, lecz zgodnie z prawami rozwoju, następują w wyniku nagromadzenia niespostrzeżonych i stopniowych zmian ilościowych.".

(J. Stalin, Marksistowska Metoda Dialektyczna).

2) Ostrość zarzutów przeciwko metodzie podziałowej w kalkulacjach rozdzielczych łagodnieje w warunkach Związku Radzieckiego z dwóch powodów. Jednym powodem jest większa specjalizacja poszczególnych gospodarstw państwowych, drugim jest większa ich powierzchnia (jednostki gospodarczej) i większe na ogół wyrównanie warunków glebowych i innych przyrodniczych.

Jak już bowiem wyjaśnialiśmy, specjalizacja gospodarstw usuwa w znacznym stopniu niedokładności tkwiące w podziale kosztów między poszczególne gałęzie gospodarstwa, jednolitość warunków przyrodniczych gospodarstwa pozwala wyciągać wnioski organizacyjne nawet przy łączeniu do kalkulacji większych przestrzeni (większej ilości gospodarstw pojedynczych). Stąd nakład pracy może być znacznie mniejszy, bo jeśli w warunkach radzieckich kalkulacje mogą być dokonywane z powodzeniem dla powierzchni obejmujących setki a nawet tysiące hektarów, w warunkach naszych, by mieć równie korzyści pod względem wyciągania wniosków organizacyjnych, kalkulacje trzeba dokonywać dla dziesiątek, w najlepszym wypadku dla setek hektarów.

3) Ostrość zarzutów stawianych metodzie rozdzielczej w kalkulacjach rolniczych słabnie również i w tym wypadku, jeśli ograniczymy cel jaki stawiamy kalkulacjom. Jeśli bowiem kalkulacja ma służyć jedynie dla kontrolowania wykonania planu gospodarczo - finansowego, oraz ew. dla uzyskania podstawy do finansowania gospodarstw państwowych przez określenia podstawy do cen rozrachunkowych, to można się zgodzić na te niedokładności, które w sobie zawiera.

Jeśli bowiem obliczenie kosztów planowanych i wynikających z produkcji, dokonane jest ściśle tą samą metodą (warunek ten jednak musi być zachowany) — to istnieje całkowita możność porównywania planu z wynikiem.

Nasuwa się jednak pytanie, czy ten jedyny prawie cel upoważnia do tak dużych nakładów w postaci czasu, pracy i pieniędzy, jakiego wymaga wprowadzenie kosztów produkcji do rachunkowości rolniczej?

Czy planowanie i sprawdzenie wykonania planu nie mogłoby się — uwzględniając obecne realne możliwości na odcinku księgowości uspołecznionych gospodarstw rolnych — oprzeć na danych ilościowych oraz na rachunkowości bez obliczania kosztów produkcji metodą analityczno - rozdzielczą?

Pytania te zostawiam jako otwarte, dla dyskusji.

Uproszczona metoda kalkulacji organicznych.

Właściciela gospodarstwa rolnego, bez względu na to, czy będzie nim państwo, spółdzielnia lub instytucja, odrzucając inne względy, a biorąc pod uwagę jedynie rezultat finansowy — interesować będzie wynik ogólny. A więc ogólny zysk lub strata, ogólny dochód surowy, ogólne koszty produkcji. Jeśli koszty produkcji danego artykułu wzrosną, a innego zmaleją i ogólny wynik gospodarczo - finansowy gospodarstwa będzie lepszy, to nie można uważać wzrostu kosztu produkcji tego pierwszego artykułu za coś niepożądanego, gdyż kierownictwo przedsiębiorstwa interesuje stosunek ogólnych kosztów produkcji do ogólnego dochodu surowego.

Powróćmy teraz do omawianych przez nas gospodarstw państwowych.

Przez cały rok operatywny gospodarstwo to uznawane jest przez instytucję finansującą, a więc w naszym wypadku przez Bank Rolny, za dostarczane na rynek artykuły własnej produkcji po cenach zaliczeniowych — po cenach planowanych, rozchodów natomiast dokonuje się po kosztach rzeczywistych.

Przychodzi teraz koniec roku i — bilans. Otrzymujemy przeciwstawienie dwóch wielkości: dochód surowy obliczony po cenach zaliczeniowych — cenach planu, oraz koszty produkcji — wyliczone po cenach rzeczywistych.

Różnica między tymi dwoma wielkościami — to zysk, lub strata.

Jaki wniosek wynika z tego zamknięcia?

Jeśli rok zamknie się zyskiem, wynika z tego, że ceny zaliczeniowe — ceny planu były wyższe od kosztów produkcji. A o ile były one wyższe? Oczywiście w tym samym stosunku, co dochód surowy jest wyższy od kosztów gospodarczych.

Jeżeli natomiast rok zamknie się stratą, to sumy zaliczeniowe — ceny planowania były niższe od kosztów produkcji jednostki artykułu w stosunku takim samym, jak dochód surowy był niższy od ogólnych kosztów produkcji.

Jeśli więc ceny planowane zwiększymy lub zmniejszymy w tym samym procencie ile wynosi ogólny zysk lub strata w stosunku do dochodu surowego z całego gospodarstwa, to otrzymamy rzeczywiste koszty produkcji jednostki poszczególnych artykułów produkowanych przez gospodarstwo.

Wydaje mi sie, że tą drogą możemy w sposób prosty i szybki dojść do rzeczywistych kosztów produkcji poszczególnych artykułów produkowanych w gospodarstwie. Będzie to przy tym koszt obliczony metodą organiczna, uzależniony od ogólnego wyniku gospodarstwa.

Liczbe wskazującą procent, jaki stanowią koszty produkcji w stosunku do dochodu surowego, obliczonego przy cenach planu, wydaje mi sie za słuszne nazwać wskaźnikiem wyniku produkcji, zaś tę, którą stanowią te same koszty produkcji w stosunku do dochodu obliczonego po cenach realizacji wskaźnikiem opłacalności produkcji.

Zasadę przyjętą w zaprojektowanej przeze mnie metodzie zilustruję na bardzo prostym przykładzie:

Wn Konto Produkcji Ma

(Koszty produkcji)		(Dochód surowy)	
Robocizna	x	żyto 2,5 q po 2.000	5.000
Materiały	y	pszenica 4,0 q po 3.500	14.000
Podatki	z	ziemniaki 20 q po 550	11.000
Koszty ogólne	u	buraki cukrowe 40 q po 600	24.000
itd.	....	mleko 1.000 ltr. po 26	26.000
		wełna 10 kg po 1.000	10.000
		przyrost wartości trzody 40 kg po 250	10.000
		razem	100.000
		strata	10.000
razem	110.000	ogółem	110.000

Strata 10.000 w stosunku do dochodu surowego 100.000 wynosi 10%, zatem wskaźnik wyniku produkcji wynosi 110.

Co te liczby oznaczają? Otóż oznaczają one, że koszty produkcji wyniosły w danym gospodarstwie 110 procent cen planowania, innymi słowy, by uzyskać rzeczywiste koszty produkcji jednostki poszczególnego artykułu produkowanego przez gospodarstwo należy do każdej ceny planowanej dodać jeszcze 10 procent.

Zestawmy zatem obok siebie ceny planowania i koszty produkcji jednego kwintala poszczególnych artykułów gospodarstwa:

Artykuł	Koszty produkcji planowane	Koszty produkcji rzeczywiste
żyto	2.000	2.200
pszenica	3.500	3.850
ziemniaki	550	605
buraki cukrowe	600	660
mleko	26	28,6
wełna	1.000	1.100
kg żywca	230	275

Przytoczony przykład podaje tylko myśl przewodnią tej metody. W praktyce przeprowadzenie podobnej kalkulacji napotka na cały szereg komplikacji i zagadnień, które będą wymagały rozstrzygnięcia i rozpracowania.

Zastrzeżeniem najbardziej może zasadniczym przeciwko tej metodzie jest to, że procent obliczony na podstawie wyniku ogólnego gospodarstwa przenoszony jest równomiernie na poszczególne artykuły, które biorą udział w formowaniu dochodu surowego. Na zarzut ten postaram się odpowiedzieć następująco:

Postępowanie to jest zasadą tej metody, można się zatem albo zgodzić z metodą (a tym samym i z jednakowym procentem), albo też metodę odrzucić (a tym samym i zasadę stosowania jednolitego procentu).

Odpowiedź ta brzmiałaby jednak jak ultimatum, a nie dawałaby odpowiedzi merytorycznej.

Postaram się zatem znaleźć też i argumenty merytoryczne.

Podobną zasadę przyjmują autorzy zarówno niemieccy jak i radzieccy w kalkulacjach mających pokrewny charakter z ostatnio omawianą. O tym będę pisał jeszcze dalej. Widocznie jednak oni też zasadę tę uważają za słuszną.

Dodam tu jeszcze, że można by wynaleźć jakiś klucz do zróżnicowania procentu dla różnego rodzaju produkowanych artykułów. Kto jednak będzie mógł z dozą prawdopodobieństwa stwierdzić, że ten zróżnicowany podział będzie słuszniejszy? Zasadą jednak — zdaniem moim najsłuszniejszą — jest przyjmowanie w wypadkach wątpliwych metody najprostszej, ale stosowanie jej bez zmian we wszystkich wypadkach.

Wreszcie wydaje się nam, że jeśli tę metodę skróconej kalkulacji organicznej kosztów produkcji stosować w wielkiej ilości gospodarstw,

to przeciętna z kosztów poszczególnych artykułów w szeregu gospodarstw da odpowiedź możliwie bliską prawdy.

Zastrzeżeniem — może niewiele słabszym od pierwszego — jest to, że w metodzie podanej, za podstawę określającą wielkość kosztu produkcji przyjmujemy ceny planu gospodarczego. Cenę tę zwiększamy lub zmniejszamy tylko w zależności od wysokości wskaźnika wyniku produkcji. Stosunek zatem między cenami produkcji poszczególnych artykułów przyjmujemy zatem wg cen planu gospodarczo - finansowego.

Wydaje mi się jednak, że przyjęcie tego stałego stosunku wg cen planu gospodarczo - finansowego jest raczej mocną a nie słabą stroną proponowanej metody.

Metodzie zaprojektowanej przeze mnie powyżej można by zarzucić jeszcze jedno.

Metoda ta pozwala skalkulować koszty produkcji artykułów rolniczych, produkowanych w gospodarstwie nie zawsze franco pole lub skład, lecz zazwyczaj również z kosztem częściowej odstawy, a więc np. franco wagon lub franco mleczarnia itp. Na to odpowiem, że jeśli zespoły PGR mają być samowystarczalne, państwo musi odbierać towary po cenie pełnej, a więc włączając i koszty przechowania, czy też odstawy, poniesione przez gospodarstwo.

Gdyby jednak względy organizacji finansowania gospodarstw państwowych wymagały kosztów franco gospodarstwo, można zawsze koszty przechowania i odstawy wyłączyć.

Proponowana metoda ma tę zaletę jeszcze, że pozwala przy minimalnym nakładzie czasu i pieniędzy uzyskać koszty produkcji artykułów rolniczych we wszystkich gospodarstwach państwowych.

Teraz przytoczę autorów (oczywiście tylko niektórych), którzy stosują podobną zasadę, do opisanej w proponowanej przeze mnie metodzie, do pewnych fragmentów kalkulacji.

Otóż Laur stosuje metodę nazwaną „Einheitsverfahren", która polega na podziale kosztów produkcji proporcjonalnie do dochodu surowego poszczególnych artykułów, których koszty produkcji obliczane są wspólnie na jednym rachunku.

Pisariew podaje, że zawsze przy kalkulacji produkcji „sprzężonej" — to jest wówczas, gdy na wspólnym rachunku obliczane są koszty produkcji kilku rodzajów produkcji głównej — koszty produkcji rozkładają się proporcjonalnie do dochodów surowych z poszczególnych produkcji, obliczanych przy stosowaniu cen ustanawianych dla tych poszczególnych artykułów.

Jeśli więc od produkcji „sprzężonej" przejdziemy do produkcji całego gospodarstwa, to otrzymamy w zasadzie ten sposób kalkulacji, który jest proponowany przeze mnie.

Kobyzew podaje podobną do Pisariewa metodę w zastosowaniu do rozdziału kosztów produkcji między produkcją podstawową i poboczną. Np. między ziarno i słomę.

Za podstawę przyjmuje on dochody surowe z poszczególnych artykułów, otrzymane z obliczenia przychodów ilościowych po cenach planowanych.

Wreszcie Masanow i Nieżerienko stosują podobną metodę, przy wycenie kosztów produkcji poszczególnych warzyw w gospodarstwie ogrodniczym.

By obliczyć koszty produkcji poszczególnych warzyw, obliczają oni dochody surowe z poszczególnych roślin po cenach sprzedażnych, oraz dochód surowy ogólny, równy sumie poprzednich. Następnie obliczają oni stosunek ogólnoprocentowy kosztów produkcji do ogólnego dochodu surowego. Stosunek ten procentowy nazywa on współczynnikiem (odpowiada memu wskaźnikowi opłacalności). Dalej ten sam stosunek procentowy stosuje do poszczególnych dochodów surowych, otrzymując koszty produkcji poszczególnych warzyw. Dzieląc te koszty przez poszczególne plony, otrzymuje koszty produkcji 1 kwintala poszczególnych warzyw.

Podobieństwo do proponowanej przeze mnie metody jest uderzające.

W związku z omawianą przeze mnie metodą nasuwa mi się myśl dalszego wykorzystania jej wyników w tym celu, by móc ew. skorygować szacunki dokonywane przy obliczaniu kosztów produkcji w rachunkowości metodą rozdzielczą lub ew. nawet szacować różne elementy kosztów lub dochodów cząstkowych, dotychczas nieuchwytnych przy stosowaniu dotychczasowych metod wyceny.

Można by to jednak próbować tylko na obiektach prowadzących rachunkowość kalkulacyjną.

Myśl moja jest następująca:

Przy obliczeniu kosztów produkcji poszczególnych artykułów skróconą metodą organiczną powrócić do rachunków kosztów produkcji poszczególnych artykułów przeprowadzonych w rachunkowości. Na podstawie uzyskanych kosztów produkcji jednostkowych — organicznych odtworzyć pełne koszty produkcji organiczne na rachunku badanym. Porównać następnie koszty produkcji „organiczne" z „rozdzielczymi" i ustalić, które pozycje kosztów „rozdzielczych" są bezsporne. Różnicę między kosztami organicznymi i rozdzielczymi odnieść do kosztów „spornych", a więc np. do obornika lub ew. w ten sposób starać się uchwycić liczbą takie pozycje, jak „wpływ na ogólną kulturę roli", albo „korzyść na skutek możności zużytkowania pasz nietargowych" i w ten sposób starać się albo skorygować, albo w ogóle wycenić pewne elementy kosztów czy zysków.

Wracając raz jeszcze do proponowanej przeze mnie metody uproszczonej obliczania kosztów

produkcji — chciałbym dodać jeszcze następujące:

Można by jej zarzucić, że przyjmując jednakowy procent „narzutu" na wszystkie produkowane artykuły nie uwzględnia ona cech indywidualnych poszczególnych produkcji. Bez wątpienia — zarzut ten nie jest bezpodstawny, na obronę chciałbym jednak sięgnąć do praktyki radzieckiej. Przyjmowanie z góry sztywnych współczynników przy podziale kosztów między poszczególne artykuły biorące udział w kosztach w produkcji „sprzężonej" lub stosowanie przy podziale kosztów pomocniczych na poszczególne rachunki znacznej ilości ustalanych z góry kluczy, też nie różniczkuje właściwości indywidualnych poszczególnych gospodarstw. Praktyka jednak dokonywana w bardzo dużej ilości obiektów widocznie musiała metodę tę uznać za słuszną.

Sugestie praktyczne odnośnie rachunkowości P. G. R. na najbliższy okres.

Wprowadzenie obliczania kosztów produkcji do rachunkowości powinno dać PGR-om wiele korzyści. Ze względu jednak na warunki i okoliczności podane w rozdziałach IV i III-cim, próba zbyt szybkiego wprowadzenia ich do rachunkowości wszystkich zespołów może — zdaniem moim — dać negatywne wyniki.

Dlatego wydaje mi się za słuszne podejście do tego w sposób mniej gwałtowny — etapami.

Jeśli system finansowania zespołów PGR będzie wymagał określenia kosztów produkcji poszczególnych realizowanych arykułów uważałbym, że w początkach można by warunkowi temu zadośćuczynić przez robienie skróconych kalkulacji organicznych, o których mówiłem w rozdziale VI-ym.

Jednocześnie należało by opracować metodę zastosowania kalkulacji w rachunkowości opierając się głównie na doświadczeniach gospodarstw państwowych w Związku Radzieckim.

Po opracowaniu metody należało by ją wprowadzić na razie w pewnej ilości zespołów wzorcowych, celem jej wypróbowania i ewentualnego usunięcia, niedokładności i braków.

Do czasu wprowadzenia kalkulacji do rachunkowości a może nawet ze względów porównawczych i po jej wprowadzeniu wprowadzić należało by w szeregu gospodarstw kalkulację tylko w oparciu o rachunkowość.

Jeśli poszczególne zagadnienia lub sprawy w referacie mym zrozumiałem lub określiłem w sposób niewłaściwy — nie uważam tego za szkodę. Przeciwnie — uważam, że na to istnieje Sekcja ew. Podkomisja, by błędy poszczególnych referentów stwierdzić i w drodze dyskusji lub koreferatu ustalać właściwe podejście do poszczególnych zagadnień.

Bibliografia.

1. Howard Prof. Landwirtschaftliche Buchfuehrung 1913.
2. Kubysiew S. I. Buchgałtierskij uczot i kalkulacia w sowchozach 1935.
3. Laur E. Prof. Grundlagen und Methoden der Bewertung, Buchhaltung und Kalkulation in der Landwirtschaft 1922.
4. Masanow i Nieżierenko. Buchgałtierskij uczot w sowchozach, pod redakcją naczelnika centralnej księgowości sowchozów ZSRR S. N. Niedzielina 1944 r.
5. Moszczeński St. Prof. Rachunkowość Gospodarstw Wiejskich 1947.
6. Niemozinow. Ucziot i statistika sielskochoziajstwiennych predprijatij 1933 r.
7. Pisariew. Osnowy sielskochoziajstwiennoj kalkulacii w sowchozach 1935 r.

T. TROSZCZYŃSKI

Obrót opakowaniami w przemyśle

(Artykuł dyskusyjny)

Jednym z zagadnień, które w związku z wprowadzeniem w życie nowego JKP winno zostać uregulowane w oparciu o inne — niż dotychczas stosowane — zasady, jest zagadnienie księgowego i organizacyjnego ujęcia kontroli obrotu opakowaniami.

JPK daje w tym zakresie dwa generalnie obowiązujące założenia, o które winny się opierać szczegółowe rozpracowania branżowe:

1. klasyfikację opakowań i
2. zaniechanie w zasadzie dotychczas stosowanego systemu pobierania kaucji za opakowania wypożyczane nabywcy wyrobu.

Wydaje się, że pełna realizacja obu postulatów nie może być przeprowadzona przy obecnie istniejącej organizacji gospodarczej.

Opakowania, stosowane w przemyśle i handlu, dzielą się — zależnie od związania z wyrobem lub towarem — na dwa zasadnicze typy:

a) opakowania podstawowe — wchodzące bezpośrednio w skład sprzedawanego wyrobu lub też odmiennie formułując, bezpośrednio z tym wyrobem związane,
b) opakowania wysyłkowe — ułatwiające lub umożliwiające magazynowanie lub transport wyrobu, a nie wchodzące bezpośrednio w jego skład.

W obrębie opakowań wysyłkowych rozróżnia się dalszy podział na:

b1) opakowania wysyłkowe zwrotne, stanowiące w zasadzie przez cały czas ich użytkowania własność dostawcy wyrobu. Koszt użycia ich wkalkulowany jest (zazwyczaj jako koszty zbytu) w koszt tego wyrobu, przy którego dystrybucji korzysta się z określonego rodzaju opakowania i w związku z tym nie wykazuje się kosztu zużycia opakowań jako osobnej pozycji faktury. Są one typowymi dla pewnych branż, szczególnie w odniesieniu do wyrobów o specjalnych właściwościach (ciecze, gazy, wyroby łatwopalne lub żrące itd.);

b2) opakowania wysyłkowe bezzwrotne, zbywane odpłatnie odbiorcy wyrobu i nie będące typowymi dla dystrybucji określonego wyrobu. Stosowanie ich jest zależne od sposobu magazynowania i transportu, a koszt ich nie jest wkalkulowywany w koszt jednostki wyrobu, bowiem dostawca fakturuje je odbiorcy wyrobu w odrębnej pozycji faktury.

Z uwagi na miliardowe sumy, zainwestowane w opakowaniach obu grup — jest rzeczą wielkiej wagi stworzenie takiego systemu ich obiegu, by ilość cykli obrotowych poszczególnymi opakowaniami jak i ich szybkość rotacji była jak największa. Pozwoli to na osiągnięcie dużych oszczędności materiałowych, szczególnie w zakresie tak deficytowego artykułu jakim jest drewno.

Organizacja prawidłowego obiegu winna dotyczyć wszystkich opakowań wysyłkowych zwrotnych i tej części bezzwrotnych, które nadają się co najmniej do dwukrotnego użycia.

Zagadnienie to winno być uporządkowane w dwu przekrojach:

1. technicznym — poprzez wybór i normalizację najbardziej oszczędnych materiałów i najtrwalszych typów opakowań, wypracowanie i nadzór nad przestrzeganiem szczegółowych instrukcji co do sposobu obchodzenia się z opakowaniami (napełnianie, transport, otwieranie, przechowywanie), uruchomienie względnie rozbudowę istniejących warsztatów remontowych itp.,
2. organizacyjno-księgowym — poprzez ewidencję obiegu, rozliczeń pieniężnych oraz stworzenie nacisku na kontrahenta dla przyspieszenia i ew. zabezpieczenia zwrotu wykorzystanych opakowań.

Tematem niniejszego artykułu jest próba rozwiązania zagadnienia ze strony księgowej. Przyjęte tu rozwiązania uzależnione są zarówno od tego czyją własność stanowi dane opakowanie (opakowania wysyłkowe zwrotne są w zasadzie niezbywalne) jak i od przynależności sektorowej (sektor uspołeczniony i sektor prywatny) kontrahenta.

I. Opakowania wysyłkowe zwrotne

Wydaje się słuszne i konieczne, by umowy dotyczące kupna — sprzedaży określonych wyrobów, zawierały postanowienia zabezpieczające terminowy zwrot opakowań oraz klauzule dotyczące sposobu rozliczeń na wypadek ew. przekroczenia terminu zwrotu lub braku zwrotu. Zagadnienie to winno być rozwiązane odrębnie w obrotach dokonywanych w ramach sektora uspołecznionego (przedsiębiorstwa państwowe, państwowo-spółdzielcze, spółdzielczo-państwowe i spółdzielcze), przy których mogą być w pełni zrealizowane postanowienia JPK odnośnie likwidacji dodatkowych zabezpieczeń w postaci kaucji — a odrębnie w stosunkach pomiędzy sektorem uspołecznionym i prywatnym, w których wydaje się wskazane odstępstwo od tych postanowień.

A. Obrót w ramach sektora uspołecznionego.

Stosownie do potrzeb wytwórcy (dostawcy), warunków transportowych, odległości, sprawności sieci dystrybucyjnej itd. winny być określone:

1. zasadniczy termin zwrotu (liczony od dnia ekspedycji partii wyrobu), w ciągu którego odbiorca winien dokonać zwrotu opakowań otrzymanych z wyrobem,
2. dodatkowy termin zwrotu (liczony od dnia wygaśnięcia terminu zasadniczego), w ciągu którego odbiorca może jeszcze zwrócić otrzymane opakowania, płacąc za przeterminowanie określoną z góry karę umowną. Kara umowna może być obliczana proporcjonalnie bądź też progresywnie do ilości dni spóźnienia.

Termin dodatkowy jest terminem prekluzyjnym i po jego upływie dostawca uważa opakowanie za sprzedane i fakturuje je odbiorcy. W tym wypadku zobowiązanie odbiorcy składa się z dwu pozycji:

ceny zbytu opakowania,

kary umownej, obliczonej za termin dodatkowy.

Oczywiście, że odbiorca może dokonać zwrotu nawet po upływie terminu dodatkowego, wtedy jednak uznanie zwrotu zależy od woli dostawcy i w każdym wypadku rozliczane jest jako odkup opakowania od odbiorcy wyrobu.

Celem egzekucji tych postanowień, cena zbytu opakowania, liczona odbiorcy wyrobu, winna być ustalona odpowiednio wysoko (powyżej cen rynkowych), natomiast ew. odkup od odbiorcy następuje po cenach rynkowych. Różnica obu tych cen ma być tym dodatkowym bodźcem, zmuszającym odbiorcę do wykonania postanowień umowy odnośnie obrotu opakowaniami.

Modyfikację powyższych ewentualności stanowi wypadek, gdy odbiorca:

1. zwraca opakowanie uszkodzone,
2. zawiadamia przed upływem terminu prekluzyjnego o zagubieniu, zniszczeniu itp. opakowania.

W wypadku pierwszym należałoby opierać się na procentowym określeniu maksymalnego stopnia uszkodzenia (będącego w wielu wypadkach nie do uniknięcia), nie kwestionowanym przez dostawcę. Uszkodzenie opakowania w stopniu wyższym może spowodować albo odmowę przyjęcia opakowania przez dostawcę albo też dodatkowe rozliczenia z tego tytułu. Mogą one być dokonane albo w formie zwiększenia kary umownej albo (co jest bardziej dla obu stron kłopotliwe) w formie sprzedaży i odkupu przy czym cena odkupu byłaby zmniejszona o odpowiedni procent.

Może też okazać się wskazane określenie procentowe dwu granic uszkodzeń:

a) uszkodzeń nie kwestionowanych przy zwrocie opakowania np. utrata 20% przydatności pierwotnej (normalnej),

b) uszkodzeń uzasadniających odmowę przyjęcia zwrotu opakowania np. utrata 40% przydatności pierwotnej (normalnej). Uszkodzenia w granicach 20 — 40% rozliczane byłyby w formie kar umownych.

W wypadku, gdy odbiorca zawiadamia dostawcę, przed upływem terminu dodatkowego, o definitywnym zatrzymaniu opakowania, kara umowna może być liczona jedynie za czas od chwili otrzymania powyższego zawiadomienia.

Koszty transportu opakowań rozliczane być winny na zasadach, stosowanych aktualnie w obrocie towarowym (dostawa franco stacja docelowa), koszty remontu uszkodzonych opakowań ponosi w zasadzie dostawca wyrobu. Opakowanie nieprzyjęte przez dostawcę odsyłane są odbiorcy na jego koszt.

Księgowanie omówionych powyżej zaszłości może mieć następujący przebieg (zwrot opakowań przed upływem terminu zasadniczego nie powoduje żadnych księgowań):

	Dostawca*)	Odbiorca
1. Zwrot opakowań w terminie dodatkowym:		
—kara umowna liczona za czas od upływu terminu zasadniczego do dnia dokonania zwrotu	Dt 174—Ct 215	Dt 205—Ct 174
—przelew należności	Dt 1100—Ct 174	Dt 174 - Ct 1100
2. Zatrzymanie opakowań przez odbiorcę wyrobu, zniszczenie, zagubienie itd. względnie dokonanie zwrotu po upływie terminu dodatkowego:		
—kara umowna za okres dodatkowy względnie za czas od upływu terminu zasadniczego do dnia otrzymania zawiadomienia o zatrzymaniu zwrotu	Dt 174—Ct 215	Dt 205—Ct 174
— faktura za sprzedane opakowania	Dt 13—Ct 966	przemysł: Dt 301—Ct 14 i Dt 33—Ct 301 lub Dt 3020 - Ct 301 handel: Dt 3030 - Ct 14 i ew. Dt 403—Ct 3030
— koszt własny sprzedanych opakowań	Dt 969—Ct 332	—
— przelew należności	Dt 1100 - Ct 13 i Ct 174	Dt 14 i Ct 1100 Dt 174
—odkup opakowań w wypadku zwrotu opakowań po upływie terminu dodatkowego	jak rozliczenie zakupu materiałowego.	

B. Obrót z sektorem prywatnym.

W zakresie tym stosowane być winny w całej rozciągłości postanowienia wyżej omówione z uzupełnieniem w formie kaucji.

Umowa z odbiorcą prywatnym winna przewidywać:

1. zasadniczy termin zwrotu, w razie dotrzymania którego odbiorca otrzymuje kaucję bez żadnych potrąceń,

2. dodatkowy termin, kiedy przy zwrocie potrąca się tytułem kary umownej określoną część kaucji,

3. termin prekluzyjny, po upływie którego opakowanie uważa się za definitywnie zatrzymane przez odbiorcę i kaucja przepada na rzecz dostawcy.

Kaucja winna być obliczona w ten sposób, by obejmowała cenę zbytu opakowania i karę umowną w pełnym wymiarze (tzn. za cały umowny termin dodatkowy).

Pobierane kaucje winny być, do czasu upływu terminu prekluzyjnego, lokowane na specjalnym koncie w PKO — otwartym w porozumieniu z NBP. Wpłaconymi na to konto sumami dostawca wyrobu może dysponować, polecając:

1. wypłatę całej kwoty kaucji odbiorcy w razie zwrotu opakowania przed upływem terminu zasadniczego i stwierdzenia uszkodzeń, nie większych od zwyczajowo dopuszczalnych,

2. wypłatę kaucji odbiorcy z potrąceniem kwoty kary umownej w razie dokonania przez odbiorcę zwrotu w okresie dodatkowym,

3. dokonanie przelewu na swój rachunek operacyjny w NBP w razie braku zwrotu w terminie prekluzyjnym, względnie w chwili otrzymania zawiadomienia o definitywnym zatrzymaniu, zniszczeniu, zagubieniu itp. opakowania.

*) Tylko przedsiębiorstwo przemysłowe.

Przyjęcie opakowania po upływie terminu prekluzyjnego zależy od dostawcy i następuje w formie odkupu opakowania po obowiązujących cenach z ew. potrąceniem za wyższe, niż normalne uszkodzenie.

Rozliczenie kosztów transportu odbywa się na warunkach, przyjętych w obrocie towarowym; koszty remontu pokrywa dostawca wyrobu (właściciel opakowania).

Księgowania w księgach dostawcy mają następujący przebieg:

1. Otrzymanie kaucji	Dt PKO – konto kaucji – Ct 174
2. Zwrot kaucji w pełnej wysokości w razie dotrzymania zasadniczego terminu zwrotu	Dt 174 — Ct PKO
3. Zwrot opakowania w terminie dodatkowym:	
— kara umowna na przeterminowanie	Dt 174 — Ct 215 i Dt 1100 — Ct PKO
— wypłata pozostałej części kaucji	jak pkt. 2
4. Brak zwrotu w terminie prekluzyjnym:	
— rozliczenie części kaucji jako kary umownej	Dt 174 — Ct 215
— rozliczenie pozostałej części kaucji	Dt 174 — Ct 966
— koszt własny sprzedanych opakowań	Dt 969 — Ct 332
— przelew	Dt 1100 — Dt PKO
5. Odkup opakowań w wypadku ich zwrotu po upływie terminu prekluzyjnego	jak rozliczenie zakupu materiałowego

Przedstawione powyżej rozwiązania wymagają istnienia bieżącej i dokładnej kontroli ruchu opakowań, dla której najwłaściwszym rozwiązaniem byłoby powiązanie jej z kartoteką osobową dostawców.

Może to być imienna kartoteka odbiorcy, prowadzona równolegle do jego finansowego konta, a zawierająca wszystkie potrzebne dane odnośnie typu i ilości wypożyczonych opakowań, daty ich pobrania i zwrotu itd. Podstawą do dokonywania w niej zapisów byłyby załączniki do dziennego raportu magazynu opakowań użytkowanych. Tak pomyślana kartoteka byłaby urządzeniem zupełnie niezależnym od globalnej ewidencji w księgowości materiałowej, a podawałaby tej ostatniej jedynie dane ilościowe (okresowo) odnośnie tych opakowań, które winny być skreślone z ewidencji (zniszczone, zagubione itd).

W przedsiębiorstwach operujących jednym lub dwoma typami znormalizowanych opakowań (Państwowy Monopol Spirytusowy) można by, przy założeniu, że stosuje się trzykolumnową kartę kontową odbiorcy, wyzyskać w takim samym celu wolną kolumnę.

Wydaje się też możliwe operowanie kopiami dowodów magazynowych odnośnie wydanych na zewnątrz opakowań (konsygnacje) grupowanymi wg. odbiorców i czasu i okresowo przeglądanych.

Być może, że w niektórych wypadkach wskazane będzie uproszczenie rozliczeń przez np. ustalenie tylko terminu prekluzyjnego bez różnicowania na zasadnicze i dodatkowe terminy zwrotu, wydaje się jednak, że należy dla zabezpieczenia obrotu opakowaniami, zachować dwa warunki:

1. utrzymać termin prekluzyjny, umożliwiający likwidację rozliczeń na określony dzień,
2. stosować dwie ceny opakowań: cenę zbytu, wyższą od rynkowej i cenę odkupu, równą rynkowej, co w sumie stworzy skuteczny nacisk finansowy na odbiorcę opakowania.

Omawiane zasady dotyczyły obrotu opakowaniami, stanowiącymi majątek obrotowy przedsiębiorstwa, należałoby jednak stosować je także i w tym wypadku, gdy przedsiębiorstwo posiada opakowania zaliczone do grupy środków trwałych.

II. Opakowania wysyłkowe bezzwrotne

W obrocie opakowaniami tego typu dostawca wyrobu traci możność dysponowania nimi z chwilą wysyłki partii wyrobu, w związku z czym restrykcje natury finansowej są nieaktualne. Nie mniej jednak w razie gdy opakowania nadają się do wielokrotnego użytku, dostawca winien mieć możność zapewnienia sobie ich zwrotu o ile nie mogą one być wykorzystane przez odbiorcę. Wydaje się, że można to będzie osiągnąć przez ścisłą kontrolę normatywu opakowań (u odbiorcy), narzucenie obowiązku zwrotu opakowań pod rygorem odpowiedzialności, uzależnienie dalszych dostaw od zwrotu opakowań, włączenie odpowiednich klauzul do umów gospodarczych itp.

Rozwiązanie problemu zależeć będzie ponadto w znacznym stopniu od znormalizowania opakowań, co ułatwi bardziej wszechstronne wykorzystanie ich.

Dla poszczególnych rodzajów znormalizowanych opakowań winny być wprowadzone jednakowe ceny zbytu i zakupu, pomniejszane o ew. stałe stawki procentowe tytułem zużycia. Ceny te — wraz z podaniem żądanego miejsca, terminu i sposobu zwrotu (bezpośredni, za pośrednictwem Central Handlowych i Zaopatrzenia), objaśnieniami odnośnie sposobu otwierania, magazynowania i wysyłki opakowań — winny być każdorazowo podawane do wiadomości odbiorcy, a w przyszłości włączane do umów gospodarczych.

J. SETKOWICZ

Projekt rodzajowej klasyfikacji i znakowania środków trwałych

(Ciąg dalszy)

III. 1 — Budynki, zabudowania i budowle specjalne.

W tym układzie klasyfikacyjnym omawiane są zagadnienia związane z ugrupowaniem wszelkiego rodzaju budynków, zabudowań i budowli specjalnych służących dla celów przemysłowych, gospodarczych i administracyjnych działalności wytwórczej, handlowej, gospodarczej jak i pozazakładowej.

Układ klasyfikacyjny

„1 — Budynki, zabudowana i budowle specjalne" rozbito na następujące zespoły:

10 — Budynki i zabudowania przemysłowe
11 — „ „ gospodarcze
12 — „ „ administracyjne
13 — „ „ inne
14 — Budowle specjalne przemysłowe
15 — „ „ inne
16 — „ ,tory i uzbrojenia komunikacyjne
17 — Piece przemysłowe
18 — Szyby, wyrobiska i uzbrojenia kopalniane
19 — Uzbrojenia terenowe i inne.

Do 10

Do zespołu układu 10 — „Budynki i zabudowania przemysłowe należą wszelkie budynki i zabudowania przemysłowe znajdujące się w działach produkcyjnych, przetwórczych oraz budynki działów pomocniczych z wyjątkiem budynków gospodarczych (magazyny, garaże itp.) oraz budynków administracyjnych, które ewidencjonowane są w innych zespołach.

Przykład:

100 — Budynki i zabudowania przemysłowe żelbetowe podziemne
— 025 (Nr inwentarzowy) zbiornik na wodę podziemny
101 — Budynki i zabudowania przemysłowe żelbetowe nadziemne
— 015 (Nr inwetarzowy) budynek walcowni blach grubych
— 016 (Nr inwentarzowy) budynek walcowni blach cienkich
— 017 (Nr inwentarzowy) budynek hali odlewniczej
102 — Budynki i zabudowania żelbetowe i murowane
— 014 (Nr inwentarzowy) budynek walcowni rur
— 018 (Nr inwentarzowy) budynek farbiarni i wykańczalni tkanin itp.

Do 11

Zespół układu „11 — Budynki i zabudowania gospodarcze" przykładowo obejmuje należą wszelkiego rodzaju budynki i zabudowania związane z działalnością gospodarczą i pomocniczą, jak: magazyny wszelkiego rodzaju, śpichlerze, silosy, składy kryte i otwarte, magazyny-chłodnie, garaże, remizy, wozownie, stajnie i obory, szopy, szałasy i inne budynki gospodarcze.

Do 12

Zespół układu „12 — Budynki i zabudowania administracyjne". Budynki administracyjne przedsiębiorstw przemysłowych i handlowych, administracji nieruchomości itp.

Do 13

Do układu „13 — Budynki i zabudowania i inne" zespołu układu należy zaliczać budowle różnego rodzaju, jak domy ludowe, domy kultury, świetlice, szkoły, teatry, muzea, pawilony wystawowe, uzdrowiska, prewentoria, domy wczasów, szpitale wszelkiego rodzaju itp.

Do 14

Zespół układu „14 — Budowle

Obejmuje różnego rodzaju budowle o specjalnym charakterze przemysłowym, jak kominy fabryczne, wieże ciśnień, elewatory, budynki transformatorowe, wszelkiego rodzaju fundamenty, podmurówki i obmurowania pod urządzenia techniczne, jak kotły parowe i inne, wieże, zbiorniki, pompy, wentylatory, wagi, suwnice, zbiorniki ropy i nafty, zbiorniki benzyny, olejów, wody itp.

Następnie należą tu również zasobniki, zasieki i silosy murowane i drewniane na węgiel, rudy, gliny wszelkiego rodzaju itp.

Do 15

W zespole układu „15 — Budowle specjalne inne" należy ujmować budowle inżynieryjno - lądowe i wodne, jak: lotniska, hangary, porty morskie i rzeczne, latarnie morskie, śluzy wodne, chłodnie portowe, kanały, łaźnie, boiska sportowe, strzelnice, ogródki Jordanowskie, przystanie wodne, zapory wodne itp.

Do 16

Zespół układu „16 — Budowle tory i uzbrojenia komunikacyjne". Obejmuje urządzenia względnie na-

kłady związane z budową nasypów, tuneli, metr itp. dla celów komunikacyjnych. Przykładowo wchodzą tu w rachubę nasypy i prace ziemne pod tory kolejowe szerokotorowe, wąskotorowe i inne, jednak bez nawierzchni kolejowej ewidencjonowanych w innym zespole, poza tym mosty, wiadukty, tunele, wykopy itp.

Wszystkie zespoły układów, ujętych w symbolach od „10 do 16", podzielono na rodzaje zespołu, których rozbicie przeprowadzono w zależności od rodzaju murów i pokrycia tych budynków, zabudowań i budowli. Podział ten przyjęty jest również przy szacunku do ubezpieczeń od ognia przez Powszechny Zakład Ubezpieczeń Wzajemnych.

Wszystkie zespoły objęte symbolami od „10 do 16" zostały rozbite na jednolite rodzaje zespołu (patrz załącznik).

Do 17

„17 — Piece przemysłowe" W zespole ujmować należy przykładowo: wielkie piece hutnictwa żelaznego, piece martenowskie i thomasowskie, kopulaki i żeliwiaki, piece grzewcze, piece do obróbki termicznej, piece destylacyjne cynku, piece odlewnicze do przetapiania i rafinacji metalu, piece karbidowe, piece do wypalania cegły, szamotu, porcelany itp.

Poza tym należą tu wszelkiego rodzaju piece do suszenia gliny, mufli itp., piece do wytapiania pokostu, olejów, chemikalii i innych.

Należą tu również piece do prażenia gliny, rudy itp., piece do spiekania rud, piece kalcynacyjne, piece tunelowe, muflowe, piece wapienne, piece do wypalania cementu, piece sodowe, piece doświadczalne itp.

Zespół ten rozbito na następujące rodzaje:

170 — Piece koksownicze

171 — „ do prażenia, spiekania, suszenia, algomeracji, kalcynacji itp.
Ten rodzaj zespołu rozbijamy przykładowo na składniki rodzajowe:
- 1710 — Piece do prażenia gliny, rudy itp. z podziałem na ręczne i mechaniczne
- 1711 — Piece do spiekania gliny i rud itp.
- 1712 — Piece do suszenia gliny, rud i wyrobów ogniotrwałych i ceramicznych
- 1713 — Piece do aglomeracji rud itd.

172 — Piece do wytapiania rudy przykładowo możemy rozbić na następujące składniki rodzajowe:
- 1720 — Wielkie piece w hutach żelaza
- 1721 — „ „ w hutach ołowiu i innych
- 1722 — Piece muflowe do wytapiania cynku
- 1723 — „ do wytapiania innych metali itd.

173 — Piece do wytapiania, przetapiania, rafinacji, destylacji metali, które przykładowo można rozbić na składniki rodzajowe
- 1730 — Piece martenowskie
- 1731 — „ thomasowskie
- 1732 — „ odlewnicze (kopulaki, żeliwiaki)
- 1733 — Piece do wytapiania i przetapiania metali nieżelaznych
- 1734 — Piece rafinacyjne metali
- 1735 — „ destylacyjne

174 — Piece do produkcji wapna, cementu, karbidu, szkła itp.
Tutaj przykładowo można je podzielić na następujące składniki rodzajowe obejmujące piece o charakterze produkcji pierwotnej, jak np.:
- 1740 — Piece wapienne (wapieniaki)
- 1741 — „ cementowe
- 1742 — „ karbidowe
- 1743 — Piece do produkcji szkła (huty szklane)
- 1744 — Piece do produkcji pokostu
- 1745 — „ do produkcji sody
- 1746 — Piece do produkcji różnych chemikalii itd.

175 — Piece do wypalania cegły, szamotu, ceramiki itp., do których zalicza się wszelkiego rodzaju piece służące do wykańczania pewnych procesów produkcyjnych. Przykładowo można je rozbić na składniki rodzajowe:
- 1750 — Piece do wypalania cegły
- 1751 — Piece do wypalania materiałów ogniotrwałych
- 1752 — Piece do wypalania różnego rodzaju ceramiki
- 1753 — Piece do wypalania porcelany itd.

176 — Piece grzewcze, termiczne, hartownicze, żarzelnicze itd., do których zalicza się wszelkiego rodzaju piece pomocnicze lub usługowe. Przykładowo można je rozbić na następujące składniki rodzajowe:
- 1760 — Piece grzewcze w walcowniach, kuźniach i młotowniach
- 1761 — Piece termiczne
- 1762 — „ hartownicze
- 1763 — „ żarzelnicze itd.

177 — Piece do ogrzewania, podgrzewania itp. (podgrzewanie kotłów parowych, zbiorników z wodą i smołą itp.),
Tutaj zalicza się wszelkiego rodzaju piece służące do ogrzewania i podgrzewania wody, smaru, smoły, chemikalii itp. Przykładowo można je podzielić na składniki rodzajowe:

1770 — Piece do podgrzewania kotłów
1771 — Piece do podgrzewania zbiorników wszelkiego rodzaju płynem
1772 — Piece do podgrzewania smoły itd.

178 — Wolna
179 — Piece różne

Do 18

Zespół układu „18 — Szyby, wyrobiska i uzbrojenia kopalniane".

Pod tym zespołem układu należy ujmować wartości budów i uzbrojeń podziemnych. Należą tu wszelkiego rodzaju szyby . wyrobiska podziemne, szyby wyciągowe, główne, zjazdowe wentylacyjne (powietrzne), zamułkowe itp.

Poza tym należy tu zaliczać chodniki główne, pochylnie, szybiki, podszybia, komory pod pompy i stacje rozdzielcze, szyby i wyrobiska w kopalniach gliny i rud.

Niezależnie od tego należy tutaj ewidencjonować uzbrojenia kopalniane, jak tory podziemne, przewody wentylacyjne, wodociągowe, elektryczne, sygnalizacyjne i inne.

Zespół układu „18 — Szyby, wyrobiska i uzbrojenia kopalniane" dzielimy na następujące rodzaje zespołów:

180 — Szyby, wyrobiska i uzbrojenia w kopalniach węgla kamiennego
181 — Szyby, wyrobiska i uzbrojenia w kopalniach węgla brunatnego,
181 — Szyby, wyrobiska i uzbrojenia w kopalniach rudy żelaznej,
183 — Szyby, wyrobiska i uzbrojenia w kopalniach cynku i ołowiu,
184 — Szyby, wyrobiska i uzbrojenia w kopalniach gliny i różnego rodzaju ziem szlachetnych,
185 — Szyby, wyrobiska i uzbrojenia w kopalniach soli,
186 — Szyby, wyrobiska i uzbrojenia w kopalniach wosku ziemnego
187 — Szyby, wyrobiska i uzbrojenia szybów naftowych,
188 — Szyby, wyrobiska i uzbrojenia szybów gazowych,
189 — Szyby, wyrobiska i uzbrojenia wód mineralnych w uzdrowiskach.

Rodzaje zespołów o symbolach od 180 do 189 można podzielić na składniki rodzajowe (patrz załącznik).

Do 19

Zespół układu „19 — Uzbrojenia terenowe i inne". Obejmuje przykładowo nawierzchnie i uzbrojenia terenowe, jak: bruki, drogi i place, ulice, wszelkiego rodzaju parcele, oraz ogrodzenia różnego rodzaju, studnie, dreny, mosty, kładki, uzbrojenie i regulację oraz zabezpieczenie stawów, rzek, potoków (tamy, groble, wały przeciwpowodziowe itp.). Szczegóły patrz załącznik.

Załącznik

Schemat klasyfikacji i znakowania

(Ciąg dalszy)

Do 1

Układ klasyfikacyjny pozycja „1 — Budynki, zabudowania i budowle specjalne" podzielono na następujące

2 — Zespoły układu:

10 — Budynki i zabudowania przemysłowe
11 — „ „ gospodarcze
12 — „ „ administracyjne
13 — „ „ inne
14 — Budowle specjalne przemysłowe
15 — „ „ inne
16 — Budowle, tory i uzbrojenia kolejowe
17 — Piece przemysłowe
18 — Szyby, wyrobiska i uzbrojenia kopalniane
19 — Uzbrojenia terenowe i inne.

Do 10—16

Zespoły układu objęte pozycjami od 10 do 16 podzielono na następujące jednorodne

3 — Rodzaje zespołu:

10-16/0 — Budynki i zabudowania żelbetowe podziemne
10-16/1 — Budynki i zabudowania żelbetowe nadziemne
10-16/2 — Budynki i zabudowania konstrukcji stalowej
10-16/3 — Budynki i zabudowania murowane, kryte niepalnie
10-16/4 — Budynki i zabudowania kryte gontem
10-16/5 — Budynki i zabudowania mieszane, murowane i drewniane kryte niepalnie
10-16/6 — Budynki i zabudowania mieszane (murowane i drewniane) kryte gontem
10-16/7 — Budynki i zabudowanie drewniane, kryte niepalnie
10-16/8 — Budynki i zabudowania drewniane, kryte gontem
10-16/9 — Budynki i zabudowania inne (kryte słomą itp.)

Poszczególne zespoły układu i rodzaje zespołu ugrupowane zostaną wg dalszych cech charakterystycznych w zależności od potrzeb danej grupy gospodarczej w poszczególnych gałęziach przemysłu wg indywidualnych potrzeb.

Do 17

Zespół układu objęty pozycją „17 — Piece przemysłowe" podzielono na następujące

3 — Rodzaje zespołu:

170 — Piece koksownicze (koksownice)
171 — Piece do prażenia, spiekania, suszenia, aglomeracji, kalcynacji itd.
172 — Piece do wytapiania rudy i surowców
173 — Piece do wytapiania, przetapiania, rafinacji, destylacji itd. żelaza, stali i metali

174 — Piece do produkcji wapna, cementu, karbidu, szkła, mydła, chemikalii itd.
175 — Piece do wypalania cegły, szamotu, ceramiki, porcelany itd.
176 — Piece grzewcze, termiczne, hartownicze, żarzelne itd.
177 — Piece do ogrzewania, podgrzewania itd. kotłów z wodą, smoły itd.
178 — Piece różne inne
179 — Wolne

Poniżej podaje się przykładowo dalsze stopniowanie rodzajów zespołu, które reklasyfikować można w pierwszym lub drugim członie numeru inwentarzowego:

Do 171

Przykład 1 z zespołu — 17

Rodzaj zespołu 171 — Piece do prażenia itd. podzielić można na następujące

4 — Składniki rodzajowe:

1710 — Piece do prażenia
1711 — Piece do spiekania
1712 — Piece do suszenia
1713 — Piece do aglomeracji itd.

Do 172

Przykład 2 z zespołu — 17

Rodzaj zespołu 172 — Piece do wytapiania rudy i surowców podzielić można na następujące

4 — Składniki rodzajowe:

1720 — Wielkie piece hutnictwa żelaza
1721 — Piece do wytapiania cynku
1721 — Piece do wytapiania ołowiu itd.

Do 173

Przykład 3 z zespołu — 17

Rodzaj zespołu 173 — Piece do wytapiania, przetapiania, rafinacji, destylacji itd. żelaza, stali i metali podzielić można na następujące

4 — Składniki rodzajowe:

1730 — Piece martenowskie
1731 — Piece thomassowskie
1732 — Piece kopulaki (żeliwiaki)
1733 — Piece do wytapiania i przetapiania metali nieżel.
1734 — Piece do rafinacji metali
1735 — Piece do destylacji metali itd.

Do 18

Zespół układu objęty pozycją 18 — Szyby, wyrobiska i uzbrojenia kopalniane podzielono na następujące

3 — Rodzaje zespołu:

180 — Szyby, wyrobiska, uzbrojenia kopalń węgla kamiennego
181 — Szyby, wyrobiska, uzbrojenia kopalń węgla brunatnego
182 — Szyby, wyrobiska, uzbrojenia kopalń rudy żelaznej
183 — Szyby, wyrobiska, uzbrojenia kopalń rudy cynk. ołów i in.
184 — Szyby, wyrobiska, uzbrojenia kopalń glin i glinki
185 — Szyby, wyrobiska, uzbrojenia kopalń soli
186 — Szyby, wyrobiska, uzbrojenia kopalń wosku
187 — Szyby, wyrobiska, uzbrojenia szybów naftowych
188 — Szyby, wyrobiska, uzbrojenia szybów gazowych
189 — Szyby, wyrobiska, uzbrojenia szybów wód mineralnych i innych

Poniżej podaje się przykładowo dalsze rozbicie rodzajów zespołów, które rozklasyfikować można w pierwszym lub drugim członie numeru inwentarzowego.

Do 180 — 189

Przykład 5 z rodzajów zespołów 180 — 189

Rodzaje zespołów 180 do 189 — Piece, podzileić można na następujące

4 — Składniki rodzajowe:

180-189/0 — Szyby wiertnicze
180-189/1 — Szyby, wyciągowe, wydobywcze, zjazdowe, wentylacyjne, zamułkowe, wiertnicze itd.
180-189/2 — Chodniki podziemne, główne, pochylne, przecznice, sztolnie, szybiki, podszybia itd.
180-189/3 — Komory podziemne — pomp, stacji rozdzielczych, maszyn, załóg, sale itd.
180-189/4 — Tory i urządzenia transportowe podziemne
180-189/5 — Przewody i urządzenia podziemne — elektryczne, wodociągowe, powietrza sprężonego, wietrzne, sygnałowe itd.
180-189/6 — Urządzenia do odwietrzania podziemi
180-189/7 — Odwadnianie
180-189/8 — Zamułka
180-189/9 — Różne inne budowle specjalne kopalń.

Do 19

Zespół układu objęty pozycją 19 — Uzbrojenia terenowe i inne podzielono na następujące

3 — Rodzaje zespołu:

190 — Nawierzchnie i uzbrojenia ulic, bruków, dróg, placów
191 — Boiska, baseny, studnie, zbiorniki wodne itd.
192 — Mosty, kładki itd.
193 — Wiadukty, tunele, nasypy kolejowe, wały przeciwpowodziowe itd.
194 — Budowa, regulacje i uzbrojenia kanałów, rzek, stawów, potoków itd.
195 — Uzbrojenia, zabezpieczenia itd. portów morskich, rzecznych itd.
196 — Uzbrojenia, zabezpieczenia itd. wybrzeży morskich
197 — Melioracje i drenowanie pól
198 — Ogrodzenia wszelkiego rodzaju
199 — Inne uzbrojenia terenowe

Poniżej podaje się przykładowo dalsze stopniowanie rodzajów zespołów, które rozklasyfikować można w pierwszym lub drugim członie numeru inwentarzowego.

Do 190

Przykład 6 z zespołu — 19

Rodzaj zespołu 190 — Nawierzchnia, uzbrojenia ulic, bruków, dróg, placów itd. podzielić można na następujące

4) Składniki rodzajowe:

1900 — Nawierzchnia asfaltowa
1901 — „ betonowa
1902 — „ kostka zalewana cementem
1903 — „ kostka niezalewana
1904 — „ walcowana,
1905 — Drogi i szlaki górskie
1906 — Chodniki z płyt
1907 — „ zwykłe
1908 — Zieleńce i krzewy uliczne
1909 — Inne uzbrojenia nawierzchni.

Do 191

Przykład 7 z zespołu — 19

Rodzaj zespołu 191 — Baseny, studnie, zbiorniki itd. podzielić można na następujące

4 — Składniki rodzajowe:

1910 — Boiska sportowe
1911 — Baseny kąpielowe, pływackie
1912 — Studnie artezyjskie
1913 — „ zwykłe
1914 — Zbiorniki wodne

Do 192

Przykład 8 z zespołu 19

Rodzaj zespołu 192 — Mosty, kładki itd. podzielić można na następujące

4) Składniki rodzajowe:

1920 — Mosty kolejowe, konstrukc. żelbeton. i stalowej
1921 — Mosty kolejowe i kołowe konstr. żelbeton i stalowej

1922 — Mosty kolejowe i kołowe konstr. drewnianej
1923 — „ kołowe konstr. drewnianej
1924 — „ „ konstr. żelbetonowej
1925 — „ kołowe konstr. stalowej
1926 — „ pontonowe
1927 — Pomosty fabryczne
1928 — Kładki
1929 — Inne mosty i kładki
Do 193

Przykład 9 z zespołu — 19

Rodzaj zespołu 193 — Wiadukty, tunele, nasypy kolejowe itd. podzielić można na następujące

4 — Składniki rodzajowe:

1930 — Wiadukty kolejowe
1931 — „ kołowe
1932 — „ dla pieszych
1933 — Tunele kolejowe
1934 — Tunele kołowe
1935 — Nasypy kolejowe
1936 — „ szosowe
1937 — Wały przeciwpowodziowe
Do 194

Przykład 10 z zespołu — 19

Rodzaj zespołu 194 — Budowa, regulacja i uzbrojenia kanałów, rzek, stawów, potoków itd. podzielić można na następujące

4 — Składniki rodzajowe:

1940 — Kanały morskie — budowa i regulacja
1941 — „ rzeczne „ „
1942 — Regulacja rzek
1943 — „ potoków
1945 — „ jezior
1946 — „ stawów
1947 — „ sadzawek

WYTYCZNE-INFORMACJE-WYJAŚNIENIA BOR

Wstępne zatwierdzanie zamknięć rachunkowych za rok 1949

Na skutek szeregu zapytań nadchodzących z terenu — w uzupełnieniu tekstu odpowiedzi zamieszczonej w „Wyjaśnieniach zespołów konsultacyjnych Akcji P—B" (Biuletyn BOR Nr 2 str. 87) — poniżej podajemy pełną treść Zarządzenia Ministra Finansów z dnia 11 kwietnia br. w sprawie trybu wstępnego zatwierdzania zamknięć rachunkowych za rok 1949.

W związku z § 18 zarządzenia Przewodniczącego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego z dnia 19 listopada 1949 r. w sprawie zasad sporządzania zamknięć rachunkowych za rok 1949 ustalam następujący tryb wstępnego zatwierdzania zamknięć rachunkowych za rok 1949:

1. Wstępnego zatwierdzania rocznych zamknięć rachunkowych dla przedsiębiorstw i zakładów państwowych lub pozostających pod zarządem państwowym — obowiązanych do samodzielnego bilansowania, dokonuje ich bezpośrednio nadrzędna jednostka organizacyjna.
2. Wstępne zatwierdzenie przez jednostkę nadrzędną następuje po protokólarnym stwierdzeniu, że:
   a) zamknięcie rachunkowe podpisane zostało przez osoby wymienione w § 17 — powołanego na wstępie zarządzenia Przewodniczącego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego,
   b) poszczególne pozycje bilansowe wynikają z księgi obrotów i sald,
   c) poszczególne pozycje bilansowe są zgodne z inwentarzem, sporządzonym w myśl zarządzenia Przewodniczącego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego z dnia 21.9.1949 r. w sprawie przeprowadzenia inwentaryzacji składników majątkowych,
   d) rachunek wyników powiązany jest prawidłowo z bilansem,
   e) podane w załącznikach cyfry są zgodne z odnośnymi pozycjami bilansu i rachunku wyników
   f) wyksięgowano ze wszystkich kont zapasowych nadwyżki i braki w sposób ustalony obowiązującymi przepisami oraz odpisano należności nieściągalne lub wątpliwe na właściwe konta.

   Ponadto w protokóle zamieścić należy ilość i ogólną sumę sald nieuzgodnionych z dłużnikami i wierzycielami.
3. W przypadku, gdy zamknięcie rachunkowe nie zostanie wstępnie zatwierdzone na skutek stwierdzonych usterek — jednostka zatwierdzająca wyda na piśmie polecenie ich usunięcia w określonym terminie.
4. Na dowód wstępnego zatwierdzenia zamknięcia rachunkowego — jednostka zatwierdzająca umieści na formularzu bilansu i rachunku wyników klauzulę „Bilans i rachunek wyników wstępnie zatwierdzono" podpisaną przez głównego księgowego i dyrekcję tej jednostki.
5. Wstępne zatwierdzenie jest upoważnieniem dla przedsiębiorstwa, względnie zakładu podległego, do przekształcenia bilansu na układ przewidziany w nowym jednolitym planie kont, zaksięgowania tego przekształcenia sporządzenia formalnego zamknięcia wszystkich ksiąg rachunkowych za rok 1949 oraz sporządzenia na tej podstawie sprawozdania rachunkowego.

Księgowanie w końcu miesiąca faktur do inkasa

W toku dokonywanych przez właściwe organy NBP analiz miesięcznych zamknięć rachunkowych oraz bezpośrednich lustracji przedsiębiorstw, stwierdzono zachodzące w praktyce mylne interpretowanie funkcji pdgr. 139 nowego JKP, co w konsekwencji prowadzi do sfałszowanego obrazu bilansowego w zakresie zapasów produkcji własnej, stanu rozliczeń z odbiorcami oraz wielkości realizacji i szybkości rotacji. W związku z powyższym na wniosek NBP, Biuro Organizacji Rachunkowości w porozumieniu z De-

partamentem Księgowości Ministerstwa Finansów wyjaśnia wiążąco w tym zakresie, co następuje:

Wszelkiego rodzaju realizacja, jak: wyrobów gotowych produkcji podstawowej czy pomocniczej, półfabrykatów typowych, wyrobów półgotowych itp., powoduje konieczność d o k o n y w a n i a k s i ę g o w a ń w okresie operacyjnym po kredycie kont realizacji kl. 9 (900, 901,910, 911, 920, 930, 966) i po debecie kont grupy 13 (130-8, bądź 139), oraz księgowania po kredycie kont kl. 8 (800, 801, 810, 811, 820, 83, wzgl. kl. 3 dla materiałów, opakowań, części zapasowych maszyn, przedmiotów nietrwałych, towarów, inwentarza żywego), w debet kont kl. 9 (9090, 9190, 929, 939, 969).

Wyksięgowanie z kl. 8-ej na konta kl. 9-ej „Planowany koszt własny realizacji..." bądź też „Koszt własny realizacji..." m u s i b y ć p r z e p r o w a d z a n e b i e ż ą c o tj. p o d d a t ą r e a l i z a c j i w y r o b u, p ó ł f a b r y k a t u, t o w a r ó w itp. a nie pod datą wypisania dokumentu na zrealizowanie wyrobów itp: (patrz str. 21 i 313 komentarza JKP).

Wyksięgowanie z kl. 8-ej na debet kont kl. 9-ej nie może być opóźnione, a musi nastąpić zaraz po momencie wydania wyrobów z magazynu bez względu na to, czy faktura została wystawiona : wysłana do odbiorcy bądź do inkasa bankowego, czy też nie. Równocześnie należy wyksięgować sprzedaną ilość wyrobów w kartotece ilościowej, magazynowej. Ten sposób obligatoryjnego księgowania zmian w zapasach zapewnia przedsiębiorstwu bieżącą kontrolę faktycznego stanu znajdującego się na magazynie. (Komentarz do Jednolitego Planu Kont omawia wyraźnie ten problem na str. 21 oraz na str. 313 w tekście: „...zmiany zapasów, przede wszystkim wyrobów gotowych i półfabrykatów typowych, k s i ę g o w a n e s ą n a k o n t a c h b i e ż ą c o, przy czym podstawą księgowań są wycenione dowody składowe..." i na str. 317 pkt. „c").

Wystawione odbiorcom faktury za wyroby i towary odesłane do inkasa bankowego księguje się w zasadzie pod datą wysłania do inkasa w debet podgrupy 130 w korespondencji z odpowiednim kontem realizacji w kl. 9-ej. Natomiast faktury nie podlegające inkasu bankowemu księguje się pod datą wystawienia, w debet podgrup od 130 do 138 w zależności od ich przeznaczenia. Bardzo często zachodzi tego rodzaju okoliczność, że wyroby bądź też towary zostały wysłane do odbiorcy w ciągu m-ca sprawozdawczego, na którą to wysyłkę lista inkasowa zostanie dopiero wysłana do banku w następnym miesiącu. Ponieważ przedsiębiorstwo musi wykazać faktyczne obroty w miesiącu sprawozdawczym, dlatego też w ostatnim dniu miesiąca sprawozdawczego zbiera i zestawia dokumenty odnośnie wszystkich wysyłek do odbiorców, na które jeszcze nie wysłano faktur do inkasa i w globalnej sumie (na podstawie zestawienia) obciąża p-gr. 139 „Faktury do inkasa", kredytując odpowiednie konta kl. 9-ej pełną sumą. Wówczas przedsiębiorstwo posiada pełny obraz działalności operacyjnej za okres sprawozdawczy.

Przytoczony w małym komentarzu do urzędowego tekstu Jednolitego Planu Kont dla przedsiębiorstw przemysłowych ustęp na str. 43: „Podgrupa 139 — „Faktury do inkasa" służy do księgowania jedynie w końcu okresu sprawozdawczego faktur i dokumentów wystawionych z datą należącą do danego okresu, a przesyłanych do inkasa dopiero w następnym okresie sprawozdawczym" — należy rozumieć w ten sposób, że wysłane do odbiorcy wyroby lub towary w dniach np. 21, 27, 29 ,czy też 31, na które faktury do inkasa do dnia 31 (30) danego miesiąca nie zostały wysłane do banku, należało wyksięgować z kredytu kl. 8-ej w debet kl. 9-ej pod datą wysyłki (tj. 21, 27, 29 czy też 31).

Niedopuszczalne jest pominięcie tego księgowania z kl. 8-ej w debet kont kl. 9-ej ,ponieważ powoduje to całkowicie fałszywy obraz zarówno stanu kont magazynowych jak i wyników działalności przedsiębiorstwa za okres bieżący i następny. W następnym miesiącu (okresie sprawozdawczym) w dniu odesłania faktur do inkasa bankowego, sumę tych faktur wyksięgowuje się z pdgr. 139 w debet właściwego konta analitycznego podgrup 130—8.

W żadnym wypadku, jak już wyżej wspomniano, nie można w dniu wydania z magazynu wyrobów czy towarów, nie księgować tej zaszłości. Moment wydania wyrobów z magazynu m u s i m i e ć w tym dniu odzwierciedlenie księgowe w „analityce" nawet w tym wypadku, gdy faktury (na wysłane wyroby) nie zostały oddane do inkasa bankowego, wobec istnienia zaległości w fakturowaniu.

Księgowanie pasów transmisyjnych

I. Sposób księgowania pasów transmisyjnych zależy od sposobu sfinansowania ich zakupu. Zakup nastąpić może:

a) ze środków inwestycyjnych w wypadku zakupienia maszyny lub urządzenia z całym wyposażeniem, a więc łącznie z pasami,

b) ze środków obrotowych — we wszystkich innych wypadkach.

ad a) Pasy transmisyjne wzgl. napędowe zakupione ze środków inwestycyjnych są księgowane w sposób przewidziany dla robót kapitalnych (poprzez konta gr. 03 i 04), a następnie ewidencjonowane w gr. 00 (Ct 081) łącznie z wartością maszyny lub urządzenia. Na karcie szczegółowej danej maszyny wymienia się pasy jako element wyposażenia stałego maszyny. Dotyczy to również pasów, stanowiących całość z urządzeniem transmisyjnym obsługującym zespół kilku maszyn.

ad b) Wszystkie pasy zakupione ze środków obrotowych są księgowane w grupie 34 „Części zapasowe maszyn i urządzeń" ewent. w grupie 320 „materiały pomocnicze". W grupach tych ewidencjonowane są wyłącznie pasy, znajdujące się w magazynie, a nie np. w wydziale. W gr. 34 lub

32 nie dokonuje się żadnego dalszego podziału kont; w kartotece szczegółowej pasy tego samego gatunku i typu, a więc odrębnie pasy skórzane, parciane itd. są ewidencjonowane ilościowo i wartościowo na dwóch odrębnych kartach:

a) pasy nowe,

b) pasy używane

Odpadki pasów księgowane są na osobnym koncie pdgr. 320 „materiały pomocnicze".

Pasy ujmowane są w następujących cenach:

pasy nowe — 100% ceny zakupu (przeciętna kartotekowa)

pasy używane — 50% ceny zakupu (przeciętna kartotekowa)

Odpadki ewidencjonowane są w wartości rzeczywistej, np. skóry podeszwowej.

II. Księgowanie związane z najczęściej powtarzającymi się wypadkami przedstawia się następująco (przy założeniu, że pasy ewidencjonowane są w gr. 34):

L. p.	Treść	Dt	Ct	Wartość wg przeciętnych cen kartotekowych w %
1.	wydanie pasa nowego bez zwrotu pasa używanego (wypadek wyjątkowy; w zasadzie powinien wydaniu zawsze towarzyszyć zwrot)	404	34	100
2.	wydanie pasa nowego za zwrotem pasa używanego (księgowanie brutto lub netto)	404 34	34 404	100 50
3.	wydanie pasa nowego za zwrotem odpadków	404 320	34 213	100 wart. odpadk.
4	wydanie pasa używanego bez zwrotu innego pasa	404	34	150
5.	wydanie pasa używanego za zwrotem innego pasa używanego	—	—	nie powoduje księgowania
6.	wydanie pasa używanego za zwrotem odpadków	404 320	34 213	50 wart. odpadk.
7.	zużycie pasa nowego do naprawy pozostałych pasów	404	34	100
8.	zużycie pasa używanego do naprawy pozostałych pasów	404	34	50
9.	zużycie odpadków do naprawy pozostałych pasów	402	320	wart. odpadk

Wydanie pasa nowego lub używanego jako pierwszego wyposażenia maszyny wzgl. w ramach remontu kapitalnego (uzupełnienie roboty kapitalnej elementem majątku obrotowego, którego równowartość powinna ulec refundacji) księguje się jak same roboty kapitalne wykonane we własnym zakresie za pośrednictwem kont gr. 75, 95.

W tych przypadkach, kiedy:

a) zamiana zepsutych pasów dokonywana jest w y j ą t k o w o za pośrednictwem magazynu (naprawa pasa następuje w wydziale użytkującym),

b) wartość zwracanego do magazynu pasa n i e w p ł y w a na istotne zniekształcenie rachunku kosztów, dopuszczalne jest księgowanie:

Dt 34 Ct 213 w wartości 50% ceny zakupu.

III. Dla zilustrowania księgowań, dotyczących pasów, przytoczone są następujące przykłady:

1. zakup nowego pasa podlega zaksięgowaniu w pełnej wartości 100:

34/a		301	
100			100

2. Nowy pas zostaje oddany do użytkowania a stary nie wraca do magazynu:

34/a		404	
	100	100	

3. Nowy pas zostaje wydany do użytkowania z tym, że do magazynu wraca dotychczas używany pas zdatny po ewentualnej naprawie do dalszego użytku. W tym wypadku należy z magazynu wyksięgować wartość pasa nowego a przyjąć do magazynu wartość pasa używanego wyłącznie w wartości 50% (wartość przeciętnie zużytego pasa), różnicą 50% obciąża się koszty:

34/a		34/b		404	
	100	50		50	

ew. księgowania brutto:

34/a		34/b		404	
	100 1)	2) 50		1) 100	50 2)

4. Następuje wydanie nowego pasa do użytkowania, przy czym do magazynu zwracane są resztki o wartości 10:

34/a		404		320		213	
	100 1)	1) 100		2) 10			10 2)

5. Wydano do maszyny pas używany nie otrzymując zwrotu innego:

34/b		404	
	50	50	

6. Wymiana pasa używanego na inny n i e u ż y w a n y n i e p o w o d u j e ż a d n y c h k s i ę g o w a ń w a r t o ś c i o w y c h.

7. Wydanie pasa używanego do maszyny z tym, że do magazynu wracają resztki ma następujący przebieg księgowy:

34/b		404		320		213	
	50 1)	1) 50		2) 10			10 2)

8. Zużycie kilku metrów pasa nowego ewidencjonowanego tylko w m. b. np. wartości 20 — dla naprawy innych pasów księguje się:

34/a		404	
	20	20	

9. Wydanie pasa używanego do naprawy innego:

34/b		404	
	50	50	

10. Zużycie resztek pasa (odpadków) do naprawy:

320		402	
	10	10	

Wymiana pasów różnego gatunku (np. parcianego na skórzany) lub wymiarów (4 mm na 5 mm) spowoduje:

w przypadku 1 księgowanie:

wydanie pasa skórzanego w wartości pasa nowego (np. 100)	Dt 404	Ct 34
zwrot pasa parcianego w wysokości 50% wartości zakupu pasa parcianego (np. 40)	Dt 34	Ct 404

w przypadku 2 księgowanie:

wydanie używanego pasa skórzanego 5 mm (np. 50)	Dt 404	Ct 34
zwrot używanego pasa skórzanego 4 mm (np. 40)	Dt 34	Ct 404

IV. Naprawy pasów transmisyjnych należy traktować podobnie jak remonty i konserwacja, tzn. koszty napraw przejdą w ciężar bieżącej produkcji.

V. Zasady powyższe dotyczą gospodarki pasami typowymi, natomiast odnośnie pasów specjalnych o dużej wartości jednostkowej — należałoby wprowadzić bardziej zróżniczkowane stawki dla określenia stopnia zużycia (np. 75%, 50%, 25% pierwotnej wartości) (typowe szerokości, jakość, gatunek).

Rozliczanie zakupu opakowania, użytego do przewozu nabytego towaru

Wyniki dotychczasowych doświadczeń w zakresie funkcjonowania rejestrów faktur i dostaw w przedsiębiorstwach handlowych wskazują, że słusznym jest rozliczanie zakupu opakowania użytego do przewozu nabytego towaru w sposób analogiczny do rozliczania zakupu samego towaru, t.j. w grupie 31 JPK dla handlu.

W tych zatem przypadkach, gdy nie chodzi o zakup samego opakowania (jako materiału), lecz gdy wartość opakowania stanowi dodatkową pozycję w fakturze dostawcy na towar, wartość tę należy księgować ł ą c z n i e z w a r t o ś c i ą t o w a r u w debet pdgr. 310 „Faktury przychodzące". W rejestrze faktur wartości opakowania można nie wydzielać do odrębnej kolumny, gdyż w żadnym przypadku nie będziemy wyksięgowywać jej z pdgr. 310 na pdgr. 303 lub pdgr. 403.

Jeżeli do końca okresu towaru nie otrzymamy, zafakturowana wartość opakowania przejdzie łącznie z wartością towaru poprzez kredyt pdgr. 312 na debet pdgr. 319 „Towary w drodze".

Wartość magazynowa opakowania otrzymanego z towarem księgowana będzie jak dotychczas w ciężar pdgr. 303, ale w korespondencji z kredytem pdgr. 312 „Towary przychodzące". W związku z tym w rejestrze dostaw wskazanym jest wydzielić wartość opakowania do odrębnej kolumny.

Jeżeli do końca okresu na otrzymany towar nie otrzymamy faktury, wartość magazynowa opakowania przejdzie łącznie z wartością towaru poprzez debet pdgr. 312 na kredyt pdgr. 149 „Dostawy niefakturowane".

Różnice między zafakturowaną a magazynową wartością otrzymanego opakowania należy przenieść z pdgr. 312 na odpowiednie konta przeciwstawne: uzasadnione przewozem zniszczenie lub zużycie — na pdgr. 403, nieuzasadnione — na pdgr. 175 (do ustalenia winy), odchylenie oceny (szacunku) od ceny fakturowej — na pdgr. 203 wzgl. 213.

Powyższe wytyczne należy uważać za właściwą interpretację t.zw. małego Komentarza do JKP dla przedsiębiorstw handlowych, w szczególności zaś ustępu dotyczącego pdgr. 310 i 312 (str. 69 i 70).

Księgowanie kwot uzyskanych ze sprzedaży samochodów

Podajemy poniżej treść pisma Departamentu Księgowości Ministerstwa Finansów Nr. KS 65/1/50:

„Transakcje sprzedaży wycofanych środków transportowych dokonywane w 1950 r., winny być rejestrowane w księgach przedsiębiorstwa zgodnie z zasadami księgowania likwidacji środków trwałych, przyjętymi w instrukcji 1 F Dep. Finansowego PKPG z dnia 2.5.1949 r. w sprawie wprowadzenia jednolitego planu kont dla państwowych przedsiębiorstw przemysłowych. Wynik likwidacji, t.j. zysk lub stratę należy przenieść na (081) zwiększenie lub (082) zmniejszenie funduszu własnego.

Zgodnie z zarządzeniem Ministrów: Przemysłu i Handlu, Komunikacji oraz Skarbu z dnia 18.11.1948 r. w sprawie trybu postępowania przy sprzedaży n i e t y p o w y c h, n a d e t a t o w y c h l u b z b ę d n y c h pojazdów mechanicznych, użytkowanych przez urzędy, przedsiębiorstwa i instytucje państwowe (Dz. U. MP:H Nr. 28 poz. 343) należy dokonać przelewu środków uzyskanych ze sprzedaży pojazdów mechanicznych.

Z uwagi na to, że ani system finansowy dla przedsiębiorstw państwowych na r. 1950, ani Uchwała Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów z dn. 2.1.1950 r. w sprawie systemu finansowania inwestycji w r. 1950 pomiędzy źródłami finansowania inwestycji i kapitalnych remontów ze środków limitowanych, nie przewidują wpływów ze sprzedaży środków transportowych — należy kwoty uzyskane z tego rodzaju transakcji traktować jako środki nielimitowane na inwestycje i kapitalne remonty.

W związku z powyższym tytułem przelewu nastąpi wyksięgowanie otrzymanych kwot za środki transportowe z konta rachunku bankowego operacyjnego (1100) na rachunek bankowy funduszów i rezerw (1120) przy równoczesnym utworzeniu funduszu specjalnego przeznaczenia (185) w ciężar konta 082 — zmniejszenie funduszu własnego.

Zasada powyższa wynikająca z cytowanego zarządzenia z 18.11.1948 r. dotyczy wyłącznie pojazdów mechanicznych.

Przy likwidacji innych składników środków trwałych stosować należy zasady ustalone w Komentarzu szczegółowym do JPK".

Wynagrodzenie za pracę i usługi o charakterze naukowym i artystycznym

Plany kont na r. 1950 przedsiębiorstw widowiskowych, słuchowiskowych i wydawniczych ujmowały wynagrodzenia za prace i usługi o charakterze naukowym i artystycznym w pgr. 447 — honoraria i wynagrodzenia za prace twórcze i artystyczne.

Departament Księgowości Ministerstwa Finansów postanowił, że wynagrodzenia wypłacane pracownikom obcym wg umowy ciągłej ryczałtowej lub jednorazowej winny być księgowane również w gr. 42. W tym celu Dep. Księgowości wprowadził podział pgr. 429 na dwa konta:

4290 — narzut na Fundusz Nagród i Prac Zleconych
4291 — honoraria i nagrody za usługi artystyczne.

Wszystkie zainteresowane przedsiębiorstwa winny uwzględnić w swoich planach kont wymienioną zmianę.

Wynagrodzenia za usługi płacone przedsiębiorstwom (osobom) posiadającym świadectwo przemysłowe — winny być traktowane jak inne usługi obce i księgowane w pgr. 444.

Fundusz Nagród i Prac Zleconych

Uchwałą KERM z dnia 17.2.50 r. ustalony został tymczasowy podział funduszu współzawodnictwa pracy na rok 1950.

Zarządzeniem wykonawczym do powyższej Uchwały jest Pismo okólne Nr. 4 z dnia 18 marca 1950 r. wydane przez Departament Zatrudnienia Płac i Norm PKPG.

Zrządzenie powyższe wyodrębnia z 2%-ego Funduszu Nagród i Prac Zleconych księgowanego w ciężar kont 419 i 429 część, wynoszącą 0,8% funduszu płac, tworząc zeń Fundusz Współzawodnictwa Pracy.

Zarządzenie określa zasady podziału wspomnianego funduszu oraz sposób gospodarowania.

Równocześnie opracowywany jest przez Departament Zatrudnienia Płac i Norm PKPG ramowy regulamin dla pozostałej części FN i PZ, który określi sposób jej podziału na poszczególne fundusze oraz ustali zasadę limitu wypłat z FN i PZ w wypadku niezgodności zatwierdzonego planu wydatków z efektywnie wygospodarowanymi sumami narzutu.

Ze względu na napływające z przedsiębiorstw zapytania w sprawie księgowych rozwiązań zasad gospodarki FN i PZ, Biuro Organizacji Rachunkowości komunikuje, że natychmiast po ukazaniu się wspomnianego wyżej ramowego regulaminu FN i PZ opublikowane zostaną w Biuletynie zasady księgowań, wynikające z przytoczonych zarządzeń w sprawie Funduszu Nagród i Prac Zleconych, ujmujące całość zagadnień związanych z tym funduszem.

Cenniki na 1950 r.

Centrale Handlowe poszczególnych przemysłów opracowały aktualne cenniki, obowiązujące od 1 stycznia 1950 r.

Ceny zawarte w tych cennikach winny być podstawą dla wszystkich przedsiębiorstw uspołecznionych do sporządzenia cenników wewnętrznych, stosowanych przy wycenie zakupywanych materiałów i towarów.

Poniżej podajemy wykaz, obrazujący aktualny stan w tym względzie:

CHP Chemicznego — Cenniki obejmujące cały asortyment prowadzonych towarów (z wyjątkiem artykułów fotograficznych) są oddane do druku.

CHP Drzewnego — Cenniki wydano w styczniu br. Dla artykułów niewymienionych imiennie w cennikach podane są mnożniki do cen z roku 1949. Bieżąco opracowuje się cenniki dla nowowprowadzonych asortymentów. Na koniec kwietnia przewidziane jest wydanie cenników kompletnych.

Polska Agencja Drzewna „Paged" — W wydanych cennikach podano ceny wszystkich prowadzonych artykułów oprócz drobnicy opałowej (chrust) i karpieli opałowych.

CHP Motoryzacyjnego „Motozbyt" — Cenników na rok 1950 nie ma. W trakcie powstawania jest Komisja Cennikowa, której prace trwać będą około 6 miesięcy.

CHP Metalowego — Wydane zostały następujące cenniki obowiązujące w roku 1950:

Nr. 1/50 — Wyroby blaszane.
Nr. 2/50 — Odlewy.
Nr. 3/50 — Śruby, nity i okucia budowlane.
Nr. 4/50 — Gwoździe, druty i czarne narzędzia.
Nr. 5/50 — Narzędzia.
Nr. 5a/50 — Artykuły ścierne.
Nr. 6/50 — Maszyny i narzędzia rolnicze.
Nr. 7/50 — Meble stalowe i galanteria stalowa.
Nr. 8/50 — Wyroby precyzyjno-optyczne.

CHP Elektrycznego — W roku 1950 obowiązują cenniki z roku 1949 znakowane od „73a" do „73g", zawierające pełny asortyment artykułów produkcji krajowej. Dla towarów z importu i reperacji istnieją jedynie cenniki wewnętrzne. Cena towaru z importu lub z reparacji równa się cenie analogicznego artykułu produkcji krajowej, bądź też zostaje ustalona na podstawie ceny podobnego artykułu krajowego.

CHP Papierniczego — Wydano w formie broszur cenniki, zawierające ceny hurtowe i detaliczne:

Cennik wytworów Przemysłu Papierniczego.
Cennik przetworów Przemysłu Papierniczego.
Cennik materiałów piśmiennych i biurowych.

CH Ceramiki — Obowiązującymi w roku 1950 są cenniki następujące:

Cennik hurtowy na wyroby szklane cz. I Nr. 33/50.
Cennik hurtowy na szkło oświetleniowe cz. II Nr. 33/50.
Cennik hurtowy na wyroby szklane cz. III Nr 33/50.
Cennik hurtowy na wyroby szklane cz. IV Nr 33/50.
Analogiczne cenniki dla detalu oznaczone Nr 33a/50.
Cennik hurtowy na wyroby porcelanowe Nr 34/50 (w druku)
Cennik detaliczny na wyroby porcelanowe Nr. 34a/50.
Cennik hurtowy na fajans stołowy i galanteryjny Nr 35/50.

Cennik detaliczny na fajans stołowy i galanteryjny Nr 35a/50.

Cennik hurtowy na porcelanę stołową i galanteryjną Nr 36/50.

Cennik detaliczny na porcelanę stołową i galanteryjną Nr. 36a/50 (w druku).

Cennik hurtowy na wyroby kamionkowe Nr 37/50.

Cennik detaliczny na wyroby kamionkowe Nr 37a/50.

Cenniki na kryształy są w opracowaniu.

CHP Skórzanego — Obowiązuje wydany w dniu 1.1.1950 cennik Nr 44/50, zawierający ceny hurtowe i detaliczne wszystkich artykułów skórzanych i skór (z wyjątkiem skór i artykułów skórzanych, dla których ceny oblicza bezpośrednio MON).

Centrala Odpadków Użytkowych — Cenników brak.

Centrala Skór Surowych — W roku 1950 obowiązują następujące cenniki:

Cennik obejmujący zakup skór reglamentowanych (wydany 1.10.48).

Cennik obejmujący sprzedaż skór reglamentowanych (wydany 30.3.49).

Cennik obejmujący zakup i sprzedaż skór niereglamentowanych — wydany 1.10.48. Dla niektórych artykułów został on zastąpiony cennikiem z dnia 1.1.1950 r.

Centrala Odzieżowa — Zostały wydane 2 cenniki:

1. Cennik artykułów konfekcyjnych i kapeluszniczych Nr 45/50.
2. Cennik guzików i artykułów pokrewnych Nr. 46/50 (w układzie według fabryk produkcyjnych).

Cennik Nr 46/50 jest niekompletny i ma być w niedługim czasie uzupełniony cennikiem dodatkowym.

Biuro Sprzedaży Artykułów i Tkanin Technicznych— W roku bieżącym obowiązuje cennik Nr 48/50, który zawiera ceny hurtowe i detaliczne wszystkich prowadzonych artykułów.

Centrala Tekstylna — Wydane zostały niżej podane cenniki, zawierające ceny hurtowe i detaliczne:

Cennik na tkaniny wełniane Nr 9/50.

Cennik na tkaniny bawełniane Nr 10/50.

Cennik na wyroby jedwabno - galanteryjne Nr. 11/50.

Cennik na len Nr 12/50.

Cennik na przędzę Nr 13/50.

Cennik na wyroby dziewiarsko - pończosznicze Nr 14./50.

Wyjaśnienia

zespołów konsultacyjnych Akcji „P – B"

Pytanie: Jak winno przebiegać księgowanie zamiany samochodów?

Odpowiedź: Remont kapitalny samochodów dokonywany jest przez Motozbyt w tej formie, że jednostki otrzymują od Motozbytu w zamian za oddane do naprawy samochody, inne już wyremontowane pojazdy mechaniczne podobnego typu.

Celem uproszczenia rozliczeń, Motozbyt zakupuje samochód przeznaczony do kapitalnego remontu, a odsprzedaje wóz wyremontowany.

Operację wymienną można — z punktu widzenia techniki rozrachunku z Motozbytem — podzielić na 3 etapy:

1. **oddanie samochodu do remontu.**

   Motozbyt sporządza akt odbiorczy oraz protokół wyceny, przyczym ew. oddanie samochodu bez opon oraz bez akumulatora wpływa na ustaloną w protokóle wycenę wartości.

   Równowartość pieniężną przyjętego samochodu, ustaloną na podstawie protokółu wyceny, przekazuje Motozbyt na rachunek przedsiębiorstwa;

2. **otrzymanie wyremontowanego samochodu.**

   Motozbyt wystawia faktury obejmujące:
   a) samochód (bez ogumienia i akumulatora)
   b) ogumienie
   c) akumulator
   d) ew. koszty transportu.

   Uwaga: ogumienie i akumulator dostarcza Motozbyt tylko w tym wypadku, jeżeli samochód został uprzednio oddany wraz z ogumieniem i akumulatorem.

   Wymienione faktury likwidowane są w trybie inkasa bankowego w ciężar środków na remonty kapitalne (Biuletyn Finansowy Dep. Finansowego PKPG Nr 3 z lipca 1949 r.);

3. **zaliczenie uzyskanego samochodu przez użytkownika do środków trwałych.**

ad 1. Oddanie samochodu do remontu traktować należy jako likwidację obiektu majątku trwałego, gdyż wóz, który figuruje w kartotece, nie wróci już do zakładu. Ze względu jednak na to, że zakład otrzyma w zamian inny samochód, kwoty uzyskane ze sprzedaży samochodu (oddawanego) w całości winny być odprowadzone na środki przeznaczone na remonty kapitalne. (Wymiana samochodu jest formą remontu kapitalnego).

ad 2. Transakcje związane z otrzymaniem wyremontowanego samochodu księgować należy analogicznie do remontu kapitalnego.

ad 3. Przyjmując wyremontowany samochód w skład środków trwałych, należy ustalić dotychczasowe zużycie pojazdu, wzgl. przewidywany okres użytkowania (w latach, km, %) — z braku innych danych — drogą szacunku; wartość figurującą w fakturze Motozbytu uważać należy za wartość netto, a zatym jako saldo wynikające z szacunkowo ustalonej wartości początkowej obiektu oraz jego amortyzacji (patrz przykłady).

Przykłady księgowe.

I. Całkowita wymiana samochodu wraz z ogumieniem i akumulatorem — założenia:

wartość inwentarzowa samochodu przeznaczonego do remontu 200

umorzenie samochodu przeznaczonego do remontu 120

wartość samochodu przeznaczonego do remontu ustalona w protokóle przyjęcia przez Motozbyt 100

wartość samochodu wyremontowanego wg faktury Motozbytu 180

stopień zużycia samochodu wyremontowanego (5 lat — 100%) 40%

(albo: samochód przejedzie 72.000 km; jeśli przeciętnie samochód miesięcznie przejeżdża 3.000 km, to 72.000:3.000 = 24 miesiące, tj. 2 lata, tj. 40%).

	Suma	Wn	Ma
ad 1. a) przeniesienie wartości inwentarzowej samochodu	200	01	00
b) przeniesienie wartości amortyzacji samochodu	120	07	01
c) wartość ustalona w protokóle	100	174/13	01
d) przeniesienie wyniku likwidacji (zysku)	20	01	081
e) przeznaczenie sumy uzyskanej od Motozbytu na Fundusz Środków Nielimitowanych na Kapitalne Remonty	100	082	1883
f) przelew dokonany przez Motozbyt	100	1122	174/13
ad 2. a) faktura za wyremontowany samochód wraz z ogumieniem i akumulatorem	180	031	174/14
b) przelew należności do Motozbytu	180	174/14	1122
c) finansowanie kapitalnych remontów	180	1882/1883	022/023
d) zakończenie remontu kapitalnego	180	04	031
e) rozliczenie nakładów i środków na kapitalne remonty (po wstępnym zatwierdzeniu bilansu)	180	022/023	041
ad 3. oddanie samochodu do eksploatacji (180 zł : 3 lata). 5 lat (100% = 5 lat).	300	00	081
	120	082	07

II. Częściowa likwidacja samochodu oddanego — założenia:

wartość inwentarzowa samochodu przeznaczonego do remontu po odliczeniu wartości ogumienia i akumulatora 160

umorzenie samochodu przeznaczonego do remontu po odliczeniu amortyzacji jw. 96

wartość samochodu przeznaczonego do remontu ustalona w protokóle przyjęcia przez Motozbyt 40

wartość samochodu wyremontowanego wg faktury Motozbytu 156

stopień zużycia samochodu wyremontowanego (5 lat — 100%) 60%

	Suma	Wn	Ma
ad 1. a) przeniesienie wartości inwentarzowej samochodu	160	01	00
b) przeniesienie wartości amortyzacji samochodu	96	07	01
c) wartość ustalona w protokóle	40	174/13	01
d) przeniesienie wyniku likwidacji (straty)	24	082	01
e) przeznaczenie sumy uzyskanej od Motozbytu na Fundusz Środków Nielimitowanych na Kapialne Remonty	40	082	1883
f) przelew dokonany przez Motozbyt	40	1122	174/13
ad 2. a) faktura za wyremontowany samochód (w tym koszty transportu 5)	156	031	174/14
b) przelew należności do Motozbytu	156	174/14	1122
c) finansowanie kapitalnych remontów	156	1882/1883	022/023
d) zakończenie kapitalnego remontu	156	041	031
e) rozliczenie nakładów i środków na kapitalne remonty (po wstępnym zatwierdzeniu bilansu)	156	022/023	041
od 3. oddanie samochodu do eksploatacji [(150 : 3) . 5] + 6	256	00	081
	100	082	07

Pytanie: Jak winny przebiegać księgowania sum wypłacanych za czas efektywnie nieprzepracowany przez uczniów szkół zawodowych np. S.P.P., korzystających z uprawnień rozporządzenia Ministra Pracy i Opieki Społecznej z dn. 31.12.1924 r. (Dz. U.R.P. Nr 4 z dn. 16.1.1925 r.).

Odpowiedź: Wynagrodzenia uczniów szkół zawodowych np. S.P.P., korzystających z uprawnień rozporządzenia M.P. i O.S. z dnia 31.12.1924 r. o wykonaniu obowiązku szkolnego przez młodocianych w części odnoszącej się do godzin pracy przeznaczonych na zajęcia teoretyczne — winny być traktowane tak jak wynagrodzenia za czas efektywnie nieprzepracowany. W związku z tym winny one być księgowane: Dt 4151 — Ct 170 (porównaj komentarz do J.P.K. str. 213). W rozliczeniach kosztów (Ark. Rozl.) odnośną sumą należy obciążyć koszty produkcji.

Pytanie: W jaki sposób należy ująć księgowo koszty i dochody spowodowane przewozami pracowników własnym taborem przedsiębiorstwa z miejsca zamieszkania do miejsca pracy, lub dorywczymi przewozami, jak np. na wycieczki, wystawy itp.

Odpowiedź: Szczegółowe przepisy określające okoliczności, umożliwiające dokonywanie przewozu pracow-

ników własnym taborem, jak i wysokość pobieranych opłat, zawarte są w okólniku Nr 3 i 4 Prezesa Rady Ministrów z dn. 28 i 30.I.50 r. Pomimo, że sumy uzyskiwane od pracowników z tytułu opłat za przewozy są z reguły niższe od kosztów przewozów, wydaje się słusznym następujący sposób postępowania: Rozliczeń kosztów należy dokonać w ten sposób, żeby Dt 929 był równy Ct 920, żeby zatem realizacja usług wydziału transportowego była w tym zakresie bezwynikowa. Ponieważ przy tym ujęciu na Dt 72 przejdzie tylko część kosztów przewozów, resztę należałoby rozliczyć w arkuszu rozliczeniowym w rozliczeniach międzywydziałowych na oddziały, których pracownicy z przewozu korzystali, w stosunku do ilości pracowników.

Pytanie: Przedsiębiorstwo przeprowadziło inwestycje w obiekcie, należącym do Zarządu Miejskiego. Wartość inwestycji Zł 3.000.000. Finansowanie nastąpiło ze środków limitowanych. Ze względu na przeprowadzoną inwestycję Zarząd Miejski zwolnił w 80% przedsiębiorstwo od opłaty czynszu na okres 15 lat. W jaki sposób należy księgować umorzenie inwestycji oraz 20% czynszu.

Odpowiedź: W opisanym wypadku dokonaną inwestycję należy traktować jako inwestycję w dzierżawionych obiektach, amortyzując ją przez okres 15 lat. Nakłady tytułem amortyzacji inwestycji w dzierżawionych obiektach księgować należy:

Dt 47, Ct 1870/1;

tenutę dzierżawną zaś (20% dawnego czynszu):

Dt 460, Ct 174

Zarówno amortyzacja jak i czynsz dzierżawny obciążać winny w arkuszu rozliczeniowym ten sam wydział.

Pytanie: W jaki sposób należy ująć księgowo rozliczenia dotacji otrzymywanych na finansowanie Powszechnej Organizacji „Służba Polsce".

Odpowiedź: Księgowanie rozliczeń z tytułu finansowania działalności PO Służba Polsce odbywać się może wg następujących zasad: Centralne Zarządy wzgl. inne jednostki podległe bezpośrednio Ministerstwom, otrzymując dotacje na finansowanie PO Służba Polsce, księgują na Dt konta separato 1100/1 Ct pgr. 154 (w analityce — k-to 154 — 1. PO Służba Polsce). Wypłacane podległym jednostkom sumy z wymienionych dotacji księgowane są na Dt pgr. 160, Ct konto 1100/1.

Po otrzymaniu z jednostki podległej sprawozdania wykorzystania przyznanych sum, udokumentowanego ustalonymi załącznikami, następuje księgowanie Dt pgr. 154, Ct pgr. 160.

W jednostkach podległych CZ otrzymane sumy na finansowanie PO Służba Polsce, księgowane są na Dt konta 1100, i Ct pgr. 160B.

Wydatkowanie sum na PO Służba Polsce księgowane jest — Dt pgr. 160A, Ct 1100 (np. zakup drobnego sprzętu, prenumerata czasopism itp.), wzgl. Dt pgr. 160A, Ct konto 170—przy wypłacie uposażeń komendantów i instruktorów zakładowych hufców S.P. Tego rodzaju księgowanie wydatków z pominięciem klasy 4 może mieć miejsce wyłącznie w wypadku wydatków bezpośrednich.

W wypadku dokonywania świadczeń przez zakład na rzecz PO Służba Polsce, a więc kiedy część kosztów ponoszonych przez zakład posiada charakter pośredni, należy wszystkie ponoszone koszty na utrzymanie SP księgować w ciężar odpowiednich kont klasy 4, a następnie wyodrębnić je w arkuszu rozliczeniowym jako wydział działalności pozazakładowej — Służba Polsce — koszty te poprzez klasę 7 i 9 przejdą na pgr. 160A.

Przeniesienie zapisów z konta rozliczeniowego 160B na konto 160A nastąpić może po zatwierdzeniu przez CZ rozliczenia

Pytanie: W jaki sposób należy księgować wydawanie wyrobów własnych tytułem deputatów.

Odpowiedź: Przebieg księgowań będzie następujący:

wydanie: Dt 909/19 Ct 800/10
Dt 170 Ct 900/10

zaliczenie do kosztów: Dt 4160/4260, Ct 170, ewentualnie za pośrednictwem 1901.

Deputat ten winien być uwidoczniony w liście płac.

Pytanie: W fabryce wyprodukowano wyrób gotowy, do produkcji którego użyto niewłaściwy surowiec wskutek czego wyrób ten nie nadaje się do sprzedaży, natomiast nadaje się do ponownego przerobu, przy czym cena jego w stosunku do kosztu własnego wytworzenia wyrobu dobrego jest niższa o 25 — 30%. W jaki sposób przeprowadzić operacje księgowe, związane z ponownym przerobem wyrobu.

Odpowiedź: Wyrób gotowy zużyty ponownie do produkcji należy potraktować jako wyrób półgotowy, ze względu na trudność ustalenia % „brakowości". W związku z tym wartość zabrakowanego wyrobu należy wyksięgować z pgr. 80 w ciężar pgr. 802. Po przekazaniu go do ponownej produkcji należy koszt jego wyksięgować z pgr. 802 w ciężar konta 709. Dalej operacje księgowe przebiegają jak dla wyrobu półgotowego, do którego dolicza się koszty dalszego przerobu.

Zwiększony koszt własny wytworzenia wyrobów wpływa na ujemne (debetowe) odchylenia od planu.

Przykład:

Założenia: Wyprodukowano w pierwszym okresie wyroby wartości 2000 — wg planowego kosztu własnego wytworzenia; koszt własny rzeczywisty wynosił 1950, odchylenie Ct 50.

W magazynie wyrobów w drugim okresie stwierdzono, że wyroby nie nadają się do sprzedaży, wobec czego wysłano je ponownie do produkcji. Koszt dodatkowego przerobu wyniósł wg kalkulacji 500.

Uwaga: kont 700 — 705 nie brano pod uwagę. Są one zgodne z Ct 49 i kalkulacją. Remanentów wyr. gotowych i półgotowych nie było. W drugim okresie brano pod uwagę jedynie przerób zabrakowanego wyrobu.

transakcje:

	Kwota	Dt	Ct
I Okres.			
1. Planowany koszt wytworzenia wyprodukowanego wyrobu	2000	800	790
2. Rzeczywisty koszt wytworzenia	1950	790	7090
3. Przeniesienie odchyleń produkcji podstawowej	50	7990	809

II Okres.

	Kwota	Dt	Ct
4. Wyksięgowanie „zabrakowanego" wyrobu na konto wyrobów półgotowych	2000	802	809
5. Wydanie „zabrakowanego" wyrobu do produkcji	2000	7091	802
6. Wyprodukowany wyrób dobry (wg plan. kosztu wytworzenia)	2000	800	790
7. Rzeczywisty koszt wytworzenia wyprodukowanego wyrobu dobrego	2500	790	7090
8. Przeksięgowanie różnic remanentów z konta 7091	2000	7090	7091
9. Przeniesienie odchyleń produkcji podstawowej	500	809	7990

7090	
8) 2000	1950 2)
	2500 7)

790	
2) 1950	2000 1)
7) 2500	2000 6)

800	
1) 2000	2000 4)
6) 2000	

809	
9) 500	50 3)

7091	
5) 2000	2000 8)

7990	
3) 50	500 9)

802	
4) 2000	2000 5)

Pytanie: W przedsiębiorstwie przemysłowym (wytwórnia przetworów rybnych) występuje wydział wytwórczy produkcji podstawowej „patroszalnia". Wydział ten niezależnie od prac dla produkcji własnej wykonuje usługi dla przedsiębiorstw obcych. Koszty, dotyczące produkcji podstawowej przechodzą w odpowiedniej części do gr. 70, koszty usług zaś do gr. 72. W toku produkcji „patroszalni" pozostają odpadki wartościowe (wątroba) zużywane do produkcji tranu, przy czym przy usługach odpłatnych, wartość tych odpadków przekracza całkowite koszty świadczonych usług. Niezależnie od tego przedsiębiorstwo otrzymuje zapłatę za dokonane usługi, która nie pokrywa całkowitych kosztów usług przy wyeliminowaniu odpadków.

Przykładowo: koszt własny patroszenia 1 kg ryby wynosi zł 7, cena otrzymana zł 4, wartość odpadków zł 8.

Odpowiedź: Patroszenie ryb dla obcego przedsiębiorstwa należy potraktować jak usługę odpłatną. Koszt wytworzenia tej usługi wynika z rozliczenia kosztów. Do kwoty realizacji za tę usługę należy wliczyć nie tylko sumę fakturowaną odbiorcy usługi, ale i wartość odpadków użytkowych (wątroby), otrzymywanych przy patroszeniu. (Wątroba jest materiałem podstawowym dla produkcji tranu). W związku z tym odpowiedni dokument księgowy winien opiewać na łączną sumę (brutto): cena otrzymywana za usługę plus wartość uzyskanych odpadków, przy czym ceną uzyskiwaną za usługę należy obciążyć konto odbiorcy (po potrąceniu od sumy brutto wartości odpadków użytkowych) wartością natomiast odpadków należy obciążyć konto 310. Z uwagi na to, że wątroba rybia jest materiałem podstawowym do wyrobu tranu, wartość uzyskanej wątroby przy produkcji własnej przedsiębiorstwa, należy wprowadzić również na konto 310 za pośrednictwem grup 83 i 93.

Przykład: Wytwórnia przetworów rybnych wykonała usługę odpłatną dla obcego przedsiębiorstwa — patroszenia 100 kg ryb. Koszt własny na 1 kg patroszenia ryb wynosi zł 7. Umowa przewiduje, że odbiorca płaci za 1 kg patroszenia ryb zł 4; przy patroszeniu otrzymuje się odpadków wartościowych (wątroby) z 1 kg za zł 8. Równocześnie z produkcji podstawowej wytwórnia przy patroszeniu 75 kg własnych ryb otrzymała odpadków wartościowych (wątroby) na sumę zł 600.

	Kwota	Dt	Ct
1. Koszt własny wytworzenia patroszenia 100 kg ryb dla przedsiębiorstwa X	700	720	49
2. Przeniesienie kosztu wł. wytworzenia usługi	700	820	729
3. Realizacja usługi odpłatnej 1200 zł. Ct 920 suma b-tto 800 zł. Dt 310 wart. odpadków 400 zł. Dt 130 faktura netto	1200	130,310	920
4. Koszt własny wytworzenia zrealizowanej usługi	700	929	820
5. Odpadki wartościowe z produkcji podstawowej	600	83	7090
6. Przeniesienie odpadków wart. do kl. 3	600	310	930
7. Koszt własny przeniesionych odpadków	600	939	83

7090	
	600 5)

729	
	700 2)

920	
	1200 3)

930	
	600 6)

310	
3) 800	
6) 600	

720	
1) 700	

820	
2) 700	700 4)

929	
4) 700	

939	
7) 600	

130	
3) 400	

83	
5) 600	600 7)

49	
	700 1)

Pytanie: Jak należy księgować zakupione przez przedsiębiorstwo czeki benzynowe CPN?

Odpowiedź: Zakup czeków benzynowych CPN księgować należy na podstawie rachunku wysłanego przez CPN do inkasa: Dt 174, Ct 14, a z chwilą zapłaty faktury Dt 14, Ct 1100; ilościowa kontrola posiadanych czeków prowadzona być winna pozaksięgowo.

Z chwilą realizacji czeków przez szoferów nastąpi księgowanie Dt 321 wg JPK dla przemysłu, wzgl. 302 wg JPK dla handlu (ew. za pośrednictwem konta 301) — Ct 174 oraz Ct 321/302 — Dt 402, na podstawie równocześnie wystawionych kwitów przychodowych i rozchodowych.

Pytanie: Klasa 9 planu kont dla jednostek administracyjnych, utrzymywanych z Rachunku Narzutów nie przewiduje realizacji robót i usług odpłatnych, chociaż wypadki takie się zdarzają.

W jaki zatem sposób należy je księgować; czy nie należałoby wprowadzić uzupełnienia do planu?

Odpowiedź: Wprowadzanie dodatkowych kont do planu kont jednostek administracyjnych — w związku z przytoczonym przypadkiem — **n i e j e s t k o n i e c z n e**; koszty usług, noszące charakter „komercyjny" powinny być odjęte od zebranych w gr. 74 kosztów działalności zasadniczej (administracyjnej) i przeniesione na konto 969, a zrealizowane przez konto 966, analogicznie do realizacji towarów handlowych.

Pytanie: Czy zaliczane w fakturach dostawców prowizje, np. na rzecz Central Zaopatrzenia podwyższają ceny jednostkowe materiałów, czy też mają być odnoszone na konta różnic cen?

Podobne zagadnienie występuje również przy udzielanych przez dostawców rabatach.

Odpowiedź: Jeżeli prowizje wzgl. rabaty udzielane są od globalnej sumy faktury, wówczas stanowią one różnicę cen. Jeśli natomiast uwzględnione one zostały w cenach jednostkowych zafakturowanych towarów, wówczas w zależności od tego, czy:

1) zakład wypracował własny cennik surowców, uwzględniający stale powtarzające się prowizje i rabaty, czy też
2) posługuje się cennikiem cen hurtowych właściwej Centrali Zbytu;

prowizje względnie rabaty:

1) wejdą w cenę danego wyrobu,
lub też:
2) przejdą na różnice cen.

Pytanie: W jaki sposób winno być księgowane u dodostawcy zniszczenie opakowań towarów zafakturowanych, jeżeli transport odbywa się na ryzyko dostawcy?

Odpowiedź: O ile faktura była reklamowana w trybie przewidzianym uchwałą KERM, należy uznać odbiorcę i obciążyć konto 175, a po udowodnieniu straty należy obciążyć konto 203, w wysokości stwierdzonych stłuczek nadzwyczajnych w cenie fakturowej. (Przy założeniu, że dostawa była ubezpieczona — przyznanie premii ubezpieczeniowej księgowane być winno na dobro konta 204).

Przykład	Kwota	Dt	Ct
I. 1) Realizacja	100	130	900
2) Reklamacja odbiorcy w trybie uchwały KERM z tyt. stłuczek nadzwyczajnych	20	175	130
3) Udowodnienie straty przez odbiorcę	20	203	175
4) Premia ubezpieczeniowa	20	153	204
II. 2a) Decyzja Komisji arbitrażowej (wypadek mało prawdopodobny) na rzecz odbiorcy przy reklamacji w trybie uchwały KERM	20	908	174

Pytanie: Jak księgować dopłaty przedsiębiorstwa do urlopów pracowniczych?

Odpowiedź: Dopłaty te są dokonywane przez przedsiębiorstwo ze środków Akcji Socjalnej wzgl. w ciężar tych środków.

Po ich rozliczeniu razem z innymi nakładami (A. S. niewydzielona księgowo) nastąpi refundacja dopłat.

Przykład:

a) założenia: 1) dopłaty do urlopów 30
2) inne nakłady na A. S. 70
3) rozliczenia nakładów 100
4) refundacja

b) transakcje:

Poz.	Treść	Kwota	Przemysł Dt	Przemysł Ct	Handel Dt	Handel Ct
1	Dopłaty do urlopów	30	444	110	449	110
2	Inne nakłady	70	4	110	4	110
3	Rozliczenie w A. R.	100	776	49	776	49
3a	Przeniesienia na kl. 9	100	997	779	997	779
3b	„ „ „ 2	100	26	997	26	997
4	Refundacja:					
	a) przeniesienie funduszu	100	1890	271	1890	271
	b) przelew	100	110	1120	110	1120

110	
4b) 100	30 1)
	70 2)

444/449	
1) 30	

776	
3) 100	

779	
	100 3a)

26	
3b) 100	

1120	
x	100 4b)

4	
2) 70	

49	
	100 3)

997	
3a) 100	100 3b)

1890	
4a) 100	x

271	
	100 4a)

Pytanie: Jak księgować sprzedaż gotówkową zużytej oliwy w jednostce stosującej plan kont administracyjny?

Odpowiedź: Obciążyć kasę, uznać kl. 2.

Przykład:

a) założenia: wartość oliwy zużytej 10 — tyle płaci CPN przy sprzedaży,

b) transakcje:

Poz.	Treść	Kwota	Przemysł Dt	Przemysł Ct	Handel Dt	Handel Ct
1.	sprzedaż zużytej oliwy	10	100	213	100	213

Pytanie: Branżowy plan kont przedsiębiorstwa „X" przewidywał księgowość Akcji Socjalnej, w związku z tym w grupie 16 było zamieszczone odnośne konto łącznikowe. W styczniu br. mimo, że Akcja Socjalna nie została księgowo wydzielona, wszystkie wydatki A. S. księgowano na to konto. Jakich księgowań należy dokonać?

Odpowiedź: Należy przeksięgować zapisy z konta łącznikowego wprost na gr. 26.

Przykład:

a) założenia: Nakłady na A. S. zaksięgowane na 16, wynoszące 100 jednostek, pokryto z Rachunku bieżącego.

b) transakcje:

Poz.	Treść	Kwota	Przemysł Dt	Przemysł Ct	Handel Dt	Handel Ct
1	założenie	100	16	110	16	110
2	przeksięgowanie	100	26	16	26	16
3	refundacja	100	110	1120	110	1120
4		100	1890	27	1890	27

Pytanie: Przedsiębiorstwo „X" otrzymuje bieżąco z PKO awiza o wpłatach na jego konto, które nie podają jednak nazwiska wpłacających. Specyfikację imienną nadsyła PKO okresowo. O przelewach PKO do NBP zawiadamia NBP. W jaki sposób należy to uwidocznić księgowo?

Odpowiedź: Tego rodzaju wpływy należy księgować bieżąco przy pomocy specjalnego zbiorczego konta analitycznego w pgr. 174. Po otrzymaniu okresowego wykazu wpłacających należy wyksięgować z tego konta odnośne sumy właściwe na konta osobowe.

W niżej przytoczonym przykładzie przyjmuje się, że przelewy dotyczą sum wpłaconych z tytułu protestowanych weksli. Księgowania dokonywane są na kontach osobowych w pgr. 174.

Przykład:

PKO przysyła 2 awiza bezimienne o wpłacie:

1) na 10 jednostek — 1.3

2) na 8 „ — 5.3.

3) NBP awizuje przelew z PKO — 8.3.

4) PKO nadsyła 10.3 wykaz imienny wpłat dot. zapłaty weksli protestowanych:

b) transakcje:

Poz.	Treść	Kwota	Przemysł		Handel	
			Dt	Ct	Dt	Ct
1	Awiz PKO bez podania wpłacającego	10	111	174/al	111	174/al
2	Awizo PKO bez podania wpłacającego	8	111	174/al	111	174/al
3	Awizo NBP o przelewie PKO	18	110	111	110	111
4	Otrzymano wykaz imienny wpłat do PKO a)	10	174/al	174/a2	174/al	174/a2
	b)	8	174/al	174/a3	174/al	174/a3

Legenda: 174/al — zbiorcze konto analityczne,
174/a 2,3 — kartoteka osobowa pgr. 174.

Pytanie: Czy można zwroty surowców i półfabrykatów na ostatni dzień miesiąca księgować w ks. finansowej, nie przeprowadzając manipulacji między poszczególnymi magazynami i działami produkcyjnymi, ponieważ przeprowadzanie tych zdarzeń przez poszczególne magazyny i księgowości materiałowe utrudnia ciągłość produkcji i powoduje bardzo dużo pracy tak w poszczególnych magazynach jak i księgowości?

Odpowiedź: Przy równomiernej produkcji ciągłej—wydane do produkcji, a jeszcze nie zużyte surowce, które w końcu m-ca pozostają na wydziale produkcyjnym, mogą być pominięte zarówno w księgowości materiałowej jak i finansowej. Uproszczenie takie uzasadnia fakt, że przy produkcji ciągłej pozostające ilości materiałów są z okresu na okres mniej więcej równe, a zatem zaliczenie ich w koszty okresu, w którym je pobrano, lecz nie zużyto, nie powoduje nieprawidłowości kalkulacji, gdyż błąd ulega redukcji wobec zużycia a nie zaliczenia w danym okresie materiałów pozostałych z okresu poprzedniego.

Powyższy argument może być odniesiony również do ilościowej kontroli zużycia, opartej na normach technicznych (uzysk produktu gotowego na danym wydziale w ciągu okresu powinien pozostawać w określonym stosunku do pobranych w tym okresie surowców wzgl. półfabrykatów).

Pytanie: Jaki Wydział ma prowadzić urządzenia pomocnicze do ewidencji przedmiotów nietrwałych?

Odpowiedź: Biuro Organizacji Rachunkowości w tej sprawie nie wypowiada się, gdyż zależne to jest od wewnętrznej organizacji zakładu.

W każdym razie ewidencję ilościową przedmiotów nietrwałych winien prowadzić wydział użytkujący.

Pytanie. Jak księgować zwrot kosztów przez Ubezpieczalnię Społeczną za czynności rachunkowe przy obliczaniu dodatku rodzinnego?

Odpowiedź: Ct 920, Dt 15; zgodnie z przepisami w 1950 r. zwroty zostały zniesione.

Pytanie: Termin skutecznego reklamowania dostawy — wobec niemożności w okresie 4-dniowym sprawdzenia materiałów przez Komisję Odbiorczą — często bywa przekraczany; czy uzasadnione jest obciążanie kl. 3 wartością tych materiałów, ponieważ księgowanie to utrudnia przejrzystą ocenę normatywów, utrudnia NBP kontrolę itp. Czy w tych przypadkach nie można tych materiałów ujmować księgowo tylko w sumach pozabilansowych?

Odpowiedź: W wypadku przytoczonym, tzn., gdy w danym przedsiębiorstwie przyjęcie dostaw materiałowych trwa z natury rzeczy dłużej niż na to pozwala termin, przewidziany w uchwale K.E.R.M. z dnia 20.5.1947 r., dopuszczalne jest (jak to przewidują niektóre branżowe plany kont) następujące rozwiązanie:

Księgowanie w pgr. 31 następuje w momencie przyjęcia materiałów po uprzednim ich sprawdzeniu.

Do chwili przyjęcia, materiały podlegają ewidencji ilościowej na odrębnych kartach w kartotece magazynowej.

W ramach pgr. 300 mogą być wyodrębnione (na osobnym koncie, względnie karcie analitycznej) materiały i towary w sprawdzeniu.

W końcu miesiąca faktura za materiały w sprawdzeniu podlega zaksięgowaniu w ciężar pgr. 300 i na dobro pgr. 301.

Księgowanie faktur przychodzących oraz rozliczeń z dostawcami przebiegać winno normalnie według ustalonych zasad — niezależnie od powyższych księgowań.

Nadmienia się, że rozwiązanie powyższe może mieć zastosowanie w branżach, w których zagadnienie to występuje permanentnie.

Pytanie: Jednostka administracyjna pokrywa ze środków inwestycyjnych (w ramach pierwszego wyposażenia) faktury za roboty dokonane w obcym lokalu, a mianowicie: malowanie ścian, cyklinowanie podłóg,

wstawianie szyb do okien, naprawa instalacji itp. Jakie księgowania powinny nastąpić po zakończeniu powyższych robót?

Odpowiedź: Koszty większych remontów bieżących, pokryte w ramach pierwszego wyposażenia — ze środków inwestycyjnych — w jednostkach administracyjnych, utrzymywanych z Funduszu Narzutów Administracyjnych — nie podlegają w 1950 r. aktywowaniu, lecz likwidowane są w ramach grup 02, 03 i 04.

Pytanie: Czy właściwe jest obliczanie na liście płac pracowników: a) potrąceń na rzecz Kasy Zapomogowej i księgowanie tych pozycji w gr. 17 oraz b) pensji kasjera Kasy Zapomogowej?

Odpowiedź: a) Potrącanie składek na rzecz Kasy Zapomogowej, jako wynikające z prywatnych i dobrowolnych zobowiązań pracowników, nie może być dokonywane na liście płac przedsiębiorstwa.

b) Wypłacanie pensji kasjera Kasy Zapomogowej z funduszu płac przedsiębiorstwa stanowi przekroczenie dyscypliny finansowej.

Pytanie: Jaki będzie przebieg księgowań przy zamianie silnika samochodowego, dokonanej we własnym zakresie i finansowanej ze środków limitowanych na kapitalne remonty?

Odpowiedź:

Zakup silnika	Dokonanie zamiany
Dt 031 — Ct 14	Dt 756 — Ct 49
Dt 14 — Ct 1122	Dt 283 — Ct 759
	Dt 959 — Ct 759
	Dt 031 — Ct 951
	Dt 031 — Ct 951
Dt 1882 — Ct 022	Dt 1100 — Ct 1122
	Dt 1882 — Ct 022
Dt 070 — Ct 081 (do wysokości umorzenia)	

Księgowanie wartości silnika zdemontowanego: W kartotece magazynowej i księgowości materiałowej księgujemy na oddzielnych kontach przychód różnego rodzaju części i złomu. W księgowości głównej wystąpi zapis:

Dt 939 — Ct 83
Dt 34320 — Ct 930

Pytanie: Czy na podstawie rachunków wystawionych na zakup gotówkowy różnych drobnych ilości materiałów, które nie przechodzą przez magazyn, lecz są przeznaczone do natychmiastowego zużycia, można obciążać wprost konta klasy 4-ej, a w szczególności konto 468 różne „Inne niewymienione" nakłady?

Odpowiedź: Za zużycie materiałów należy obciążać jedynie odpowiednie konta w gr. 40, a w żadnym wypadku konto 468. Według ogólnie przyjętej zasady obciążenia kont gr. 40 dokonuje się raz w miesiącu na podstawie miesięcznego zestawienia księgowości materiałowej, a zatem wszelkie zakupy i zużycia materiałów powinny przechodzić przez odpowiednie konta kl. 3-ej. W wypadku zakupu drobnych ilości materiałów do natychmiastowego zużycia, należy otworzyć dla tych zakupów gotówkowych w księgowości materiałowej odrębne konta w odpowiednich podgrupach p. n. „Materiały do natychmiastowego zużycia", na których jednocześnie z przychodem należy księgować rozchód. W rejestrze faktur należy te drobne zakupy księgować w jednej łącznej pozycji dziennej, jako „Różni drobni dostawcy gotówkowi" i wszystkie te rachunki z całego dnia oznaczać jednym kolejnym numerem rejestru faktur.

Pytanie: Jak ująć księgowo przerzut towarów ze szczebla detalu do szczebla hurtu w ramach jednej jednostki samobilansującej?

Odpowiedź:

a) Założenie do przykładu:
cena detaliczna — 120, marża detaliczna — 20
„ hurtowa — 100 „ hurtowa — 10

b) Transakcje:

1) Przeniesienie wartości w cenie detalicznej

120.—	36	34 Zł	20.—
	201	34 „	100.—

2) Przeniesienie wartości w cenie hurtowej

100.—	33	36 Zł	10.—
	33	211 „	90.—

c) Księgowania:

34		36		33	
x 120	120 1)	1) 20	20 x	2) 100	

35		201		211	
	10 2)	1) 100			90 2)

Pytanie: Jak księgować w przedsiębiorstwach handlowych przedmioty nietrwałe o niskiej wartości i krótkim okresie użytkowania?

Odpowiedź: W przedsiębiorstwach handlowych przedmioty nietrwałe o niskiej wartości i krótkim okresie użytkowania księgowane są zgodnie z komentarzem JPK dla przedsiębiorstw handlowych do konta 303 i 305.

Pytanie: Jak księgować w hurtowniach sprzedaż po cenie detalicznej towarów, ewidencjonowanych w cenie hurtowej?

Odpowiedź: W grupie 93 — „Sprzedaż towarów ewidencjonowanych w cenie hurtowej".

Pytanie: W jaki sposób ująć księgowo sprzedaż towarów z hurtu do detalu w wypadku, gdy hurtownia i sklep detaliczny prowadzą wspólną (centralną) księgowość?

Odpowiedź: Na sprzedane towary hurtownia wystawia ilościowo-wartościowy dowód magazynowy, który po potwierdzeniu odbioru przez sklep detaliczny Centralna księgowość zaksięguje w sposób następujący:

a) Dt — 932, Ct — 33,
Dt — 35, Ct — 932.

b) Dt — 34, Ct — 930,
Ct — 36.

Z DOŚWIADCZEŃ ZAGRANICY

A. ZWIERIEW
Minister finansów ZSRR

Możliwości dalszego obniżania kosztów produkcji przemysłowej

Poniżej podajemy w obszernym streszczeniu wywody Ministra Finansów ZSRR na temat obniżenia kosztów produkcji, zamieszczone w Nr 1 „Płanowoje choziajstwo", 1950 r. Wszystkie poruszone momenty są wysoce aktualne dla przemysłu polskiego. **Red.**

Społeczeństwo socjalistyczne, oparte na społecznej własności narzędzi i środków produkcji oraz na planowym prowadzeniu gospodarki narodowej, ma duże możliwości systematycznego wzrostu wydajności pracy, obniżenia kosztów produkcji i zwiększenia bogactwa społecznego.

Nieprzerwany wzrost produkcji i obniżenie kosztu własnego produkcji powoduje stały wzrost wewnętrznych źródeł akumulacji, zapewniających zwiększenie rozmiaru inwestycji i szybkie tempo rozszerzonej socjalistycznej reprodukcji. Razem z tym w wyniku wzrostu społecznego bogactwa i systematycznego obniżania kosztów produkcji powstają realne możliwości konsekwentnego obniżania cen towarów i stałego zwiększania realnej płacy zarobkowej robotników i pracowników umysłowych oraz dochodów kołchoźników.

W planowaniu produkcji i podziale produktu społecznego państwo radzieckie uwzględnia zarówno konsumcyjną wartość towarów, jak i ich wartość. Prawo wartości, obowiązujące w ZSRR w postaci przeobrażonej, wykorzystywane jest przez państwo socjalistyczne w celu stałego wzrostu i wzmocnienia socjalistycznego systemu gospodarki, systematycznego podwyższania materialnego i kulturalnego poziomu życia ludności i przejścia społeczeństwa radzieckiego do komunizmu.

Jednym z ważniejszych sposobów wykorzystania prawa wartości przez państwo socjalistyczne jest system rozrachunku gospodarczego w przedsiębiorstwach państwowych. Partia i rząd wymagają dalszego pogłębienia rozrachunku gospodarczego, jako metody planowego kierowania przedsiębiorstwami, zapewniającej istotny system oszczędzania, mobilizację rezerw wewnątrz-produkcyjnych i wzrost akumulacji socjalistycznej. W przemówieniu na naradzie działaczy gospodarczych w 1931 r. Stalin postawił następujące zadania: „Likwidacja niegospodarności, mobilizacja wewnętrznych zasobów przemysłu, wdrożenie i wzmocnienie rozrachunku gospodarczego we wszystkich naszych przedsiębiorstwach, systematyczne obniżenie kosztu własnego, spotęgowanie akumulacji wewnątrz-przemysłowej we wszystkich bez wyjątku gałęziach przemysłu" (I. Stalin, „Woprosy leninizma", 11 wyd. ros., str. 347).

W latach ubiegłych po tym przemówieniu tow. Stalina osiągnięto decydujące sukcesy w sprawie wzmocnienia rozrachunku gospodarczego, obniżenia kosztu własnego produkcji i wzrostu akumulacji socjalistycznej. Świadczy o tym szybkie tempo akumulacji i rozszerzonej reprodukcji socjalistycznej w latach przedwojennych pięciolatek stalinowskich; świadczy o tym stworzona w krótkim czasie w latach wojny Ojczyźnianej potężna gospodarka wojenna ZSRR, w oparciu o którą naród radziecki odniósł ekonomiczne i militarne zwycięstwo nad wrogiem; świadczą o tym wyjątkowe sukcesy Związku Radzieckiego w powojennej odbudowie i rozwoju gospodarstwa narodowego.

Nowe sprzyjające warunki dla dalszego wzmocnienia rozrachunku gospodarczego i wzrostu akumulacji socjalistycznej stworzyła reforma pieniężna i zniesienie systemu kartkowego w końcu 1947 r. Wzmocnienie rubla i zwiększenie jego siły nabywczej spotęgowały bodźce zwiększające wydajność pracy, spowodowały oszczędniejszą gospodarkę zasobami, obniżenie kosztu własnego produkcji i wzrost akumulacji socjalistycznej.

Koszt własny stanowi część ceny towaru, która jest pieniężnym wyrazem jego wartości.

Stałe zmniejszenie nakładów społecznie niezbędnej pracy na wytworzenie jednostki towaru i uwarunkowane tym obniżenie kosztu własnego produkcji jest jednym z ważniejszych praw ekonomiki radzieckiej.

Walka o obniżenie kosztu własnego produkcji ma olbrzymie znaczenie dla zwiększenia źródeł akumulacji socjalistycznej i wzrostu bogactwa społecznego. Sukcesy w zakresie obniżenia kosztu własnego produkcji stwarzają również konieczne warunki dla konsekwentnego obniżenia cen towarów, sprzedawanych ludności; dlatego przestrzeganie bezwzględnego oszczędzania nakładów na produkcję jest ważniejszym zadaniem w rozwoju gospodarki narodowej.

Stałe powiększanie się zysków, jako jednego z podstawowych źródeł akumulacji socjalistycznej, ma olbrzymie znaczenie dla pomyślnego rozwiązywania zadań budowania społeczeństwa komunistycznego. Sukcesy w walce o zwiększenie rentowności i wzrost zysków w gospodarstwie narodowym w decydującym stopniu zależy od polepszenia jakościowych wskaźników pracy przedsiębiorstw i przede wszystkim od dalszego zwiększenia wydajności pracy, obniżenia kosztu własnego produkcji, bardziej pełnego wykorzystania wewnętrznych zasobów gospodarstwa narodowego.

Znaczna część zysków jednostek gospodarczych pozostaje do bezpośredniej dyspozycji przedsiębiorstw i zużywana jest przez nie na roboty kapitalne, na zwiększenie środków obrotowych i inne cele. Dlatego w zwiększeniu zysków, narówni z państwem, są bezpośrednio zainteresowane również poszczególne przedsiębiorstwa. To stanowi bodziec do ich walki o obniżenie kosztu własnego i o zwiększenie rentowności.

Olbrzymie osiągnięcia w zakresie obniżenia kosztu własnego produkcji we wszystkich gałęziach gospodar-

stwa narodowego w latach powojennych są wynikiem współzawodnictwa milionów pracujących przy polepszeniu jakościowych wskaźników produkcji, które to współzawodnictwo rozwinęło się w całym kraju pod kierownictwem partii Lenina — Stalina. Sukces w walce o obniżenie kosztu własnego produkcji socjalistycznych przedsiębiorstw w decydującym stopniu uwarunkowany jest inicjatywą i twórczą aktywnością samych pracujących, przez ich zainteresowanie i chęć wykonania i przekroczenia planu państwowego zarówno ilościowo, jak i jakościowo.

Rozpoczęty w 1948 r. z inicjatywy przodujących robotników patriotyczny ruch tworzenia akumulacji ponadplanowej daje znakomite wyniki. W 1949 r. w wielu gałęziach w widoczny sposób obniżono zużycie surowców, materiałów, paliwa i energii elektrycznej na jednostkę produkcji i to zarówno w porównaniu z 1948 rokiem, jak w porównaniu z planowymi normami. Koszt własny produkcji w porównywalnych cenach obniżono w 1949 r. w porównaniu do 1948 r. o 7,3%.

Obniżenie kosztu własnego produkcji następuje wskutek stałego wrostu wydajności pracy, w związku z szerokim zastosowaniem w produkcji nowej techniki i systematycznym zwiększaniem kwalifikacyj robotników i pracowników inżynieryjno-technicznych, wskutek oszczędności i obniżenia norm zużycia surowców, materiałów, paliwa i energii elektrycznej na jednostkę produkcji, obniżenia poziomu kosztów administracji i zbytu, szerszego wykorzystania zasobów miejscowych, zastosowania wysoko jakościowych, lecz tańszych artykułów zastępczych, likwidacji wszelkiego rodzaju braków i kosztów nieproduktywnych.

W różnych gałęziach gospodarstwa wymienione współczynniki obniżenia kosztu własnego produkcji mają nie jednakowe znaczenie. W górnictwie wielki ciężar gatunkowy w nakładach produkcyjnych mają koszty robocizny. W innych gałęziach szczególnie w przemyśle lekkim duży wpływ na koszt własny produkcji wywierają koszty materiałowe. W związku z szybkim rozwojem i skutecznym zastosowaniem nowej techniki produkcyjnej, a z kolei — zwiększeniem wydajności pracy, wzrasta udział kosztów materiałowych w koszcie własnym produkcji we wszystkich gałęziach gospodarstwa. Dlatego zaoszczędzenie w kosztach materiałowych na jednostkę produkcji jest warunkiem systematycznego obniżenia kosztu własnego.

Społeczeństwo socjalistyczne ma olbrzymie możliwości na polu konsekwentnego obniżenia społecznych nakładów na produkcję. Ogólna suma oszczędności uzyskanych na skutek zmniejszenia kosztów produkcji, zgodnie z powojennym planem pięcioletnim w przemyśle, transporcie, MTS (maszynowo-traktorowe stacje, — przyp. tłum.) i sowchozach (odpowiednik naszych PGR, — przyp. tłum.) w porównaniu z poziomem kosztów w 1945 r., powinna wynieść za 1946 — 1950 lata około 160 miliardów rubli. Zadanie obniżenia kosztów własnych produkcji w stosunku do poziomu 1945 r., przewidziane jest w planie pięcioletnim w wysokości 17%. Skuteczne wykonanie i przekroczenie tego zadania zapewnia się przez powszechne zastosowanie nowej techniki w produkcji, systematyczny wzrost wydajności pracy, ogólnokrajowe współzawodnictwo milionów pracujących przy zwiększaniu oszczędności, przy przyśpieszaniu obiegu i lepszym wykorzystywaniu środków materialnych, jak również polepszaniu jakości wyrobów.

Przemysł socjalistyczny, jako największy i najpotężniejszy, — wskazywał tow. Stalin, — „ma wszelkie możliwości do zastosowania polityki stałego obniżania kosztu własnego, obniżania cen sprzedażnych i potanienia swoich wyrobów, a tym samym poszerza rynek dla swoich wyrobów, tzn. zwiększa pojemność rynku wewnętrznego i stwarza dla siebie stale wzrastające źródło dla dalszego rozwoju produkcji" (I. Stalin. Dzieła, t. 10, str. 301. Wyd. ros.).

Te możliwości przekształcają się w rzeczywistość przede wszystkim dzięki systematycznemu wzrostowi wydajności pracy. Nieustanny wzrost wydajności pracy, opierający się w ustroju socjalistycznym na zasadzie szerokiego zastosowania i racjonalnego wykorzystania współczesnej przodującej techniki, jest decydującym czynnikiem obniżenia nowych nakładów pracy na jednostkę produkcji. Zwiększenie wydajności pracy, o ile ma ono charakter powszechny, prowadzi w ostatecznym wyniku do zmniejszenia wszystkich materiałowych i innych kosztów, składających się na koszt własny wyrobów (produkcji).

Oszczędzanie czasu roboczego, niezbędnego dla wytworzenia towaru, jest podstawowym warunkiem systematycznego obniżania kosztów produkcji.

„...Oszczędzanie czasu, — wskazuje Marks, — podobnie jak i planowy podział czasu roboczego pomiędzy różne dziedziny produkcji — staje się pierwszym ekonomicznym prawem wytwórczości. („Archiw K. Marksa i F. Engelsa", t. IV, str. 119. Wyd. ros.).

Przy kapitaliźmie podwyższenie wydajności pracy zwiększa wartość dodatkową, przywłaszczaną przez klasy panujące wyzyskiwaczy. Wzrostowi wydajności pracy w społeczeństwie kapitalistycznym nie tylko nie towarzyszy powiększenie płacy zarobkowej, lecz, odwrotnie, prowadzi w obrachunku końcowym do obniżki płacy zarobkowej i bezwzględnego i względnego zubożenia klasy robotniczej. Zupełnie inny jest stan przy socjalizmie. Tu wzrost wydajności pracy jest podstawą stałego podwyższania materialnego dobrobytu pracujących. Przy tym zwiększenie wydajności pracy winno wyprzedzać zwiększanie płacy zarobkowej, przez co zapewnia się stały wzrost akumulacji, co z kolei jest koniecznym warunkiem dla dalszego rozwoju produkcji oraz podwyższenia materialnego i kulturalnego poziomu życia ludności.

Poziom kosztu własnego wytworzenia odzwierciadla stan ekonomiki i finansów przedsiębiorstwa jako całości. Nie wykonanie planu obniżenia kosztu własnego wytworzenia przez to lub inne przedsiębiorstwo często ma związek z osłabieniem rozrachunku gospodarczego, z tym, że nakaz oszczędzania nie jest jeszcze w tym przedsiębiorstwie kierującą zasadą działalności gospodarczej. Nierzadko takie przedsiębiorstwa nie wykonują ustalonych zadań odnośnie pracy i nie zapewniają przyśpieszenia obiegu środków materialnych. Przedsiębiorstwa wykonujące i przekraczające zadania odnośnie obniżenia kosztu własnego, osiągają to przez racjonalne wykorzystanie funduszów podstawowych i obrotowych, stosując przodujące metody pracy i progresywne normy wykorzystania urządzeń i materiałów. Dlatego obniżenie kosztu własnego wy-

twarzania jest jednym z podstawowych jakościowych wskaźników pracy przedsiębiorstw.

Wykonanie i przekroczenie zadań obniżenia kosztu własnego jest jednym z ważniejszych wskaźników wzmocnienia rozrachunku gospodarczego. Wykonując plan obniżenia kosztu własnego produkcji zapewnia się ciągłość finansowania, poprzez uzyskanie oszczędności na nakładach inwestycyjnych, i uzupełnienie środków obrotowych, co sprzyja stałemu wzmocnieniu ekonomiki i finansów przedsiębiorstwa.

Pełna i terminowa ewidencja wszystkich kosztów, składających się na koszt własny wytworzenia, prawidłowe planowanie i operatywna kontrola wykonania planu obniżenia kosztu własnego produkcji ma doniosłe znaczenie dla polepszenia kierownictwa całej gospodarczej działalności przedsiębiorstw. Rząd Radziecki corocznie ustala zadania odnośnie obniżenia kosztu własnego produkcji i zobowiązuje kierowników jednostek gospodarczych do systematycznego badania zagadnień kosztu własnego, mając na uwadze, że od sukcesu osiągniętego w tej sprawie w dużej mierze zależy całe wykonanie produkcyjnych i finansowych planów przedsiębiorstw. Uchwały XVIII Wszechzwiązkowej Konferencji WKP (b) mówią:

„W celu prawidłowego kierowania pracą przedsiębiorstwa, koniecznym jest znać faktyczne zużycie na jednostkę wyrobu podstawowych elementów kosztu własnego — robocizny, wartości surowców, paliwa i energii elektrycznej, amortyzacji, kosztów administracyjnych, i kierować ekonomiczną działalnością przedsiębiorstwa tak, aby plany odnośnie kosztu własnego i nadwyżek bezwarunkowo zostały wykonane".

Obniżenie kosztu własnego produkcji ma doniosłe znaczenie dla zwiększenia akumulacji i przez to samo, dla dalszego wzrostu podstawowych i obrotowych funduszów naszego gospodarstwa narodowego. Powiększenie funduszów podstawowych i wzrost technicznego wyposażenia robotników, prowadzi do podwyższenia wydajności pracy i stwarza warunki dla jeszcze większego obniżenia kosztu własnego. Razem z tym dla powiększenia wewnętrznych źródeł akumulacji ważnym jest nie tylko powiększać fundusze podstawowe, lecz i ze wszech miar polepszać ich wykorzystywanie. Obniżenie kosztu własnego produkcji w dużym stopniu zależy od naszych sukcesów w walce o bardziej efektywne wykorzystanie istniejących środków podstawowych i terenów produkcyjnych, o racjonalne i szerokie zastosowanie progresywnych techniczno-ekonomicznych norm wykorzystywania maszyn i urządzeń.

(c.d.n.)

PRZEGLĄD WYDAWNICTW

Ustawodawstwo — Przepisy — Rozporządzenia

Dziennik Ustaw RP — 1950 r.

Rozporządzenie Ministra Skarbu w sprawie obniżenia skal podatkowych w podatku od wynagrodzeń Nr 1, poz. 3.

Ustawa z dnia 4 lutego 1950 r. o Funduszu Zakładowym Nr 6 poz. 53.

Ustawa z dnia 7 marca 1950 r. o przekształceniu urzędu Ministra Skarbu w urząd Ministra Finansów Nr 10, poz. 101.

Ustawa z dnia 7 marca 1950 r. o zapobieżeniu płynności kadr pracowników w zawodach lub specjalnościach szczególnie ważnych dla gospodarki uspołecznionej. Nr. 10, poz. 107.

Monitor Polski — część A — 1950 r.

Uchwała Rady Ministrów w sprawie utworzenia Państwowej Komisji Etatów Gospodarki Uspołecznionej. Nr 14, poz. 150.

Uchwała Rady Państwa w sprawie wydania instrukcji o zakresie i sposobie współdziałania Najwyższej Izby Kontroli z organami kontroli społecznej rad narodowych, radami zakładowymi i Komisją Specjalną do walki z nadużyciami i szkodnictwem gospodarczym. Nr 15, poz. 152.

Okólnik Nr 7 Prezesa Rady Ministrów w sprawie akcji socjalnej dla pracowników państwowych i samorządowych. Nr 26, poz. 279.

Uchwała Rady Ministrów w sprawie praw i obowiązków głównych (starszych) księgowych przedsiębiorstw i zakładów uspołecznionych. Nr 26, poz. 280.

Uchwała Rady Ministrów w sprawie Narodowego Planu Gospodarczego na rok 1950. Nr 28, poz. 334.

Zarządzenie Ministra Finansów w sprawie wprowadzenia planowania kasowego we władzach i urzędach administracji państwowej oraz w instytucjach i zakładach państwowych. Nr 33, poz. 381.

Zarządzenie Ministra Budownictwa o wadiach, zabezpieczeniach umów i zaliczkach. Nr 33, poz. 390.

Zarządzenie Przewodniczącego PKPG w sprawie sprawozdawczości statystycznej inwestycyjnej. Nr 34, poz. 398.

Zarządzenie Przewodniczącego PKPG w sprawie wykonania ustawy z dnia 7 marca 1950 r. o planowym zatrudnianiu absolwentów średnich szkół zawodowych oraz szkół wyższych. Nr 39, poz. 458.

Biuletyn PKPG.

Uchwała KERM z 2.1.50 r. w sprawie sfinansowania inwestycji w roku 1950. Nr 1.

Uchwała KERM z 2.1.50 r. w sprawie wysokości dziennej stawki na wczasach w ramach FWP. Nr 1.

Zarządzenie Przewodniczącego PKPG w sprawie centralnego zaopatrzenia urzędów, instytucji oraz przedsiębiorstw gospodarki uspołecznionej w techniczną literaturę zagraniczną. Nr 1.

Zarządzenie Przewodniczącego PKPG w sprawie zakresu działania Biur Regionalnych PKPG. Nr 1.

Zarządzenie przewodniczącego PKPG w sprawie wykonania Instrukcji Nr 8 PKPG o planowaniu zaopatrzenia inwestycji na rok 1950. Nr 1.

Pismo okólne w sprawie wysokości opłat za sporządzanie analiz notatek bibliograficznych i recenzji z publikacji technicznych. Nr 1.

Pismo okólne w sprawie ustalenia podziału na nadawcę i odbiorcę obowiązujących kolejowych opłat i kosztów przy sprzedaży dokonywanej przez przedsiębiorstwa państwowe, państwowo-spółdzielcze franco stacja odbiorcza. Odpowiedzialności za szkody wynikłe w czasie trwania transportu kolejowego przy dostawach franco stacja odbiorcza. Nr 1.

Zawiadomienie o ogłoszonych od 11 do 15.1.50 r. w Dzienniku Ustaw i Monitorze Polskim (cz. A) aktach normatywnych. Nr 1.

Uchwała KERM z 28.1.50 r. w sprawie przesunięcia terminu dla pokrywania faktur (rachunków), podlegających bezpośreniej zapłacie ze środków Planu Inwestycyjnego na rok 1949. Nr 2.

Zarządzenie Przewodniczącego PKPG w sprawie powołania Komisji do opracowania ramowej organizacji służb planowania, sprawozdawczości i statystyki. Nr 2.

Zarządzenie Przewodniczącego PKPG i Ministra Skarbu o zasadach przenoszenia środków na sfinan-

sowanie inwestycji w ramach Planu Inwestycyjnego na rok 1950 i o włączeniu do Planu Inwestycji ze środków nielimitowanych. Nr 2.

Zarządzenie Przewodniczącego PKPG w sprawie utworzenia Funduszu Inwestycyjno-Prewencyjnego. Nr 2.

Zarządzenie Przewodniczącego PKPG i Ministra Skarbu w sprawie warunków i trybu pokrywania faktur z tytułu robót, dostaw i usług, wykonanych fizycznie do dnia 31 grudnia 1949 r., a podlegających zapłacie bezpośrednio ze środków Planu Inwestycyjnego na rok 1949. Nr 2.

Okólnik Przewodniczącego PKPG o wykonywaniu zarządzenia w sprawie używania znaków towarowych przez przedsiębiorstwa gospodarki uspołecznionej. Nr 2.

Pismo okólne w sprawie zmian do umów ramowych w przedmiocie ubezpieczeń majątkowych i osobowych. Nr 2.

Pismo okólne w sprawie ujednolicenia trybu postępowania w sprawach o udzielenie zezwoleń na nabycie i najem nieruchomości. Nr 2.

Pismo okólne w sprawie nabywania i najmu nieruchomości. Nr 2.

Pismo okólne w sprawie mieszkań zastępczych w Planie Inwestycyjnym na rok 1950. Nr 2.

Pismo okólne w sprawie finansowania kapitalnych remontów w r. 1950. Nr 2.

Pismo okólne w sprawie projektów zmian organizacyjnych. Nr 2.

Pismo okólne w sprawie ujednolicenia warunków ubezpieczenia dla spółdzielczości Nr 2.

Pismo okólne w sprawie zaktualizowania zleceń inwestycyjnych z PI 1950 r. dla przedsiębiorstw budowlano-montażowych i biur projektowych. Nr 2.

Pismo okólne w sprawie rozliczeń za inwestycje ze specjalnych dostaw zagranicznych. Nr 2.

Pismo okólne w sprawie sprawozdawczości inwestycyjnej. Nr 2.

Zawiadomienie o ogłoszonych w Dzienniku Ustaw i Monitorze Polskim (cz. A) aktach normatywnych w czasie od 12.1 do 31.1.1950 r. Nr 2.

Uchwała KERM w sprawie zasad finansowania inwestycji rolniczych spółdzielni produkcyjnych z Planu Inwestycyjnego na rok 1950. Nr 3.

Uchwała KERM w sprawie obniżenia wysokości składek na ubezpieczenia społeczne. Nr 3.

Uchwała KERM o programie prac statystycznych na r. 1950. Nr 3.

Uchwała KERM w sprawie tymczasowego ustalenia i podziału funduszu współzawodnictwa pracy na rok 1950. Nr 3.

Uchwała KERM w sprawie rozciągnięcia mocy obowiązującej uchwały KERM z 7.12.1948 r. w sprawie finansowania inwestycji i rozliczeń z tytułu dostawy i robót inwestycyjnych przedsiębiorstw objętych systemem finansowym oraz zniesienia zaliczkowania przedsiębiorstw budowlanych i montażowych na przedsiębiorstwa, na które zostały rozciągnięte z dniem 1.1.1950 r. zasady systemu finansowego. Nr 3.

Zarządzenie Przewodniczącego PKPG w sprawie wyłączenia kapitalnych remontów z zakresu działalności służby inwestycyjnej. Nr 3.

Pismo okólne w sprawie odsetek, prowizji i opłat bankowych. Nr 3.

Pismo okólne w sprawie rozgraniczenia przemysłu, prowadzonego sposobem fabrycznym i rzemieślniczym. Nr 3.

Pismo okolne w sprawie premiowania pracownim w dniu „Święta Kobiet". Nr 3.

Pismo okólne w sprawie norm wynagrodzenia za prace autorów ,tłumaczy, opiniodawców, redaktorów itd. (uzupełnienie pisma okólnego Nr 13). Nr 3.

Pismo okólne w sprawie podatku obrotowego od przedsiębiorstw państwowych i państwowo-spółdzielczych ,objętych zasadami systemu finansowego. Nr 3.

Pismo okólne w sprawie wyjaśnienia uchwały KERM z dn. 28.1.50 r. (w sprawie przesunięcia terminu dla pokrywania faktur podległych bezpośrednio zapłacie ze środków P. I. 1949 r.). Nr 3.

Pismo okólne w sprawie przenoszenia inwestycji energetycznych z planów poszczególnych użytkowników do planu inwestycyjnego CZE w 1950 r. Nr 3.

Pismo okólne w sprawie środków nielimitowanych. pozostałych z Planu 1949 r .Nr 3.

Uchwała KERM w sprawie obowiązku zawierania umów planowych w gospodarce socjalistycznej. Nr 4.

Uchwała KERM w sprawie wysokości i podziału Funduszu Socjalnego na r. 1950 dla urzędów i instytucji państwowych i samorządowych. Nr 4.

Zarządzenie Przewodniczącego PKPG w sprawie powołania Komisji Opiniodawczej Gospodarki Materiałowej (zamiast Komisji o takimże charakterze b. min. Przemysłu). Nr 4.

Zarządzenie Przewodniczącego PKPG w sprawie sprawozdawczości statystycznej inwestycyjnej. Nr 4.

Zarządzenie Przewodniczącego PKPG w sprawie usprawnienia księgowań roku 1950. Nr 4.

Zarządzenie Przewodniczącego PKPG w sprawie trybu postępowania w sprawach spornych przy przekazywaniu nieruchomości pomiędzy wykonawcami narodowych planów gospodarczych. Nr 4.

Instrukcja PKPG (FN) w sprawie przekazywania odszkodowań wypłacanych przez PZUW z tytułu ubezpieczeń losowych i ich księgowego ujęcia. Nr 4.

Dziennik Urzędowy Ministerstwa Skarbu — 1950 r.

Instrukcja wydana przez Ministra Skarbu w porozumieniu z Przewodniczącym PKPG oraz NIK w sprawie finansowania i bankowej kontroli inwestycji, objętych Planem Inwestycyjnym, Nr 5, poz. 33.

Instrukcja w sprawie zwolnienia na 1950 r. księgarni sortymentowych od obowiązku prowadzenia kontroli ilościowej. Nr 6, poz. 37.

Instrukcja w sprawie szczegółowych zasad księgowania zakupu i sprzedaży towarów, warunkujących zwolnienie na 1950 r. księgarni sortymentowych od obowiązku prowadzenia kontroli ilościowej. Nr 6, poz. 38.

Instrukcja w sprawie kwalifikacji wypłat z funduszów akcji socjalnej pod względem obowiązku w podatku od wynagrodzeń. Nr 8, poz. 48.

Artykuły w czasopismach

Nowe Drogi

Mobilizacja rezerw gospodarki narodowej — podstawowy czynnik realizacji Planu Sześcioletniego — Dr Stefan Jędrychowski. Nr 1. 1950 r.

Gospodarka Planowa.

O upłynnieniu remanentów zbędnych i nadmiernych — H. Witkowski. Nr 1. 1950 r.

O nowych planach kont — St. Skrzywan i A. J. Kmiotek. Nr 2, 1950 r.

Życie Gospodarcze.

Podział branżowy — Mgr. M. Bańkowicz. Nr 2, 1950 r.

W sprawie słownictwa ekonomicznego — Andrzej Radłowski. Nr. 2, 1950 r.

O roli i znaczeniu głównych księgowych — Nr 3, 1950 r.

Organizacja gospodarki materiałowej w zakładzie wytwórczym — Roman Rejs. Nr 3, 1950 r.

O prawidłową organizację kierownictwa przedsiębiorstwami uspołecznionymi — Franciszek Stefański. Nr 4, 1950 r.

Analiza wykonania planu produkcyjnego w przemyśle włókienniczym — Mgr. Antoni Dąbrowa. Nr 4, 1950 r.

Jeszcze w sprawie słownictwa ekonomicznego — prof. Edward Lipiński. Nr 4, 1950 r.

Przyczynek do zagadnienia terminologii ekonomicznej — prof. dr Jerzy Lubowicki. Nr 4, 1950 r.

Plan inwestycyjny na rok 1950 — Dr. Kazimierz Secomski. Nr 5, 1950 r.

Realizacja planów produkcyjnych w przemyśle rolnym i spożywczym — Inż. Zygmunt Kokeli. Nr 5, 1950 r.

Z doświadczeń planistyki radzieckiej — Roman Rejs. Nr 5 ,1950 r.

Rezerwy wewnętrzne a zdolność produkcyjna — Stanisław Widlewicz. Nr 6, 1950 r.

Obliczenie i normowanie kosztów własnych jednej maszyno-godziny — A. W. Ejchenwald. Nr 6, 1950 r.

Narodowy Plan Gospodarczy na rok 1950 (przedłożenie rządowe). Nr 7, 1950 r.

Budżet państwowy na rok 1950 — Julian Rataj. Nr 7, 1950 r.

Podstawowe zagadnienia techniczno-ekonomiczne analizy fabryk budowy maszyn — I. J. Kasickij. Nr 7, 1950 r.

Przekład ,który sieje zamęt — Andrzej Radłowski. Nr 7, 1950 r.

Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego.

Wpływ zaaresztowania pracownika na umowę o pracę — Tadeusz Jackowski. Nr 1, 1950 r.

Przegląd ustawodawstwa gospodarczego za czas od 20.11 do 20.12.1949 r. Nr 1, 1950 r.

Przegląd ustawodawstwa gospodarczego za czas od 20.12.1949 r .do 20.1.1950 r. Nr 2, 1950 r.

Zasady dyscypliny inwestycyjnej — Franciszek Wentkowski. Nr 3, 1950 r.

Wpływ aresztowania pracownika na umowę o pracę — Stanisław Strzelbicki. Nr 3, 1950 r.

Przegląd ustawodawstwa gospodarczego za czas od dnia 21.1 do dnia 20.2.1950 r. Nr , 1950 r.

Inwestycje

Zasady i technika finansowania inwestycji i kapitalnych remontów w roku 1950 — Dr Witold Lissowski. Nr 1 — 2, 1950 r.

Ekonomika i Organizacja Pracy

Zagadnienie organizacji pracy w gospodarstwach rolnych ZSRR — Dr B. Kopeć. Nr. 1, 1950 r.

Przegląd Spółdzielczy

Ogólne zasady kredytu krótkoterminowego w radzieckiej spółdzielczości spożywców — Dr Marian Weralski. Nr 2, 1950 r.

Finansowanie inwestycji ze środków nielimitowanych w spółdzielczości samopomocowej — Mgr Bolesław Paździor. Nr 3, 1950 r.

Gazeta Handlowa

Planowanie w socjalistycznym handlu detalicznym; Upłynnienie środków obrotowych w handlu — Mgr Tadeusz Z. Witkowski;

Księgi podatkowe. Nr 2, 1950 r.

O podniesienie poziomu rachunkowości w handlu uspołecznionym; Upłynnienie środków obrotowych w handlu — Mgr Tadeusz Z. Witkowski. Nr 3 1950 r.

Podnieść poziom rachunkowości w przedsiębiorstwach handlu wewnętrznego — Dr St. Ochocki; Realizacja programu finansowego zapewni socjalistyczny system planowania. Nr 6, 1950 r.

Plan sześcioletni sprawa najważniejsza; Reforma systemu bankowości — Mgr. Jolanta Dzierżawska. Nr 11, 1950 r.

Arbitraż gospodarczy jako organ władzy państwowej. Nr 13, 195 0r.

Finansowanie obrotu towarowego — Mgr Stanisław Pichula. Nr 15, 1950 r.

Terminowe fakturowanie przyśpiesza obieg środków towarowych — Zygmunt Sapiejewski. Nr 16, 1950 r.

Należy pogłębić planowanie w detalu spożywczym — W. Perzyński. Nr 16, 1950 r.

Metody usprawnienia pracy w księgowości — Władysław Sienkiewicz. Nr 17, 1950 r.

Prowadzić rachunkowość na bieżąco — St. Pawłowski. Nr 21, 1950 r.

Przyśpieszyć fakturowanie — Władysław Sienkiewicz. Nr 22, 1950 r.

Pierwsze bilanse za rok 1949; Planowanie w handlu — Mgr J. D. Nr 23, 1950 r.

Obowiązki i prawa księgowych w przedsiębiorstwach państwowych — W. Sienkiewicz. Nr 25, 1950 r.

Jeszcze o fakturowaniu — Zbigniew Jan Stypułkowski. Nr 26, 1950 r.

Głos w sprawie metod usprawnienia pracy w księgowości — Stanisław Urawski, Nr 27, 1950 r.

Planowanie w przedsiębiorstwach żywienia zbiorowego w Związku Radzieckim. Nr 27, 1950 r.

Planowanie w handlu. Nr 27, 1950 r.

Radziecki system bankowy — M. Polakow. Nr. 28, 1950 r.

Fundusz współzawodnictwa pracy w 1950 r. Nr. 28, 1950 r.

Sawietskoje Gosudarstwo i Prawo.

Artykuł M. A. Gurwicz'a „K waprosu o biudżetnych prawach sojuznych riespublik" (Zagadnienia praw budżetowych republik związkowych). Nr 1, 1950 r.

Sawieszczanije po koordinacyj nauczno-isslędowatielskoj raboty ekanomiczieskich i prawowych uczrieżdienij Akademii Nauk SSSR, Akademii Nauk sajurnych riespublik i filiałow Akademii Nauk SSSR, (Narada odnośnie koordynacji i prac naukowo-badawczych instytucji ekonomicznych i prawnych Akademii Nauk ZSRR, Akademii Nauk republik związkowych i filii Akademii Nauk ZSRR). Nr 1, 1950 r.

Planowoje choziajstwo.

Artykuł Ministra Finansów ZSRR A. Zwieriew'a — „Riezierwy sniżenija siebiestoimosti pramyszlennoj pradukcyj" (Rezerwy (możliwości dalszego) obniżenia kosztu własnego produkcji przemysłowej). Nr 1, 1950 r.

Artykuł A. Birman'a — „Abarotnyje sriedstwa promyszlennych priedprijatij" (Środki obrotowe przedsiębiorstw przemysłowych) — jest to recenzja o książce K. A. Fiedosiejew'a o takimże tytule, wydanej przez Gospolitizdat, Moskwa ,1949 r. Nr 1 1950 r.

Wydawnictwa książkowe

Dom Inżeniera i Tiechnika im. F. E. Dierżynskowo. Opieratiwnoje planirowanije proizwodstwa. Czast' I, czast' II (Operatywne planowanie projekcji). Maszgiz. Moskwa 1949. Część I str. 292, część II str. 98.

Treść: Część I, 1. B. Ja. Kacenbogen. Podstawowe zadania operatywnego planowania produkcji i drogi jego ulepszenia. 2. Ja. Gierczuk — Ustalanie form i metod planowania operatywnego, uzgodnionego w czasie, przy produkcji potokowo-masowej i wieloseryjnej. 3. T. D. Saksaganskij — Ekonomiczne kryteria operatywnego planowania produkcji. 4. A. N. Jefimow — Metody grupowania przy planowaniu procesu produkcyjnego. 5. M. P. Wiesiełow — Organizacja pracy potokowo - rytmicznej na odcinkach produkcji seryjnej wydziałów mechanicznych i mechaniczno - montażowych. 6. M. L. Ratnier — Planowanie pracy potokowej na odcinkach produkcji seryjnej wydziałów mechanicznych i montażowych. 7. K. G. Szuliwnuk — Organizacja i planowanie odcinków produkcji seryjnej wydziałów mechanicznych przy pracy rytmicznej według planu standartowego. 8. A. P. Krassowskij — Wykresy procesów montażo-

wych przy produkcji seryjnej. 9. E. L. Podbornyj — Planowanie w czasie w wydziałach odlewniczych. 10. W. N. Filipow — System scentralizowanego planowania w małych zakładach budowy maszyn. 11. S. P. Wasiljew — Doświadczenia organizacji planowania według planu standartowego w niewielkich zakładach budowy maszyn. 12. D. M. Korenblit — Doświadczenia kierowania i operatywnego regulowania produkcji. Załącznik: Uchwały Trzeciej Wszechzwiąkowej Konferencji poświęconej planowaniu wewnątrz — zakładowemu.

Część II. 1. A. M. Alpierowicz — Magazyny produkcyjne i planowa organizacja pracy przedsiębiorstwa. 2. W. P. Gubienko — Stosowanie pomiarowego obliczania norm wytworzenia. 3. S. A. Alieksiejew — Organizacja ewidencji zużycia materiałów. 4. S. B. Sandomirskij — Operatynwna ewidencja ruchu części w wydziałach mechanicznych.

Książka niniejsza jest zbiorem szeregu referatów wygłoszonych na Trzeciej Wszechzwiązkowej Konferencji, poświęconej zagadnieniom planowania wewnątrz — zakładowego. Składa się ona z 2 części. Część I poświęcona jest zagadnieniom operatywnego planowania produkcji w wydziałach mechanicznych i montażowych przy różnych rodzajach produkcji, jak np. jednostkowej i seryjnej. Część II natomiast omawia doświadczenia organizacji ewidencji oraz zagadnienie magazynów produkcyjnych. Autorzy korzystali z doświadczeń wzorcowych zakładów budowy maszyn w zakresie zagadnień organizacji gospodarki materiałowej, księgowości operatywnej, ewidencji zużycia materiałów oraz ewidencji wykonanej produkcji, — przy zastosowaniu specjalnych urządzeń pomiarowych. Książka zawiera bogaty materiał ilustracyjny jak wykresy, tabele itp., i przeznaczona jest do użytku pracowników inżynieryjno - technicznych i planistów.

(I. L.)

G. W. Tiepłow. Planirowanije na masziiostroitielnych zawodach. (Planowaniew zakładach budowy maszyn). Maszgiz. Moskwa 1949, str428. Treść: Od autora. Wstęp. 1. Zasady planowania w zakładach budowy maszyn. 2. Podstwowe etapy rozwoju planowania w zakładach (fabrykach). 3. Organizacja planowania (prac planistycznych). 4. Planowanie rozwoju technicznego zakładu i zastosowania nowych maszyn. 5. Planowanie zarządzeń (poczynań) organizacyjno - technicznych. 6. Potencjał produkcyjny i planowanie jego wykorzystania. 7. Obliczanie rytmu produkcji. 8. Obliczanie długości cyklu produkcyjnego. 9. Obliczanie produkcji w toku. 10. Zestawienie rocznych i kwartalnych programów produkcyjnych. 11. Zestawienie miesięcznych programów produkcyjnych. 12. Wewnętrzno - wydziałowy podział programów produkcyjnych według wykonawców i czasu (terminów) wykonania. 13. Planowanie zaopatrzenia materiałowego i technicznego. 14. Planowanie pracy i płacy (fundusz płac). 15. Planowanie kosztów własnych produkcji i ich obniżenia. 16. Księgowość i kontrola wykonania planu. 17. Kierowanie biegiem produkcji.

Książka Tiepłowa zawiera kompleks podstawowych zagadnień związanych z planowaniem w zakładach produkujących różnorodne typy maszyn. Rodzaje i systemy planowania zakładowego są nie rozerwalnie związane z planowaniem w skali narodowo - gospodarczej, oraz planowaniem budowy maszyn jako jednej z gałęzi przemysłu. Celem pracy autora było wskazanie jak należy zestawiać plany w zakładach, w jaki sposób usprawnić organizację wykonania planu, jak obniżyć koszty własne produkcji, zwiększyć rentowość, przyśpieszyć obieg środków i przeprowadzić kontrolę wykonania planu. Ze względu na obszerność zagadnienia planowania autor nie zdołał opracować wszystkich problemów z nim związanych. Przy opracowywaniu niniejszej książki autor korzystał z różnych źródeł: materiałów zakładowych, materiałów z konferencji poświęconej planowaniu wewnątrz - zakładowemu, referatów itp. Korzystał również z doświadczeń i rad specjalistów - pracowników przemysły budowy maszn, jak również wykładowców szkół wyższych. Książka jest bezwzględnie cenną pozycją dla teoretyków i praktyków.

(I. L.)

B. M. Lewin — Normirowanije i planirowanije cechowych raschodow. (ormowanie i planowanie kosztów wydziałowych) Maszgiz. Moskwa 1949 str .237.

Treść: 1. Zadania normowania i planowania kosztów wydziałowych. 2. Normowanie i planowanie zużycia energii elektrycznej, pary i powietrza sprężonego. 3. Normowanie i planowanie zużycia gazu, paliwa i wody dla potrzeb produkcyjnych. 4. Normowanie i planowanie zużycia gazu, paliwa i wody dla potrzeb produkcyjnych. 4. Normowanie i planowanie zużycia materiałów pomocniczych. 5. Normowanie i planowanie zużycia narzędzi. 6. Planowanie kosztów remontów bieżących. 7. Planowanie płacy według wydziałów.

Zagadnienie planowania kosztów wydziałowych jest częścią składową planowania wewnątrz - zakładowego. Opracowanie niniejsze podaje metody technicznie uzasadnionego planowania i normowania kosztów wydziałowych w zakładach budowy maszyn. Normowanie kosztów wydziałowych wiąże się ściśle z zastosowaniem nowej techniki i usprawnieniem administracji, z wykazaniem rezerw zaoszczędzonych środków materialnych i czasu roboczego. Autor podaje dla przykładu techniczne normy kosztów wydziałowych, które nie mogą być stałe gdyż winny być co pewien czas dostosowywane do technicznego postępu zakładu. Normy takie winny być opracowane na podstawie technicznie uzasadnionych obliczeń, opartych na średnio - progresywnych normach zużycia czasu roboczego, materiałów, paliw, energii elektrycznej, narzędzi itp. Przy omawianiu organizacji normowania i planowania kosztów wydziałowych autor zwraca specjalną uwagę na zachowanie jednolitości miar produkcji (jak np. część, wyrób), danych wyjściowych (np. czas pracy urządzeń itp.) i cen planowanych. Dane te muszą być jednolite dla wydziału lub zakładu, służą one bowiem za podstawę przy opracowaniu planu techniczno - przemysłowo - finansowego. Autor podaje szereg równań, wzorów, wykresów oraz przytacza wiele ciekawych rozważań z zakresu tak normowania zużycia paliwa, narzędzi, jak i rozliczeń międzywydziałowych. Normowanie i planowanie kosztów wydziałowych w oparciu o nowe, postępowe zasady zapewni, zdaniem autora, znaczne obniżenie kosztów własnych produkcji i przyczyni się do zwiększenia akumulacji przy rozszerzonej reprodukcji socjalistycznej.

(I. L.)

S. P. Dnieprowskij. „Analiz i planirowanije chozijstwiennoj diejatielnosti Sielpo" (Analiza i planowanie działalności gospodarczej spółdzielni wiejskich spożywców). 1939 r., str. 292.

Treść: 1. Znaczenie planowania i sposób zorganizowania planowania w Sielpo. 2. Analiza i planowanie obrotu towarowego. 3. Analiza i planowanie skupu ziemiopłodów. 4. Analiza i planowanie wypieku chleba. 5. Sposoby przeprowadzenia analizy i planowania zakładów żywienia zbiorowego. 6. Analiza i planowanie pracy i płac. 7. Analiza i planowanie dochodów, rozchodów i rentowności. 8. Analiza i planowanie finansów.

(A. G.)

F. A. Kazarin. „Analiz balansa i finansowyj plan Sielpo" (Analiza bilansu i plan finansowy wiejskiej spółdzielni spożywców). WSEKZO, Moskwa, 1941 r., str. 96.

Treść: 1. Analiza bilansu Sielpo. 2. Kredytowanie Sielpo. 3. Plan finansowy Sielpo. 4. Organizacja kontroli wykonania planu finansowego.

(A. G.)

S. A. Głuchow. „Riewizija towarnych opieracyj“. (Rewizja operacji towarowych). Gosplanizdat. Moskwa. Wyd. II, str. 144.

Treść: 1. Zadania dokumentalnych rewizji operacji towarowych. 2. Charakter i rodzaje rewizji towarowych. 3. Sposób przeprowadzenia rewizji operacji towarowych. 4. Metody i technika rewizji operacji towarowych: a) poznanie struktury przedsiębiorstwa i obiegu towarów, b) struktura i organizacja księgowości, c) księgowość towarowa, d) inwentaryzacja kontrolna, e) ogólne zagadnienie rewizji operacji towarowych, f)zagadnienia rewizji, właściwe poszczególnym przedsiębiorstwom, g) inwetaryzacja i jej wyniki, h) formalne ujęcie ścigania spraw dot. braków towarowych, i) przechowywanie dokumentów towarowych, 5) protokularne ujęcie wyników rewizji i ich ewidencja.

(A. G.)

I. W. Stockij. „Bałans promyszlennowo priedprijatcja i jewo analiz“. (Bilans przedsiębiorstwa przemysłowego i jego analiza). Ogiz. Moskwa. 1941 r., str. 126.

Treść: 1. Ogólne pojęcie o bilansie, treść aktywów i pasywów. 2. Podstawowe zasady sporządzenia bilansów. 3. Bilans i plan kont. 4. Pozycje bilansowe i pozabilansowe, rachunek wyników i jego znaczenie. 5. Klasyfikacja bilansów wg ich rodzajów. Sporządnie bilansu obrotowego i „szachowego“. 6. Inwentaryzacja i ocena pozycji bilansowych. 7. Zadania analizy bilansu. 8. Bilans przedsiębiorstwa przemysłowego. 9. Wnioski wypływające z bezpośredniego zaznajamiania się z bilansem. 10. Analiza wykorzystania środków obrotowych. 11. Analiza wykorzystania środków trwałych. 12. Analiza przestrzegania ustalonych norm. 13. Bilans analistyczny i kontrola właściwego wykorzystania środków. 14 Efektywność wykorzystania i czas obiegu środków w różnych fazach obrotu. 15. Zagadnienie płynności bilansu w systemie kapitalistycznym i w radzieckiej gospodarce narodowej. 16. Analiza stanu finansowego. 17. Analiza strat pozaoperacyjnych i akumulacji.

(A. G.)

Praca zbiorowa — Tiechniko-ekonomiczeskoje planirowanie. (Techniczno-ekonomiczne planowanie). Moskwa. Maszgiz. 1949. Str. 166.

Treść: Cele planowania wewnątrz-zakładowego w przemyśle budowy maszyn. D. A. Tobias — 1) Drogi ulepszenia planowania techniczno-ekonomicznego w zakładach budowy maszyn. 2) Zwiększenie norm ze względu na planowanie produkcji nowych wyrobów. F. I. Tilis — Praca i płaca. N. A. Fetisow — Organizacja scentralizowanej ewidencji wyposażenia technicznego i norm. M. S. Żed — Roczne i kwartalne planowanie w przemyśle budowy obrabiarek. A. G. Bałuszkin — Zastosowanie planowanych cen materiałów. I. Ja. Kasickij — Podstawowe zagadnienia techniczno-ekonomicznej kontroli pracy w zakładach budowy maszyn. A. W. Ejchenwald — Rozrachunek i normowanie kosztu własnego obrabiarko-godziny.

W książce tej, będącej właściwie zbiorem referatów wygłoszonych na Trzeciej Wszechzwiązkowej konferencji na temat planowania wewnątrz-zakładowego w zakładach budowy maszyn, poszczególni autorzy omawiają zagadnienia planowania wewnętrzno-zakładowego, planowania produkcji nowych wyrobów, pracy i płacy, jak również zagadnienia organizacji scentralizowanej ewidencji wyposażenia technicznego i stosowania planowanych cen materiałów, zagadnienia rozliczania i normowania kosztu własnego maszyno-godziny oraz zasady analizy techniczno-ekonomicznej.

(I. L.)

Szifrin G. S. — Organizacja materialnowo chozjajstwa i powyszenia rentabielnosti. (Organizacja gospodarki materiałowej i zwiększenie rentowności). Moskwa. Gosfinizdat. 1948. Str. 46.

Treść: Od autora. Zakład „Kalibr“. Znaczenie i zadania zaopatrzenia materiałowego w przemyśle. Struktura i organizacja gospodarki materiałowej. Planowanie zaopatrzenia materiałowego. Organizacja kontroli stanu zapasów w magazynach. Organizacja kontroli wydawania materiałów do produkcji. Socjalistyczne współzawodnictwo pracowników zaopatrzenia. Mobilizacja rezerw wewnętrznych.

Broszura traktuje o zagadnieniu zaopatrzenia materiałowego i związanej z nim gospodarki magazynowej. Autor wykazuje na konkretnym przykładzie korzyści, płynące z odpowiedniej organizacji zaopatrzenia, gospodarki magazynowej, planowania, ewidencji i kontroli dostaw. Zdaniem autora, zagadnienie racjonalnej gospodarki materiałowej jest zagadnieniem istotnym, mającym duży wpływ na zwiększenie rentowności przedsiębiorstwa.

(I. L.)

W SPRAWIE DRUKÓW KSIĘGOWYCH

Do pierwszego numeru „Biuletynu“ dołączyliśmy pismo Przedsiębiorstwa Druków i Przyborów Księgowych „Do wszystkich Odbiorców“. W piśmie tym podano wytyczne dotyczące zaopatrywania przedsiębiorstw w druki księgowe w roku 1950 oraz wymieniono wzory druków znajdujących się na składzie, bądź będących w końcowej fazie przygotowań do sprzedaży.

W związku z powyższym pismem Przedsiębiorstwo Druków i Przyborów Księgowych zamieszcza następujące wyjaśnienie:

Uzupełnienie punktu 3 (wzory znajdujące się w końcowej fazie przygotowań do sprzedaży):

1. Karta nakładów kapitalnych remontów — wzór KRD 0503 R — stosuje się do Dzienników nakładów kapitalnych remontów — wzory KRD 0113 Rp i Ru.
2. Karta uniwersalna inwestycji przebitkowa — wzór KRD 0101 R — stosuje się do Dzienników inwestycji KRD 0111 Rp i Ru.
3. Karta nakładów inwestycji — wzór KRD 0103 R, Karta finansowania inwestycji — wzór KRD 0140 R, i Karta zaangażowania inwestycji — wzór KRD 0102 R, stosują się do Dzienników I — wzory KRD 0112 Rp i Ru.
4. Karta przedmiotów nietrwałych i opakowań — wzór KRD 0705 R — stosuje się do Dzienników materiałowych — wzory KRD 6705 Rp i Ru.

Redakcja: BIURO ORGANIZACJI RACHUNKOWOŚCI. Warszawa, ul. Mazowiecka 11, tel. 8-53-81, 703-42.
Wydawca: „POLSKIE WYDAWNICTWA GOSPODARCZE“, Przedsiębiorstwo Państwowe Wyodrębnione
Adres Administracji: Warszawa, ul. Foksal 15, tel. 7-39-45.
Prenumerata i kolportaż: PPK „Ruch“ — Warszawa, ul. Srebrna 12, tel. 8-71-80. Konto PKO: I-14000.
Warunki prenumeraty: kwartalnie zł 450, półrocznie zł 900, rocznie zł 1800.
Druk. „Prasa Demokratyczna“, Warszawa, Śniadeckich 16. Zamów. Nr 269 z dn. 24.IV.1950 r. Nakład 12.500
Ukończono w maju 1950 r. — B-105693
CENA ZŁ 150.—